

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ**

Кафедра фінансів і кредиту

ФІНАНСИ

Навчально-методичний посібник

**ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»
ОСВІТНЬОГО РІВНЯ – БАКАЛАВР**

Полтава 2017

УДК 336
ББК 65.26

ФІНАНСИ: Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітнього рівня «Бакалавр») / Укладачі: доц., к.е.н. Капаєва Л. М., к.е.н. Дроботя Я. А. – Полтава: ПДАА, 2017. – 142 с.

Загальна редакція та підготовка до випуску:

Капаєва Л. М., професора кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцента

Матеріали підготовлено у відповідності з програмою курсу «Фінанси» для студентів факультету обліку та фінансів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» освітнього рівня «бакалавр». Студенти повинні знати і розуміти сутність та призначення фінансів; закономірності їх розвитку; теоретичних основ організації фінансів в ланках фінансової системи.

Навчально-методичний посібник є навчальним виданням для практичних завдань і вправ, що сприяють засвоєнню набутих знань, умінь і навичок з курсу. Посібник містить весь необхідний матеріал для роботи на практичних заняттях: перелік завдань для практичних занять; тести; методичні рекомендації. Посібник містить також матеріали для самостійної роботи студентів (завдання для науково-дослідної роботи та творчі завдання).

Навчально-методичний посібник обговорено і схвалено на засіданні кафедри фінансів і кредиту «28» серпня 2017 р., протокол № 25.

Навчально-методичний посібник схвалено науково-методичною радою спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» «29» серпня 2017 р. протокол №1.

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів теоретичних знань про фінансову науку та роль фінансів у формуванні економіки на основі ринкових відносин.

Завдання навчальної дисципліни: вивчення студентами системи фінансово-кредитних відносин, фінансово-економічних категорій, порядок визначення структури і обсягів грошових надходжень підприємств, джерел формування і напрямків використання фінансових результатів, вивчення фінансової та податкової системи; дослідження фінансової політики України на сучасному етапі та фінансового механізму; вивчення бюджету як основного фінансового плану держави, структури доходів і видатків державного бюджету; дослідження фінансового ринку, державного кредиту та ін.

Предмет: економічні відносини з приводу формування, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів у грошовій формі.

Студент повинен знати:

- суть фінансів, їх функції та роль;
- зміст та основні складові фінансової системи;
- основні напрямки та здобутки фінансової науки;
- зміст фінансового механізму і фінансової політики;
- зміст та складові фінансового управління;
- особливості фінансів населення;
- особливості фінансів господарюючих суб'єктів;
- зміст, основні категорії державних фінансів;
- сутність державного бюджету і бюджетної системи;
- зміст системи оподаткування та державних цільових фондів;
- сутність державного кредиту та державного боргу;
- сутність, учасників та інструментів фінансового ринку;
- сутність та особливості фінансового механізму страхування та страхового ринку;
- зміст фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин.

Студент повинен уміти:

- визначати склад фінансової системи України;
- будувати схему фінансової діяльності господарюючих суб'єктів;
- складати бюджет доходів та видатків домогосподарства;
- розраховувати основні податки та величину відрахувань до цільових державних фондів;
- розраховувати страхові відшкодування та страхові внески;
- визначати ціну фінансових інструментів.

Рівень знань цієї дисципліни визначає професійну компетентність здобувача вищої освіти, його підготовленість до практичної діяльності.

1. ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ ЯК ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСІВ

Сутність фінансів. Причина появи фінансів. Фінанси як економічна та історична категорія. Фінанси і гроші. Фінанси та інші економічні категорії. Суб'єкти фінансових відносин. Об'єкт розподілу фінансів – ВВП. Ознаки фінансів як економічної категорії.

Призначення фінансів. Розподільча і контрольна функції фінансів. Об'єкти та суб'єкти розподілу у фінансах. Стадії розподілу. Форми фінансового контролю.

Сутність категорії «фінансова система». Фінансова система за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансової системи. Принципи побудови фінансової системи. Органи управління та фінансові інститути фінансової системи України.

Предмет фінансової науки. Мета фінансової науки. Методи пізнання фінансового життя. Розділи фінансової науки.

Предмет та мета курсу «Фінанси».

Тема 2. ГЕНЕЗИС І ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ

Точки зору на походження терміну «фінанси». Передумови виникнення фінансів. Еволюції обміну. Основні ознаки держави. Причини появи фінансів.

Обставини виникнення фінансів як історичної категорії.

Еволюція розуміння фінансів. Виникнення основних понять фінансів. Зміна сутності та змісту фінансів у XIX-XX столітті.

Особливості історичного розвитку фінансів у різних суспільно-економічних формаціях та державах.

Тема 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

Значення фінансової науки. Обставини та період її виникнення.

Характеристика окремих наукових досліджень в стародавньому світі, Середньовіччі. Розквіт фінансової науки та її представники: Ж. Боден, В. Петті, Ф. Юсті. Італійські, англійські, німецькі та французькі вчені. Фізіократи у фінансовій науці.

Представники класичної політекономії та виділення фінансів у самостійну науку. А.Сміт та його внесок у фінансову науку. Д. Рікардо – послідовник вчень А.Сміта. К.Рау – автор першого підручника з фінансів.

Ж.Сісмонді. Марксиста та їх внесок у розвиток фінансової науки.

Особливості, загальні та специфічні тенденції української фінансової науки. Геополітично-цивілізовані цикли розвитку фінансової думки в Україні.

М.А. Балудянський, Т.Ф. Степанов, М.Х. Бунге. І.Я. Франко, М.І. Туган-Барановський, М.М. Алексеєнко, І.І. Патлаєвський,

В.А. Незабитовський, М.М. Титович, М. Добриловський, М.І. Мітіліно, М.П. Ясно польський.

Основні риси сучасної фінансової науки в світі. Теорія суспільного добробуту В. Парето. Питання про співвідношення демократії та фінансів (Дж. Бюкенен). М. Фрідмен.

Тема 4. ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

Поняття фінансового права. Предмет фінансового права та його ознаки. Метод правового регулювання в фінансовому праві.

Система фінансового права. Зміст загальної та особливої частин фінансового права. Галузь фінансового права. Основні галузі фінансового права та їх особливості: бюджетне право, податкове право, банківське право, страхове фінансове право та інші.

Джерела фінансового права та фінансове законодавство. Фінансово-правові акти та їх класифікація.

Фінансово-правова норма: сутність, загальні ознаки та особливості.

Фінансові правовідносини: сутність та особливості.

Фінансова політика: сутність та завдання. Взаємозв'язок та відмінності між категоріями «фінанси» та «фінансова політика».

Історичний розвиток теоретичних положень щодо фінансової політики. Основні положення наукових концепцій: класичної політекономії, кейнсіанської теоретичної концепції, неокласичного напрямку економічної теорії, марксистсько-ленінської теорії.

Основні складові та напрямки фінансової політики.

Фінансовий механізм: сутність, призначення, характеристики та складові елементи. Фінансове планування та його методи. Фінансове регулювання.

Тема 5. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Економічна сутність податків і зборів. Податки як економічна та історична категорія, як правовий феномен. Суспільний зміст і матеріальна основа податків.

Історія виникнення та сучасний стан оподаткування. Історичні періоди розвитку теорії податків та оподаткування. Подвійне походження податків. Податки в стародавньому світі. Податки в Середньовіччі. Новітня податкова наука. Періоди розвитку податкової системи.

Класифікація податків та зборів. Класифікація за економічним змістом об'єкта оподаткування: податки на доходи, на майно, на споживання. Податки залежно від рівня державних структур, що їх встановлюють: загальнодержавні і місцеві. Класифікація податків за формою оподаткування: прямі (особисті і реальні) і непрямі (універсальні і специфічні акцизи) податки. Класифікація податків за способом стягнення; за співвідношенням між ставкою податку та величиною об'єкта оподаткування; за суб'єктами оподаткування; за напрямком використання.

Функції податків та їх характеристика. Фіскальна функція податків.

Регулююча функція податків. Інші функції податків.

Податкова система України: сутність, нормативне регулювання. Принципи побудови системи оподаткування. Система органів податкової служби. Елементи системи оподаткування: суб'єкт (платник) податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, податкова ставка і інші.

Досвід зарубіжних країн в побудові податкової системи. Структура податкових систем. Фіскальна політика. Досвід США, Німеччини.

Податкова політика України. Основні завдання податкової політики. Типи податкової політики. Принципи податкової політики. Стратегічні напрямки податкової політики. Етапи розвитку податкової політики України. Сучасні проблеми реалізації податкової політики.

Шляхи реформування системи оподаткування в Україні. Сучасні недоліки системи оподаткування. Заходи удосконалення оподаткування.

Тема 6. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Характеристики поняття «бюджет». Особливості бюджету як економічної категорії. Суспільне призначення бюджету. Функції бюджету: розподільча і контрольна. Правова характеристика бюджету. Бюджет як фінансовий план. Бюджет за матеріальним змістом. Бюджетний механізм.

Сутність бюджетної системи. Особливості її побудови. Бюджетний устрій. Складові бюджетної системи України. Нормативне регулювання бюджетної системи в Україні. Поняття зведеного бюджету. Принципи бюджетної системи України.

Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу в Україні. Стадії бюджетного процесу. Бюджетне планування, його завдання та процедура. Касове виконання бюджету. Казначейська система виконання бюджету.

Державні доходи і доходи бюджету. Державні видатки і видатки бюджету. Форми прояву та матеріальне втілення доходів бюджету. Джерела доходів бюджету. Класифікація доходів бюджету.

Якісна та кількісна характеристика видатків бюджету. Класифікація видатків.

Тема 7. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ

Дефіцит бюджету, профіцит та збалансованість. Причини виникнення дефіциту бюджету. Класифікація бюджетного дефіциту. Наукові погляди на бюджетний дефіцит. Розміри бюджетного дефіциту.

Інфляційні та не інфляційні джерела бюджетного дефіциту.

Тема 8. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

Сутність державного кредиту та причини його необхідності. Особливості державного кредиту. Обставини ефективності державного кредиту. Джерела погашення державних позик. Функції державного кредиту: розподільча і контролююча.

Форми державного кредиту. Класифікація державної позики.

Зміст та сутність державного боргу. Класифікація державного боргу. Боргова безпека держави. Основні показники державного боргу в зарубіжних країнах.

Управління державним кредитом. Основні елементи та методи управління державним боргом.

Тема 9. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ. БЮДЖЕТНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ І ФІНАНСОВЕ ВИРІВНЮВАННЯ

Сутність місцевих фінансів. Вчення про місцеві фінанси та його генезис. Правове забезпечення функціонування місцевих фінансів. Передумови виникнення місцевих фінансів. Риси місцевих фінансів. Характеристика фінансових відносин, що виникають у сфері місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Теорії місцевих фінансів.

Система складових місцевих фінансів: видатки, доходи, способи формування доходів, місцеві фінансові інститути, суб'єкти, об'єкти, взаємовідносини між суб'єктами. Сфери місцевих фінансів.

Роль місцевих фінансів у забезпеченні розвитку регіону. Основні форми впливу місцевих фінансів на економіку і соціальну сферу держави. Проблеми сучасного етапу розвитку місцевих фінансів в Україні.

Місцевий бюджет як фінансовий план. Види місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджет та їх джерела. Видатки місцевих бюджетів та їх класифікація згідно принципу субсидіарності.

Зміст та призначення бюджетних повноважень. Сутність та інструменти реалізації бюджетного федералізму. Міжбюджетні відносини та їх види. Мета та механізм регулювання міжбюджетних відносин. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості. Види міжбюджетних трансфертів.

Вертикальні фіскальні дисбаланси та способи їх усунення. Горизонтальний фіскальний дисбаланс. Фінансове вирівнювання. Причини запровадження в Україні фінансового вирівнювання. Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання. Напрямки удосконалення збалансованості місцевих бюджетів.

Тема 10. СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ

Призначення та сутність соціального страхування. Основні аспекти функціонування соціального страхування. Види та групи соціального страхування запровадженого в Україні. Позабюджетні соціальні фонди, їх сутність та призначення.

Генезис соціального страхування. Система Бісмарка. Принципи соціального забезпечення В. Беверіджа. Принципи функціонування соціального страхування в Україні.

Світовий досвід організації діяльності фондів соціального спрямування. Моделі організації соціального страхування в світі.

Формування коштів соціальних позабюджетних фондів. Нормативно-правове регламентування відносин з соціальними позабюджетними фондами. Джерела фінансування соціальних позабюджетних фондів. Платники внесків

до соціальних фондів.

Напрямки використання коштів соціальних позабюджетних фондів

Система державних гарантій. Страхові випадки, за яких застраховані отримують право на соціальну допомогу. Перелік страхових випадків та видів виплат по соціальному страхуванню.

Перспективи реформування системи соціального захисту населення в Україні. Проблеми системи соціального забезпечення.

Тема 11. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Значення фінансів господарюючих суб'єктів. Сутність фінансів підприємств. Основне призначення фінансів підприємств. Фінансові відносини підприємств: групи та сфери. Функції фінансів підприємств.

Фінансові ресурси підприємств. Взаємозв'язок фінансових ресурсів з активами та зобов'язаннями. Складові фінансових ресурсів підприємств. Класифікація фінансових ресурсів підприємств. Фінансові фонди підприємства.

Сутність фінансової діяльності підприємства та її завдання. Взаємозв'язок понять «фінансування» та «фінансова діяльність».

Зміст фінансової діяльності підприємств. Механізм фінансової діяльності. Фінансові ресурси та їх залежність від особливостей господарюючого суб'єкта. Витрати підприємства. Грошові витрати. Вхідні та вихідні грошові потоки. Доходи підприємств та фактори, які впливають на їх розмір. Валовий та чистий дохід. Прибуток та чистий прибуток підприємства. Розподіл прибутку.

Фінансова робота та її основні завдання. Складові фінансової роботи.

Фінансовий механізм підприємства як умова ефективності фінансової роботи.

Фінансова служба підприємства. Її особливості в залежності від розмірів підприємства. Завдання та функції фінансової служби.

Правове регламентування фінансів підприємств. Організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності та особливості їх фінансів. Суб'єкти господарювання за правом власності та організаційно-правовою формою ведення бізнесу. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу.

Тема 12. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Сутність домогосподарства, взаємозв'язок з поняттям «сім'я». Функції домогосподарства. Заощадження домогосподарств, їх класифікація. Чинники, які впливають на розмір заощаджень. Фінансові ресурси домогосподарства. Фактори, що впливають на розмір фінансових ресурсів домогосподарств.

Доходи домогосподарства, їх складові та фактори. Види доходів домогосподарств: грошові, загальні і сукупні.

Заробітна плата як основна складова доходів домогосподарства. Фактори, які визначають розмір заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Функції заробітної плати. Прожитковий мінімум.

Доходи від власності. Трансфертні платежі. Підприємницький дохід. Доходи від індивідуальної трудової власності.

Витрати домогосподарств та їх складові. Класифікація споживчих видатків домогосподарств.

Бюджет домогосподарства.

Диференціація доходів населення. Крива Лоренца. Бідність. Абсолютна та відносна бідність. Лінія бідності.

Особливості фінансів домогосподарств в США, Японії, Німеччині.

Тема 13. СТРАХУВАННЯ. СТРАХОВИЙ РИНОК

Сутність страхування. Виникнення страхування. Необхідність страхування. Страхування як економічна категорія. Ознаки страхування.

Особливості економічних відносин страхування. Функції страхування: формування спеціалізованого страхового фонду грошових коштів; відшкодування збитку і особисте матеріальне забезпечення громадян; попередження страхового випадку і мінімізація збитку.

Економічний зміст та особливості майнового страхування. Сутність особистого страхування.

Страховий ринок. Об'єктивна основа розвитку страхового ринку. Первинна ланка страхового ринку. Функції страхового ринку. Класифікація страхового ринку. Учасники страхового ринку. Страхова послуга. Асортимент страхового ринку.

Внутрішня система та зовнішнє оточення страхового ринку. Страхова система. Види страхових компаній.

Страховий внесок з економічної, юридичної та математичної точок зору.

Майно сільськогосподарських підприємств, яке може бути застраховане. Події страхування в сільському господарстві.

Майнове страхування та його особливості.

Особисте страхування, його особливості та види.

Страхування відповідальності: поняття, особливості. Види відповідальності.

Медичне страхування: особливості, механізм, інституційна структура. Обов'язкове та добровільне медичне страхування.

Тема 14. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Фінансовий ринок, його сутність і призначення. Роль фінансового ринку в забезпеченні кругообороту ресурсів, продуктів і доходів.

Призначення фінансових ринків. Головна функція фінансового ринку. Попит на фінансовому ринку. Пропозиція на фінансовому ринку. Ефект заміщення. Ефект доходу.

Складові фінансового ринку. Канал прямого фінансування. Посередницькі канали. Інституціональна структура фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку. Особливості інструментів власності, інструментів позики та похідних інструментів. Дохідність фінансових

інструментів. Інструменти з фіксованим та плаваючим доходом. Функціональна структура фінансових ринків. Інституціональна структура фінансових ринків.

Грошовий ринок: сутність, особливості, об'єкт, суб'єкти та механізм. Особливості облікового ринку. Валютний ринок. Економічна сутність ринку капіталу. Фондовий ринок. Кредитний ринок.

Тема 15. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Сутність фінансового менеджменту. Мета фінансового менеджменту. Система основних задач, спрямованих на реалізацію головної мети фінансового менеджменту.

Функції фінансового менеджменту: як управлінської системи та як спеціальної області управління підприємством. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент.

Інформаційна база управлінських рішень. Методологія прийняття управлінських фінансових рішень.

Інструменти фінансового менеджменту. Поняття «ліверидж». Зміст дії лівериджу. Механізм дії операційного лівериджу. Розрахунок планового прибутку з використанням цінового операційного лівериджу. Натуральний операційний ліверидж. Значення використання механізму операційного лівериджу для планування фінансового результату від продажу.

Закономірності руху капіталу фірми. Роль запозиченого капіталу в діяльності фірми. Вартість капіталу. Середньозважена вартість капіталу.

Структура капіталу. Оптимальна структура капіталу. Економічна рентабельність сукупного капіталу. Ціна позикових ресурсів. Розрахунок ефекту фінансового лівериджу.

Виробничо-фінансовий ліверидж.

Тема 16. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Сутність міжнародних фінансів як економічної категорії, сфери фінансової системи. Зміст світової фінансової системи. Суб'єкти та об'єкти міжнародних фінансів. Система грошових потоків на рівні міжнародних фінансових відносин. Призначення фінансового механізму міжнародних фінансів. Основні канали руху міжнародних фінансів. Міжнародні фінанси як інституційна категорія.

Міжнародні організації та їх фінансові фонди. ООН та Європейський союз: основні функції та фінансовий механізм.

Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд: фінансова характеристика та основні напрямки фінансової діяльності. Група Світового банку: структура та характеристика фінансового механізму.

Міжнародний фінансовий ринок: його об'єктивна основа та призначення. Складові міжнародного фінансового ринку.

Валютний ринок як економічна категорія. Його характеристика. Суб'єкти валютного ринку. Складові валютного ринку. Інструменти угод на валютному ринку. Валютне регулювання. Валютні операції. Валютний курс

та його види. Валютне котирування та його методи. Характеристика зарубіжного та вітчизняного валютних ринків.

Тема 17. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Місце фінансової безпеки в системі національної безпеки та її значення в сучасних умовах. Структура національної безпеки. Поняття фінансової безпеки. Ознаки стійкості фінансової системи. Рівень фінансової безпеки та його характеристики.

Концепція фінансової безпеки та її складові. Мета фінансової безпеки. Принципи організації фінансової безпеки. Методи підтримування фінансової безпеки. Пріоритетні національні інтереси. Загрози фінансовій безпеці: внутрішні та зовнішні. Основні функції системи забезпечення фінансової безпеки. Організаційна структура системи підтримування.

Система показників фінансової безпеки: бюджетний сектор, грошово-кредитний сектор, інвестиційна сфера, валютний ринок, зовнішньоторговельний оборот, фондовий ринок, страховий сектор.

Тема 18. ФІНАНСИ КРАЇН З РОЗВИНЕНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Основні риси фінансових систем країн з розвинутою економікою. Критерії належності країн до індустріально розвинутих. Система фінансів розвинутих країн.

Бюджетні системи країн з розвинутою економікою. Пропорції перерозподілу через бюджет. Податкові надходження до бюджету. Види видатків державного бюджету.

Роль місцевих бюджетів у виконанні державних завдань та розв'язанні регіональних проблем.

Позабюджетні спеціальні фонди країн з розвинутою економікою. Основні види та функції позабюджетних фондів. Історія розвитку позабюджетних фондів.

Особливості фінансових систем за критерієм місця і ролі банківських установ.

Тема 19. ФІНАНСИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Етапи європейської інтеграції. Створення та основні можливості Європейського економічного співтовариства. Ознаки зони вільної торгівлі.

Сутність європейської інтеграції. Основна мета та завдання Європейського союзу. Перспективи розвитку взаємовідносин України та ЄС. Значення для України європейської інтеграції.

Організаційна будова Європейського союзу, керівні органи та комітети.

Податкова система Європейського союзу. Особливості фінансування Європейського союзу. Структура системи власних фінансових ресурсів Союзу. Основні напрямки податкової політики Європейського союзу.

Зовнішньоекономічні завдання ЄС. Основні економічні критерії вступу до Європейського Союзу.

2. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ЗНАНЬ

Вкажіть правильну відповідь (одну або декілька):

1. Вихідною формою повноцінних грошей були:

- а) паперові гроші;
- б) товарні гроші;
- в) кредитні гроші;
- г) картки для банкоматів.

2. Гроші, що мають внутрішню реальну вартість, яка адекватна вартості товару це:

- а) депозитні гроші;
- б) товарні гроші;
- в) повноцінні гроші;
- г) білонна монета.

3. Гроші, які набувають своєї вартості в обігу - це:

- а) повноцінні гроші;
- б) товарні гроші;
- в) неповноцінні гроші.

4. До кредитних грошей належать:

- а) кредитна картка;
- б) банкнота;
- в) чек;
- г) електронні гроші;
- д) вексель.

5. Які гроші перебувають в обігу в Україні у сучасних умовах:

- а) повноцінні гроші;
- б) неповноцінні гроші.

6. Які гроші належать до неповноцінних?

- а) готівкові гроші;
- б) депозитні гроші;
- в) електронні гроші;
- г) золоті монети;
- д) срібні монети;
- є) мідні монети.

7. Що є визначальною ознакою паперових грошей:

- а) примусово впроваджуються в обіг;
- б) зазнають знецінення;
- в) виникли з функції грошей як засобу платежу;
- г) мають суттєву внутрішню вартість?

8. До електронних грошей належать:

- а) білонна монета;
- б) банкноти;
- в) дебетові картки;
- г) депозитні гроші.

9. Грошовий оборот – це:

- а) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функції засобу обігу;
- б) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функції засобу платежу;
- в) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функціях засобу обігу й платежу;
- г) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у всіх функціях.

10. Грошовий потік – це:

- а) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у всіх функціях;
- б) процес руху грошей, що обслуговує окремий етап суспільного відтворення.

11. Вирішальне значення для нормального функціонування грошового обороту й всієї економічної системи є:

- а) балансування потоків національного продукту та національного доходу;

- б) чистого експорту та чистого імпорту;
- в) заощаджень та інвестицій.

12. Вимоги закону грошового обігу становлять:

- а) відповідність фактичної кількості грошей необхідній;
- б) державне регулювання грошового обігу;
- в) заміна повноцінних грошових знаків вартості;
- г) саморегулювання грошового обігу.

13. Швидкість обігу грошей – це:

- а) частота переходу грошової одиниці від одного економічного суб'єкта до іншого в процесі розширеного відтворення;
- б) кількість обмінних операцій, що здійснюються в касах банків за одиницю часу;
- в) тривалість обороту грошової одиниці за звітний рік.

14. Знайдіть правильну відповідь на питання «Що таке інфляція?»:

- а) перевищення витрат бюджету над доходами;
- б) зростання цін на товари та послуги;
- в) економія бюджетних коштів порівняно з затвердженими витратами;
- г) знецінення паперових грошей внаслідок порушення законів грошового обігу.

15. Що з нижче переліченого відноситься до зовнішніх причин інфляції:

- а) падіння цін на товари та послуги; падіння курсу національної валюти; поглиблення товарного дефіциту та ін.;
- б) світові структурні кризи, скорочення надходжень від зовнішньої торгівлі, від'ємне сальдо зовнішньо-торговельного та платіжного балансів та ін.;
- в) порушення диспропорцій господарства, циклічний розвиток господарства, монополізація виробництва, кредитна експансія та ін.;
- г) дефіцит бюджету, зростання державного боргу, надмірна емісія грошей, збільшення швидкості обігу грошей та ін.

16. Що з названого нижче є видами інфляції:

- а) повзуча, галопуюча, гіперінфляція;
- б) регульована, частково регульована, нерегульована.

17. Вкажіть соціальні наслідки інфляції:

- а) знецінення грошових заощаджень населення, зростання безробіття;
- б) порушення нормальної структури споживчого попиту;
- в) загострення платіжної кризи.

18. За формами прояву виділяють такі види інфляції:

- а) цінова, заощаджень, девальвація;

19. За чинниками, що спричиняють інфляційний процес, виділяють такі види інфляції:

- б) повзуча, галопуюча, гіперінфляція;
- в) інфляція витрат та

20. За темпами знецінення грошей виділяють такі види інфляції:

- інфляція попиту;
- г) прихована та

21. Залежно від можливості передбачення зростання цін виділяють такі види інфляції:

- відкрита;
- д) очікувана та

22. Залежно від типу економічної системи неочікувана. виділяють такі види інфляції:

- 23. Інфляція витрат** а) зростанням споживчих витрат;
спричиняється: б) зростанням заробітної плати, витрат на енергетичні й сировинні ресурси, падінням продуктивності праці,
24. Інфляція попиту посилення монополізації виробництва і ринку;
спричиняється: в) припливом іноземної валюти в країну;
 г) зростанням пропозиції грошей і зумовленого нею збільшення платоспроможного попиту на ринках.

25. Для повзучої інфляції є характерним:

- а) прискорене зростання маси грошей в обороті без помітного підвищення чи з незначним зростанням цін;
 б) надмірна емісія;
 в) стрибкоподібне, нерівномірне зростання цін, яке важко передбачити і яке не піддається регулюванню;
 г) надзвичайно високі темпи зростання цін – більш як 100 % на рік.

26. Грошовий ринок – це:

- а) ринок короткострокових кредитних операцій;
 б) ринок довгострокових кредитних операцій;
 в) ринок, на якому здійснюється купівля та продаж грошей як специфічного товару;
 г) ринок короткострокових та довгострокових кредитних операцій.

27. На грошовому ринку здійснюється купівля-продаж:

- а) страхових полісів; в) грошей.
 б) нерухомості;

28. До фінансових інструментів грошового ринку належать:

- а) кошти місцевих бюджетів; в) бартер.
 б) облігації;

29. Інституційна модель грошового ринку включає:

- а) небанківські фінансово-кредитні установи;
 б) товарні біржі;
 в) податкові інспекції.

29. За видами інструментів, з допомогою яких гроші переміщуються від продавців до покупців, грошовий ринок поділяється на:

- а) ринок позикових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок;

31. За інституційними ознаками грошових потоків грошовий ринок поділяється на:

- б) фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг фінансово-кредитних установ;

32. За економічним призначенням ресурсів грошовий ринок поділяється на:

- в) ринок грошей і ринок капіталу;
 г) фондовий ринок, валютний ринок, ринок цінних паперів.

33. Ринок грошей – це:

- а) ринок короткострокових кредитних операцій;
 б) ринок довгострокових кредитних операцій;

34. Ринок капіталу – це: в) ринок, на якому здійснюється торгівля та продаж грошей як специфічного товару;
г) ринок короткострокових та довгострокових кредитних операцій.

35. Поняття «попит на гроші» означає:

- а) кількість грошей, яку підприємці бажають надати в кредит;
- б) запас грошей для вкладання у цінні папери;
- в) запас грошей на певний у час і момент для поточних витрат та накопичення.

36. На попит грошей впливають чинники:

- а) середній вік населення;
- б) рівень інфляції;
- в) кількість податків та зборів.

37. Попит на гроші залежить від норми відсотка:

- а) прямо пропорційно;
- б) обернено пропорційно;
- в) не залежить від норми відсотка.

38. До мотивів попиту на гроші відносять:

- а) трансакційний;
- б) еволюційний;
- в) сезонний.

39. На пропозицію грошей впливають чинники:

- а) облікова ставка;
- б) рівень інфляції;
- в) рівень товарних цін.

40. Основним інструментом регулювання грошового ринку є:

- а) загальний попит на гроші;
- б) трансакційний попит на гроші;
- в) спекулятивний попит на гроші;
- г) ставка відсотка.

41. До основних передумов виникнення кредиту відносять:

- а) наявність у економічних суб'єктів вільних коштів;
- б) збіг економічних інтересів кредитора і позичальника;
- в) збільшення обсягів виробництва та юридична самостійність економічних суб'єктів;
- г) удосконалення механізму дії ринку.

42. За характером руху вартості кредит відрізняється від грошей тим, що:

- а) в кредитних відносинах відбувається нееквівалентний рух вартості;
- б) суб'єктами кредитних відносин є кредитор і позичальник;

43. За сферою використання кредит відрізняється від грошей тим, що:

- в) у кредитних відносинах не відбувається зміна власника;
- г) кредит обслуговує рух лише частини ВВП у процесі відтворення.

44. Кредитори – це:

- а) учасники кредитних відносин, які потребують додаткових коштів;

45. Позичальники – це:

- б) учасники кредитних відносин, які мають у власності чи розпорядженні вільні кошти і передають їх у тимчасове користування іншим суб'єктам;

- в) економічні суб'єкти, що здійснюють торгівельну діяльність;
- г) економічні суб'єкти, що здійснюють виробничу діяльність і не потребують залучення додаткових коштів.

46. Поняття «кредит» та поняття «позичка»:

- а) це одне і теж саме;
- б) кредит є поняттям ширшим;
- в) функціонують незалежно і паралельно;
- г) використовуються в різних економічних сегментах.

47. Кредит – це:

- а) цінність, яка передається одним економічним суб'єктом іншому в позичку;
- б) еквівалентне переміщення двох форм вартості;
- в) певний вид економічних відносин у зв'язку з передачею вільних коштів у тимчасове користування;
- г) немає правильної відповіді.

48. Принцип цільового призначення позички полягає в тому, що:

49. Принцип строковості кредитування полягає в тому, що:

50. Принцип повернення при кредитуванні полягає в тому, що:

51. Принцип платності при кредитуванні полягає в тому, що:

- а) вільні кошти кредитора передаються позичальнику на чітко встановлений термін;
- б) учасники кредитних відносин заздалегідь чітко визначають мету використання позичених коштів;
- в) залучена вартість в повному обсязі повинна бути повернена власнику;
- г) залучення додаткової вартості потребує сплати додаткових коштів у вигляді процентного доходу.

52. До принципів кредитування належить наступний:

- а) нагромадження вартості;
- б) платність користування;
- в) розподіл вартості;
- г) еквівалентність руху вартості.

53. Кредит у товарній формі надають:

- а) при продажу товарів з відстрочкою платежу при оренді майна, наданні товарів у прокат тощо;
- б) банки, міжнародні фінансово-кредитні установи, уряди;
- в) правильної відповіді немає.

54. До функцій кредиту відносять наступну:

- а) нагромадження вартості;
- б) страхування ризиків;
- в) розміщення коштів у різноманітних активах;
- г) капіталізація вільних грошових доходів.

55. Одним із видів міжгосподарського кредиту виступає:

- а) державний;
- б) споживчий;
- в) комерційний;
- г) банківський.

- а) комерційний кредит;

56. Який із видів міжгосподарського кредиту виникає всупереч бажанням і волі сторін?

б) тимчасова фінансова допомога;

в) лізинг;

57. Якому з наведених нижче видів кредиту не властиві ознаки добровільності, рівноправності та платності?

г) дебіторсько-кредиторська заборгованість.

58. Комерційний кредит – це:

а) грошова сума, надана в рахунок майбутніх платежів за товарно-матеріальні цінності з метою гарантування їх купівлі;

59. Лізинг – це:

б) надання окремим суб'єктам господарювання, які опинились у скрутному фінансовому становищі коштів на засадах повернення і без сплати процентів;

60. Тимчасова фінансова допомога – це:

в) спосіб перетворення товарного капіталу у грошовий шляхом продажу товарів з відстроченням платежу та з поверненням боргу грошима;

61. Аванс – це:

г) підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених коштів у купівлю засобів виробництва з послідувачим їх наданням у тимчасове користування.

62. Державний кредит:

а) відбувається переміщення позичкового капіталу із однієї країни в іншу;

63. Банківський кредит:

б) однією із сторін кредитної угоди є

64. Міжнародний кредит:

банк;

65. Споживчий кредит:

в) надається на споживчі цілі;

66. Розміри меж кредиту визначаються:

г) одним із учасників є держава.

а) суб'єктивними оцінками аналітиків;

б) рішеннями державних органів;

в) поведінкою суб'єктів грошового ринку;

г) немає правильної відповіді.

67. Позичковий процент – це:

а) абсолютна величина плати за користування капіталом;

68. Норма позичкового відсотка – це:

б) відносний показник, виражений у відсотках;

в) різниця між виручкою і витратами на виробництво;

г) немає правильної відповіді.

69. За сферами суспільного відтворення виділяють такі види банківських кредитів:

а) для виробництва, для обігу, для споживання;

б) прямі і непрямі;

в) кредитної лінії, револьверні;

г) забезпечені і незабезпечені.

70. Кредитна лінія являє собою: а) оформлену у вигляді договору згоду банку надавати позичкові кредити, обмежені певним лімітом протягом певного періоду;

71. Контокорентний кредит являє собою: б) вид банківського кредиту в національній або іноземній валюті, що надається клієнтові, який має в банку поточний рахунок;

72. Овердрафт являє собою: в) короткотерміновий кредит надійному клієнту, суть якого полягає в списанні коштів з поточного рахунка клієнта понад їх залишок на рахунку, тобто утворення на рахунку клієнта дебетового сальдо;

г) немає правильної відповіді.

73. Фактичні резерви комерційного банку – це:

а) сума депозитів комерційного банку в центральному банку, а також його касова готівка;

б) мінімальний розмір вкладів, який банк повинен тримати в центральному банку та у вигляді готівки;

в) сума, на яку загальні резерви банку перевищують його обов'язкові резерви;

г) величина резервів банку, які не використані для активних операцій.

74. Надлишкові резерви комерційного банку складаються з:

а) активів банку, які не є грошима;

б) грошей, які повинні зберігатися в банку згідно з законом;

в) різниці між фактичними та обов'язковими резервами банку;

г) різниці між величиною активів та сумою вкладів на поточних рахунках.

75. Поняття «валюта» включає:

а) законні платіжні засоби, тобто готівку валютних коштів та депозитів у формі грошей, які можуть виступати міжнародним засобом платежу чи обігу, платіжні документи у формі чеків, векселів, сертифікатів, акцій, облігацій тощо;

б) законні платіжні засоби, тобто готівку валютних коштів та депозитів у формі грошей, які можуть виступати міжнародним засобом платежу чи обігу;

в) платіжні документи у формі чеків, векселів, сертифікатів, акцій, облігацій тощо.

76. За емітентною належністю валюта поділяється на:

а) національну валюту, іноземну валюту, колективну валюту;

б) конвертовану та неконвертовану;

в) поточну та капітальну.

77. За режимом використання валюти вона поділяється на:

78. Повна конвертованість означає, що:

а) для одних видів операцій та осіб обмін національної валюти дозволений, а для інших – ні;

б) вона поширюється лише на платежі за рухом

79. Неповна конвертованість означає, що:

- капіталу;
- в) вона поширюється лише на платежі за поточними операціями;
- г) означає можливість вільного обміну національної валюти на іноземну для всіх категорій власників і за всіма операціями.

80. Дилери – це:

- а) суб'єкти підприємницької діяльності (банки, фірми тощо), які здійснюють страхування цін та прибутку у ф'ючерських угодах;
- б) фізичні або юридичні особи, які здійснюють операції з перепродажу товарів, цінних паперів і валют від свого імені та власним коштом;
- в) посередники, які за винагороду у вигляді комісійних здійснюють купівлю-продаж цінних паперів, товарів, валюти.

81. Особливості попиту та пропозиції на валютному ринку

полягають в тому, що:

- а) об'єктом та інструментом купівлі-продажу виступають грошові кошти різної національної належності, попит на іноземну валюту є одночасно пропозицією національної валюти;
- б) об'єктом купівлі-продажу виступають товари та грошові кошти різної національної належності;
- в) пропозиція на валютному ринку взаємодіє з попитом як його альтернатива.

82. За характером операцій валютний ринок поділяється на:

83. За видами конвертованості операцій валютний ринок включає:

84. За характером оплати валютний ринок включає:

- а) ринок касових операцій, ринок ф'ючерських операцій, ринок опціонів;
- б) ринок конверсійних операцій та ринок депозитно-кредитних операцій;
- в) національний, міжнародний та світовий ринки;
- г) ринок безготівкових валютних операцій та ринок готівкових валютних операцій.

85. За терміном здійснення платежів операції валютного ринку поділяються на:

86. За механізмом проведення операції валютного ринку поділяються на:

87. Валютний курс може бути:

- а) фіксований та так званий „валютний коридор”;
- б) фіксований, плаваючий та так званий „валютний коридор”;
- в) плаваючий та так званий „валютний коридор”.

88. Валютна політика являє собою:

- а) сукупність організаційно-правових та економічних заходів у сфері міжнародних валютних відносин, спрямованих на досягнення визначених державою цілей;

- а) касові та строкові;
- б) спот, своп, форвардні, ф'ючерсні, опціонні, валютний арбітраж;
- в) готівкові та безготівкові;
- г) оптові та роздрібні.

б) діяльність держави та уповноважених нею органів щодо регламентації валютних відносин економічних суб'єктів та їх діяльності на валютному ринку;

в) організаційно-правова форма реалізації валютних відносин у межах певного економічного простору;

г) цілеспрямоване проведення комплексу заходів з метою корекції курсу національної валюти.

89. За економічним змістом платіжний баланс являє собою:

а) статистичний звіт про надходження валютних коштів у країну та їх витрачання;

б) макроекономічну модель, що характеризує стан та динаміку зовнішньоекономічних відносин даної країни з іншими країнами;

в) баланс товарів та баланс послуг;

г) поточні операції та резервні активи.

90. Валовий національний продукт — це:

а) сума валових продуктів всіх галузей економіки країни;

б) загальна вартість кінцевих товарів та послуг, вироблених резидентами країни;

в) загальна вартість всіх доходів;

г) загальна вартість кінцевих товарів та послуг, зменшена на вартість зношених засобів виробника.

3. ЗАВДАННЯ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ ЯК ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСІВ

Вкажіть вірну відповідь (одну або декілька):

Тести:

Тест 1. *Фінанси – це:*

1) грошові відносини;	3) товарно-грошові відносини;
2) економічні відносини;	4) вірної відповіді немає.

Тест 2. *Фінанси – це:*

- 1) усі види доходів держави і підприємств;
- 2) еквівалент коштів;
- 3) економічні відносини, що складаються при утворенні, розподілі і використанні грошових фондів;
- 4) формування і використання засобів державного бюджету.

Тест 3. *Дайте найбільш повне визначення поняття «фінанси»:*

- 1) процес безперервного переміщення грошей між суб'єктами господарювання;
- 2) економічні відносини, що пов'язані зі сплатою податків та інших платежів підприємствами до бюджету;
- 3) економічні відносини, що відображають формування, розподіл і використання фондів фінансових ресурсів у процесі розподілу і перерозподілу ВВП і НД (національного доходу);
- 4) економічні відносини, що пов'язані зі створенням грошових фондів.

Тест 4. *Фінанси як економічна категорія входять в склад:*

1) економічного базису;	2) економічної надбудови.

Тест 5. *Фінанси є:*

- 1) суб'єктивною категорією, що належить до базису суспільства;
- 2) об'єктивною, базисною категорією;
- 3) суб'єктивною категорією надбудови;
- 4) суб'єктивною категорією, що належить до надбудови суспільства.

Тест 6. *Предметом науки про фінанси є виробничі відносини, які виникають в суспільстві:*

1) вірно;	2) невірно.

Тест 7. *Виділити ознаки фінансів:*

- 1) грошові відносини між суб'єктами;
- 2) рівноправність держави й інших суб'єктів фінансових відносин;
- 3) фондовий характер;
- 4) необхідність створення фіскального апарату;
- 5) матеріальною основою існування і функціонування фінансів є не тільки гроші.

Тест 8. *Наявність фінансових відносин у державі є:*

1) суб'єктивним фактором;	2) об'єктивною потребою;

Тест 9. *Об'єктами фінансових відносин є:*

- 1) прибуток, податки, цінні папери;
- 2) валовий суспільний продукт і національний дохід;
- 3) грошові доходи;
- 4) держава, підприємства, громадяни.

Тест 10. Суб'єктами фінансових відносин є:

- 1) валовий суспільний продукт і національний дохід;
- 2) держава, підприємства, громадяни;
- 3) надходження від державних позик;
- 4) податки, цінні папери, валюта.

Тест 11. Чим відрізняються фінанси від грошей:

- 1) змістом;
- 2) функціями;
- 3) змістом і функціями?

Тест 12. Відмінність між фінансами й кредитом полягає в наступному:

- 1) фінанси й кредит повертаються на умовах строковості і платності;
- 2) для фінансів характерний рух коштів без умови повернення, а кредит акумулює їх і за плату надає в користування на умовах повернення;
- 3) для фінансів і кредиту характерний рух коштів без умови повернення;
- 4) правильної відповіді немає.

Тест 13. Функції фінансів – це засіб вияву :

- 1) сутності фінансів;
- 2) суспільного призначення фінансів.

Тест 14. До функцій фінансів відносять:

- 1) розподільчу та економічну;
- 2) розподільчу та контрольну;
- 3) фіскальну та стимулюючу.

Тест 15. Розподільча функція фінансів проявляється через:

- 1) заходи фінансового впливу;
- 2) керуючі рішення фінансової служби;
- 3) розподіл і перерозподіл усіх грошових надходжень;
- 4) концентрацію фінансових ресурсів.

Тест 16. Фінансовий контроль включає:

- 1) контроль за дотриманням фінансово-господарського законодавства;
- 2) делегування відповідальності за окремими ділянками фінансової роботи;
- 3) вироблення фінансової стратегії.

Тест 17. До принципів фінансового контролю належать:

- 1) гласність;
- 2) превентивність;
- 3) об'єктивність;
- 4) демократичний централізм;
- 5) єдність.

Тест 18. Залежно від суб'єктів, які здійснюють фінансовий контроль, існують такі його види:

- 1) державний;
- 2) поточний;
- 3) аудит;
- 4) наступний;
- 5) громадський.

Тест 19. Фінансовий контроль за діяльністю підприємств включає контроль з боку:

- 1) держави;
- 2) посередницьких фірм;
- 3) страхових компаній.

Тест 20. Громадський фінансовий контроль здійснюють:

- 1) місцеві адміністрації;
- 2) партії;
- 3) Державна митна служба;
- 4) рухи;
- 5) професійні спілки.

Тест 21. Фінансова система – це:

- 1) сукупність методів організації фінансових відносин;
- 2) сукупність сфер і ланок фінансових відносин;
- 3) сукупність заходів держави з метою мобілізації фінансових ресурсів;
- 4) сукупність економічних відносин з приводу залучення фінансових ресурсів.

Тест 22. Ланки фінансової системи виділяються:

- 1) на основі принципу субсидіарності;
- 2) на основі особливостей фінансового механізму;
- 3) у законодавчому порядку.

Тест 23. Назвіть ланки державних фінансів України:

- 1) фінанси підприємств різних форм власності, державний бюджет, фінансовий ринок;
- 2) державний бюджет, страхування, фінанси державних підприємств;
- 3) державний бюджет, державний кредит, місцеві фінанси;
- 4) державні централізовані фонди цільового призначення, фінансовий ринок, страхування.

Тест 24. Верховна Рада України має такі фінансові повноваження:

- 1) приймає закони з фінансових питань;
- 2) складає проект Державного бюджету України;
- 3) затверджує Державний бюджету України;
- 4) складає проекти місцевих бюджетів;
- 5) затверджує місцеві бюджети.

Тест 25. Функції Міністерства фінансів України:

- 1) складає проект Державного бюджету України;
- 2) затверджує Державний бюджет України;
- 3) затверджує місцеві бюджети;
- 4) має право встановлювати місцеві податки.

Тест 26. Функції Рахункової палати України:

- 1) складання проекту Державного бюджету;
- 2) контроль за діяльністю міністерств та відомств;
- 3) контроль за виконанням доходної та видаткової частини Державного бюджету;
- 4) фінансування видатків Державного бюджету.

Тест 27. Основними завданнями Державної контрольно-ревізійної служби є:

- 1) складання звіту про виконання Державного бюджету України;
- 2) контроль за витрачанням коштів бюджетними установами;
- 3) контроль за витрачанням коштів і матеріальних цінностей в установах,

організаціях і підприємствах, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів;
4) касове виконання бюджету.

Тест 28. *Фінансова система – це єдина система, оскільки:*

- 1) вона ґрунтується на єдиному джерелі ресурсів усіх ланок;
- 2) джерелом централізованих грошових фондів є національний дохід;
- 3) її функція полягає в забезпеченні певних темпів розвитку всіх галузей промисловості;
- 4) вона складається тільки з однієї ланки.

Тест 29. *Поняття «фінансова система» означає:*

- 1) сукупність централізованих і децентралізованих фінансів;
- 2) сукупність різних сфер і ланок фінансових відносин, у процесі яких формуються і використовуються фонди;
- 3) грошові кошти;
- 4) потоки фінансових ресурсів;
- 5) наявність різноманітних фінансових закладів.

Тест 30. *Провідну роль в управлінні фінансами відіграє :*

- 1) Кабінет Міністрів України;
- 2) Верховна Рада України;
- 3) Державне казначейство;
- 4) Міністерство фінансів.

Тест 31. *За внутрішньою будовою фінансова система:*

- 1) сукупність фінансових органів та інститутів;
- 2) сукупність відносно відокремлених взаємопов'язаних фінансових відносин, які відображають специфічні форми та методи розподілу і перерозподілу ВВП;
- 3) конкретні види фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємств;
- 4) система замкнутих перерозподільчих відносин.

Тест 32. *Організаційна структура фінансової системи – це*

- 1) сукупність фінансових органів та інститутів, які керують грошовими потоками;
- 2) сукупність грошових фондів, що знаходяться у розпорядженні суб'єктів господарювання;
- 3) сукупність фінансово-кредитних установ;
- 4) апарат управління фінансовою діяльністю підприємства.

Тест 33. *Фінансовий ринок як сфера включає такі ланки:*

- 1) державні цільові фонди і страхування;
- 2) ринок грошей і ринок капіталів;
- 3) фінанси державного сектору і державний кредит.

Завдання 1.1. **Визначте, правильні чи неправильні такі твердження:**

1. Фінанси є економічним інструментом розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу.
2. Сутність фінансів проявляється в їхніх функціях.
3. Однією із ознак фінансів є рівноправність держави й інших суб'єктів фінансових відносин.

4. Матеріальною основою фінансів є гроші.
5. Фінанси не є історичною категорією.
6. Фінанси і гроші мають ідентичний зміст.
7. Фінанси і гроші мають ідентичні функції.
8. Усі фінансові відносини є грошовими, але не всі грошові відносини є фінансовими.
9. Розподільча функція фінансів здійснюється через фінансову систему під час розподілу та перерозподілу ВВП та НД.
10. Контрольна функція фінансів реалізується через контроль за розподілом валового внутрішнього продукту на централізовані фонди грошових коштів.
11. Фінанси відрізняються від грошей за змістом і функціями, які вони здійснюють.

Завдання 1.2. Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. Предметом науки про фінанси є	1) держави і товарно-грошових відносин
2. Фінанси — продукт наявності	2) держава
3. Фінанси виникли в умовах	3) цільовий характер; динамічність; правова база фінансові резерви
4. Основним об'єктом фінансових відносин є	4) розподіл доданої вартості й формування первинних доходів суб'єктів, які беруть участь у створенні ВВП
5. Суб'єктами фінансових відносин є	5) це грошові кошти, які акумулюються в певних фондах
6. Фінанси	6) сукупність фінансових відносин на різних рівнях економічної системи
7. Гроші	7) фінансові ресурси
8. Специфічні ознаки фінансів:	8) проявляється в контролі за розподілом ВВП між відповідними грошовими фондами і каналами розподілу та їх цільовим використанням
9. Функції фінансів:	9) на загальнодержавні, регіональні, відомчі й корпоративні
10. Матеріальними носіями фінансових відносин виступають	10) обсягом і пропонуванням мобілізованих, розподілених і використаних фінансових ресурсів
11. Первинний розподіл — це	11) всі члени суспільства, суспільні утворення, окремі люди
12. Перерозподіл полягає у	12) розподільча; контролююча
13. Провідну роль у перерозподільному процесі відіграє	13) це специфічний товар, що має властивість обмінюватися на будь-який інший товар, тобто є загальним еквівалентом

14. Сутність контрольної функції	14) створенні й використанні централізованих фондів
15. Кількісний вплив фінансів характеризується	15) валовий внутрішній продукт або національне багатство
16. Якісний вплив фінансів проявляється	16) в інтересах учасників відтворювального процесу через форми організації фінансових відносин
17. Фінансові ресурси поділяються на:	17) грошова форма відносин; обмінно-розподільчий характер
18. Фінансові ресурси	18) регулярного товарно-грошового обігу у зв'язку з розвитком держави і потреби у фінансових ресурсах
19. Спільні риси і характерні ознаки фінансових ресурсів:	19) це економічні відносини, що виникають з приводу розподілу і перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту з метою формування фінансових ресурсів у суб'єктів господарювання і держави і використання їх на розширене відтворення та задоволення інших суспільних інтересів і потреб

Практичне завдання 1.3. Визначте, правильні чи неправильні такі твердження:

1. Основою фінансової системи є фінанси підприємств.
2. Фінансова система не має єдиного джерела ресурсів усіх ланок.
3. Фінанси господарюючих суб'єктів включають фінансові ресурси державних і колективних суб'єктів.
4. Фінансова система – це сукупність фінансових установ країни.
5. Фінансова система – це єдина система, тому що вона складається тільки з однієї ланки.
6. Взаємозв'язок і взаємозалежність складових частин фінансової системи обумовлені єдиною сутністю фінансів.
7. За хронологію виникнення першою є бюджетна ланка фінансової системи.
8. Державний бюджет, позабюджетні фонди, державний кредит, фонди страхування, фондовий ринок можна об'єднати в понятті «державні фінанси».
9. Державне казначейство України створене з метою реалізації податкової політики.
10. Рахункова палата може виконувати ревізійну роботу в різних ланках фінансової системи.
11. Національний банк України є основною фінансовою інституцією у сфері грошового ринку.
12. Пенсійний фонд України створений з метою ефективного управління коштами Державного бюджету України.
13. З огляду на організаційну будову фінансова система – це сукупність відносно відособлених взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин,

які відображають специфічні форми й методи розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту.

Практичне завдання 1.4. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- 1) Мобілізація коштів на потреби господарської діяльності шляхом випуску та реалізації цінних паперів, які є гарантом повернення вкладених коштів і отримання доходу.
- 2) Система грошових фондів, що перебувають в руках держави і призначені для фінансового забезпечення функцій, властивих їй.
- 3) Цілеспрямована діяльність держави, пов'язана з практичним використанням фінансового механізму.
- 4) Органи, які здійснюють керування фінансами.
- 5) Система грошових фондів, що забезпечують процес виробництва і відтворення.
- 6) Єдиний орган законодавчої влади, який ухвалює закони, у тому числі з фінансових питань, затверджує Державний бюджет України та вносить зміни до нього; здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України; ухвалює рішення щодо звіту про його виконання; визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики.
- 7) Грошові доходи, нагромадження та надходження, що формуються суб'єктами господарювання і державою, призначені для розширеного відтворення, матеріального стимулювання працівників, з метою задоволення соціальних потреб, вирішення питань, пов'язаних з обороною та державним керуванням.
- 8) Грошові фонди, що формуються в жителів країни з доходів, отриманих на основі їх трудової та господарської діяльності.
- 9) Сукупність сфер і ланок фінансових відносин, які взаємопов'язані між собою.
- 10) Грошові фонди, що формуються за рахунок фінансових ресурсів.
- 11) Проводить торги з купівлі-продажу іноземних валют.
- 12) Орган, створений з метою ефективного управління коштами Державного бюджету України, підвищення оперативності у фінансуванні видатків у межах наявних обсягів фінансових ресурсів у державному бюджеті.
- 13) Основна фінансова інституція у сфері грошового ринку.
- 14) Орган, створений з метою здійснення позавідомчого контролю за складанням і виконанням державного бюджету, вироблення й аналізу бюджетної політики держави, контролю у сфері державного кредитування і грошово-кредитної політики.

- а) фінансові ресурси;
- б) фінансова система;
- в) ринок цінних паперів;
- г) Верховна Рада України;
- д) фінансовий апарат;

- е) фінансові фонди;
- ж) державні фінанси;
- з) фінанси населення;
- і) керування фінансами;
- к) фінанси підприємств;

л) Державне казначейство України;
м) Рахункова палата;

н) Національний банк України;
о) Міжбанківська валютна біржа.

Практичне завдання 1.5. Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. Фінансова система	1) система грошових фондів, що знаходяться в руках держави і призначених для фінансового забезпечення функцій, їй властивих
2. Фінансовий апарат	2) органи, що здійснюють керування фінансами
3. Фінансові фонди	3) грошові фонди, що формуються в жителів країни з доходів, отриманих на основі їх трудової і господарської діяльності
4. Державні фінанси	4) сукупність сфер і ланок фінансових відносин, взаємозалежних між собою
5. Фінанси населення	5) грошові фонди, що формуються за рахунок фінансових ресурсів

Практичне завдання 1.6. Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. За внутрішньою будовою фінансова система являє собою	1) формуються фонди фінансових ресурсів, основне призначення яких — покрити втрати економіки та окремих громадян, що виникли з непередбачених причин
2. Рівень мікроекономіки —	2) формою залучення тимчасово вільних коштів на інвестиційні та інші потреби
3. Рівень макроекономіки —	3) доходи від продажу власного капіталу, землі, продукції підсобних господарств, доходи, одержані від здавання в оренду майна, відсотки на капітал, вкладений у цінні папери, тощо
4. Рівень світового господарства —	4) підписує закони, ухвалені Верховною Радою України; має право вето щодо цих законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України
5. Ланка фінансової системи є	5) міжнародні фінанси
6. Фінанси виробничої сфери залежно від форми власності поділяються на	6) у зростанні бюджетного дефіциту, державного боргу, інфляції
7. Фінанси соціальної сфери, яка поділяється на фінанси	7) сукупність фінансових установ, на які покладено управління фінансовою системою держави
8. Державні фінанси	8) ухвалює закони, у тому числі з фінансових

охоплюють	питань, затверджує Державний бюджет України та вносить зміни до нього; здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України тощо
9. Така ланка фінансової системи, як державний кредит, покликана мобілізувати	9) функціонування ринку цінних паперів, проводить реєстрацію випуску цінних паперів, забезпечує формування інфраструктури ринку, видає ліцензії фінансовим посередникам
10. Фінансовий ринок як сфера фінансової системи включає	10) фінанси суб'єктів господарювання і фінанси домогосподарств
11. Ринок кредитних ресурсів є	11) акумуляції раціонального розміщення коштів, призначених для пенсійного забезпечення
12. Ринок цінних паперів — це	12) мобілізація коштів на потреби господарської діяльності через випуск і реалізацію цінних паперів
13. У сфері страхування	13) відособленою частиною фінансових відносин
14. До доходів домогосподарств належать	14) державні, акціонерні, колективні, індивідуальні, орендні, спільні
15. До видатків домогосподарств	15) сукупність відносно відособлених взаємозв'язаних сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми й методи розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту зосереджені в розпорядженні держави, підприємницьких структур, певних фінансових інституцій для фінансового забезпечення їхньої діяльності
16. Фінансова криза проявляється	16) фінансові ресурси для фінансування витрат із бюджету, котрі не відшкодовуються його доходами
17. Основними напрямками подолання фінансової кризи може бути:	17) державні фінанси
18. Фінансовий апарат — це	18) Міністерство фінансів Республіки Крим, обласні та міські фінансові управління, районні та міські фінансові відділи
19. Верховна Рада України	19) освіти, охорони здоров'я, культури, оборони й інших підрозділів, характеризуються особливостями створення й використання фондів та фінансових ресурсів
20. Президент України	20) належать витрати на придбання споживчих

	товарів, оплату наданих послуг і виконаних робіт, формування заощаджень, купівлю цінних паперів та інші витрати
21.Міністерство фінансів України має розгалужену регіональну структуру, яка включає:	21) запровадження жорсткого режиму економії щодо витрачання бюджетних коштів, передусім на управління, оборону, фінансування збиткових і низькорентабельних виробництв, різні види дотацій тощо
22.Основні функції Міністерства фінансів:	22) вироблення основ і напрямів фінансової політики держави та розроблення заходів щодо їх реалізації; організація бюджетного процесу, складання проекту Державного бюджету та його виконання після затвердження Верховною Радою України тощо
23.Основне завдання Національного банку —	23) регулювання грошового обігу й організація ефективного функціонування кредитної системи
24.Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку організовує	24) державний та місцеві бюджети, державні фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси підприємств і організацій державної форми власності
25.Ринок цінних паперів включає суб'єктів	25) емітентів, інвесторів, фінансових посередників
26.Пенсійний фонд створений з метою	26) ринок грошей, кредитних ресурсів, цінних паперів, фінансових послуг

ТЕМА 2. ГЕНЕЗИС І ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ

Тести:

Тест 1. Спочатку термін «*financia*» означав:

- 1) систему грошових відносин між державою і населенням;
- 2) грошовий платіж;
- 3) фонд грошових коштів;
- 4) податкові надходження в бюджет.

Тест 2. Термін «*financia*» виник:

- 1) у I столітті до н.е. у Греції;
- 2) у 9-11 століттях у Франції;
- 3) у 12-13 століттях в Італії;
- 4) у 5-4 століттях до н.е. у Китаї.

Тест 3. Термін «фінанси» походить від латинського «*financia*», що перекладається як:

- 1) грошовий потік;
- 2) скарбниця;
- 3) грошовий платіж;
- 4) фінансовий платіж.

Тест 4. Виділити передумови виникнення фінансів:

- 1) глава держави (монарх) став одноосібно розпоряджатися

загальнодержавним фондом грошових коштів;

2) збори в бюджет здійснювалися у вигляді натуральних податей;

3) відторгнення монарха від керування скарбницею внаслідок революційних перетворень.

Тест 5. *Об'єктивними передумовами функціонування фінансів є:*

1) товарно-грошові відносини, існування держави, дія економічних законів;

2) існування держави, дія закону вартості, потреби розширеного відтворення;

3) економічний розвиток суспільства, дія економічних законів, потреби розширеного відтворення;

4) товарно-грошові відносини, дія економічних законів.

Тест 6. *У середньовіччі однією з найважливіших історичних передумов формування категорії фінансів була така:*

1) виникнення поняття загальнодержавного фонду грошових коштів;

2) розвиток дипломатичних зв'язків між Західною Європою та країнами Близького Сходу;

3) інтенсивний розвиток сільського господарства та промисловості.

Тест 7. *Фінанси можуть функціонувати тільки за наявності:*

1) мануфактурного виробництва;

2) державного управління;

3) кредитно-лихварських відносин.

Тест 8. *Для нерозвиненої форми фінансів властиві:*

1) інтенсивний розвиток грошових відносин;

2) невиробничий характер фінансів;

3) велика кількість ланок фінансової системи;

4) розвинений страховий ринок.

Тест 9. *Які ознаки характерні для первісного суспільного устрою:*

1) наявність постійного державного апарату;

2) відсутність системи формування державних доходів та витрат;

3) виконання грошима усіх функцій?

Тест 10. *Які ознаки властиві для першого етапу розвитку фінансів:*

1) основна маса коштів витрачалася на військові цілі;

2) обмежена кількість фінансових відносин;

3) високий ступінь впливу фінансів на економіку;

4) вузькість фінансової системи;

5) багатоланковість фінансової системи?

Тест 11. *Основними джерелами доходів рабовласницьких держав були:*

1) контрибуції;

4) особисті повинності;

2) військова здобич;

5) правильних варіантів відповіді

3) натуральні податки;

немає.

Тест 12. *Яке з тверджень не належить до закономірностей історичного розвитку фінансових відносин у рабовласницькому і феодальному суспільствах:*

1) фінанси почали відображати приватноправовий принцип діяльності держави;

2) фінанси органічно пов'язувалися з доходами та витратами держави;

- 3) фінанси тісно пов'язані з правовою діяльністю держави;
- 4) податок, збори, позики, а також грошові витрати держави мали врегульований характер;
- 5) більша частина витрат мала непродуктивний характер?

Тест 13. Головним джерелом мобілізації ресурсів у державний і місцеві бюджети та перерозподілу національного доходу на етапі розвитку розвиненої форми фінансів є:

1) державний кредит;	4) державні інвестиції;
2) особисті повинності;	5) доходи від операцій на
3) податки;	фінансовому ринку.

Практичне завдання 2.1. Знайдіть хибні твердження серед запропонованих:

1. Фінанси є історичною категорією, сутність якої суттєво змінюється зі зміною загальних умов суспільного устрою.
2. Історично фінанси відіграють роль загального еквівалента і визначають витрати праці працівників.
3. Матеріальною основою існування та функціонування грошей є фінанси.
4. Фінанси – це відносини, що не виходять за межі розподільного процесу.
5. Розвиток суспільних відносин зумовив витіснення натуральних відносин грошовими.
6. Формування і використання грошових фондів держави є специфічне суспільне призначення фінансів.
7. Фінанси та рівень їх розвитку не залежать від характеру відносин розподілу національного доходу держави.
8. В умовах натуральних відносин фінанси як система грошових відносин уже набули загального характеру.
9. Будь-яка держава завжди має широке коло джерел формування фондів, необхідних для реалізації її функцій.
10. Функціонування фінансів сприяє створенню і збільшенню кредитних ресурсів.
11. Історичний розвиток фінансів відбувається виключно в економічному напрямі та залежить лише від рівня економічного розвитку держави.

ТЕМА 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

Тести:

Тест 1. Вчені античного світу – це:

- 1) Монтеск'є, Руссо, Дідро, Кант;
- 2) Арістотель, Платон, Ксенофонт, Цицерон;
- 3) Платон, Цицерон, Фрідмен.

Тест 2. Пропозиції Ксенофонта -

- 1) рекомендує правителям здавати в оренду державне майно для одержання доходів, запроваджувати податки та мито;
- 2) рекомендує правителям раціональні правила ведення державного господарства, ґрунтуючись на релігійних і моральних принципах;
- 3) рекомендує для покриття витрат держави на ведення війни використовувати позики.

Тест 3. Представник епохи Середньовіччя -

- 1) Жак Сісмонді;
- 2) Мітіліно;
- 3) Фома Аквінський.

Тест 4. Пропозиції Фоми Аквінського:

- 1) замінити прибутковий податок податком на споживання, як міри стимулювання заощаджень;
- 2) рекомендує правителям раціональні правила ведення державного господарства, ґрунтуючись на релігійних і моральних принципах;
- 3) рекомендує для покриття витрат держави на ведення війни використовувати позики.

Тест 5. Початок фінансової науки -

- 1) Мітіліно «Основи фінансової науки»;
- 2) Ж. Боден «Фінансові нерви держави»;
- 3) А. Сміт «Дослідження про природу і причини багатства народів»;

Тест 6. Автор «Трактат про податки і збори» -

- 1) В. Петті;
- 2) Дж. Кейнс;
- 3) Р. Слоу.

Тест 7. Батько фінансової науки:

- 1) Ф. Юсті;
- 2) Ж. Сісмонді;
- 3) В. Парето.

Тест 8. Хто з представників меркантилістів вперше виділив фінанси з економічних наук?

- 1) Аристотель;
- 2) Т. Мен;
- 3) Й. Зонненфельд;
- 4) Ж.-Б. Сей.

Тест 9. Кому з названих авторів належить праця "Дослідження про природу та причини багатства народів", в якій здійснено поділ економічної теорії на позитивну і нормативну?

- 1) Д. Рікардо;
- 2) А. Сміту;
- 3) Сен-Сімон;
- 4) К. Маркс.

Тест 10. Теорія А. Сміта:

- 1) фінанси можуть використовуватися державою для досягнення справедливості розподілу прибутків і багатства в країні; 9 принципів оподаткування;
- 2) спрощення існуючої і побудова нової системи податків на раціональних засадах; запровадження непрямого оподаткування;
- 3) весь державний прибуток, отриманий за рахунок податків, витрачається непродуктивно - звідси негативне ставлення до податків; 4 принципи оподаткування.

Тест 11. Хто є вченими – економістами, представниками класичної

школи політичної економії:

- 1) Ф. Петрарка, Ф. Гвічардіні, Н. Макіавеллі, Т. Мен, Дж. Локк, Т. Гоббс;
- 2) Ф. Кене, А.Р.-Ж. Тюрго, О. Мірабо, А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б.Сей, С. Міль;
- 3) Дж. М. Кейнс, Дж. Хікс, П. Самуельсон, Е. Хансен?

Тест 12. Автор «податкової теорії послуг» -

- 1) Дж. Кейнс;
- 2) Дж. С. Міль;
- 3) Дж. Локк.

Тест 13. Зміст «податкової теорії послуг»:

- 1) кожна людина повинна віддавати державі частину свого прибутку за одержувану від неї підтримку;
- 2) «податкові стабілізатори», регулюючи циклічні коливання, пом'якшують їх;
- 3) послуги держави - це також виробництво корисних речей, а тому праця на їх створення повинна обкладатися податками.

Тест 14. Автор першого підручника "Основні начала фінансової науки"

- 1) А. Роббінс;
- 2) М. Добриловський;
- 3) К.Г. Рау.

Тест 15. Положення фінансової теорії К. Маркса:

- 1) показав зв'язок державних позик із податками, виступав за прогресивну форму оподаткування; непрямі податки називав податками «наживоріт»;
- 2) держава через податкову систему повинна створити необхідні умови для формування заощаджень, достатніх для забезпечення інвестицій у країні;
- 3) держава повинна покривати дефіцити бюджету, що виникли у період кризи, надлишками, що утворені в період росту економіки.

Тест 16. Хто відкрив сучасну інвестиційну теорію циклів:

- 1) Д.О. Василик;
- 2) М.Х. Бунге;
- 3) М.І. Туган-Барановський;
- 4) І.О. Бланк?

Тест 17. Представники української фінансової науки:

- 1) І.Я. Франко, М.І. Туган-Барановський, М. Добриловський, М.І. Мітіліно;
- 2) М.І. Мітіліно, М.І. Туган-Барановський, Х. Мінський, М.П. Яснопольський;
- 3) І.Я. Франко, Х. Мінський, Ф. Петрарка, М.І. Мітіліно, М.М. Алексеєнко.

Тест 18. Основне положення теорії М.М. Алексеєнко:

- 1) праця – батько багатства, а земля – його мати;
- 2) послуги держави – це також виробництво корисних речей, а тому праця на їх створення повинна обкладатися податками;
- 3) кожна людина повинна віддавати державі частину свого прибутку за одержувану від неї підтримку.

Тест 19. Внесок в фінансову науку М.П. Яснопольського -

- 1) географічний розподіл державних доходів і видатків (фіскальний федералізм);
- 2) податкова теорія послуг;
- 3) теорія «циклічного фінансування бюджету».

Тест 20. Хто належить до сучасних українських авторів:

- 1) О.Д. Василик, В.М. Опарін, І.О. Бланк;

- 2) І.Х. Озеров, В.А. Лебедєв, І.І. Янжул;
 3) Г.Б. Поляк, Є.Ф. Жуков, В.В. Ковальов?

Тест 21. У якому столітті набуло поширення кейсіанство як економічний напрям:

- 1) 19 ст.;
 2) 20 ст.;
 3) наприкінці 19 – на початку 20 ст.?

Тест 22. Теорія ефективного попиту ґрунтується на:

- 1) оптимальному портфелі інвестицій;
 2) співвідношенні сукупного попиту та пропозиції;
 3) рівновазі між споживанням і виробництвом.

Тест 23. Якій політиці кейнсіанці надавали перевагу:

- 1) бюджетній;
 2) кредитно-фінансовій;
 3) монетарній?

Тест 24. Посткейнсіанство – економічний напрям, у центрі уваги якого перебуває:

- 1) зменшення загального рівня податків;
 2) забезпечення обсягу інвестицій, необхідних для повної зайнятості;
 3) аналіз проблем, зумовлених активним впливом фінансової сфери та грошового фактора на макроситуацію.

Тест 25. Залежність доходів бюджету від ставок податків відображає:

- 1) хрест Хікса;
 2) крива Лаффера;
 3) модель Блека-Скоулза.

Тест 26. До якого напрямку належить монетаризм:

- 1) кейнсіанства;
 2) неокейнсіанства;
 3) посткейнсіанства;
 4) неоконсерватизму?

Тест 27. До сучасних неоконсервативних належать:

- 1) теорія циклічних коливань;
 2) теорія економіки пропозиції;
 3) теорія раціональних очікувань.

Тест 28. Хто вважається засновником сучасного монетаризму:

- 1) Е. Хансен;
 2) П. Самуельсон;
 3) М. Фрідмен?

Тест 29. Неоконсерватори виступали за:

- 1) пропорційну систему оподаткування, розширення функцій грошово-кредитного регулювання, пріоритетність пропозиції, збалансування доходів і витрат держави, зменшення бюджетних витрат;
 2) прогресивну систему оподаткування, розширення функцій грошово-кредитного регулювання, пріоритетність пропозиції, збалансування доходів і витрат держави, зменшення бюджетних витрат;
 3) прогресивну систему оподаткування, розширення функцій грошово-кредитного регулювання, пріоритетність пропозиції, збалансування доходів і витрат держави, збільшення бюджетних витрат;
 4) пропорційну систему оподаткування, розширення функцій бюджетного регулювання, пріоритетність пропозиції, збалансування доходів і витрат

держави, збільшення бюджетних витрат.

Тест 30. Автор теорії суспільного добробуту -

- 1) М.І. Мітіліно;
- 2) М. Фрідмен;
- 3) В. Парето.

Тест 31. Зміст теорії суспільного добробуту:

- 1) напрямок державної фінансової політики на обмеження діяльності монополій і скорочення військових витрат;
- 2) зміни у сфері фінансів мають сенс лише тоді, коли матеріальне становище певних соціальних груп покращується без погіршення його для інших;
- 3) держава повинна покривати дефіцити бюджету, що виникли у період кризи, надлишками, що утворені в період росту економіки.

Тест 32. Представник розробки проблеми співвідношення демократії і фінансів:

- 1) Дж. Бюкенен;
- 2) А. Уолтерс;
- 3) В. Парето.

Тест 33. Зміст теорії суспільного вибору та методів прийняття фінансових рішень:

- 1) одна особа не може зашкодити іншій або жити за її рахунок;
- 2) які податки за можливості вільного вибору можуть сплачувати платники;
- 3) роль грошей у здійсненні виробничих циклів.

ТЕМА 4. ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

Тести:

Тест 1. Фінансове право – це:

- 1) галузь права, яка містить юридичні норми, що регулюють відносини, які виникають при здійсненні державного управління;
- 2) галузь права, яка містить юридичні норми, що регулюють відносини, які виникають у процесі створення, розподілу й використання фондів коштів держави та органів місцевого самоврядування, необхідних для реалізації їх завдань та функцій;
- 3) галузь права, яка містить юридичні норми, що регулюють відносини, які виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання.

Тест 2. Фінансове право, як навчальна дисципліна, вивчає:

- 1) фінанси та фінансові відносини;
- 2) майнові та вартісні відносини;
- 3) правові норми, які регулюють фінансову діяльність держави та інших суб'єктів фінансової системи.

Тест 3. До методів здійснення фінансової діяльності відносять:

- 1) комерційного розрахунку, кошторисного фінансування;
- 2) мобілізації, розподілу та використання фондів коштів;
- 3) фінансування і кредитування.

Тест 4. Особливість бюджетних прав (порівняно з іншими галузями

права) полягає в тому, що:

- 1) бюджетні права за своїми юридичними властивостями наближаються до обов'язків;
- 2) бюджетні права за своїми юридичними властивостями наближаються до повноважень.

Тест 5. Предметом податкового права є:

- 1) податки, збори та обов'язкові платежі;
- 2) платники податків та податкові органи;
- 3) відносини з приводу надходження податків і зборів від платників до бюджетів.

Тест 6. Метод правового регулювання податкових відносин:

- 1) диспозитивний;
- 2) імперативний;
- 3) конструктивний.

Тест 7. Який вид страхування регулюється нормами фінансового права:

- 1) майнове страхування;
- 2) страхування фінансових ризиків;
- 3) пенсійне страхування;
- 4) страхування інвестицій.

Тест 8. Об'єктами банківських правовідносин є:

- 1) фінансові інструменти;
- 2) лише грошові кошти в готівковій та безготівковій формі;
- 3) лише грошові кошти в безготівковій формі.

Тест 9. Фінансове законодавство в Україні приймає:

- 1) Державне казначейство України;
- 2) Кабінет Міністрів України;
- 3) Верховна Рада України;
- 4) Рахункова палата України.

Тест 10. Фінансове законодавство включає:

- 1) Конституцію України, загальні закони, спеціальні закони, укази Президента та органів виконавчої влади, акти органів місцевого самоврядування та місцевої влади, акти фінансово-кредитних установ, які містять фінансові норми;
- 2) загальні закони, спеціальні закони, акти органів місцевого самоврядування та місцевої влади, акти фінансово-кредитних установ, які містять фінансові норми;
- 3) Конституцію України, загальні закони, спеціальні закони, укази Президента та органів виконавчої влади, які містять фінансові норми;

Тест 11. Фінансово-правові норми мають:

- 1) імперативний характер;
- 2) диспозитивний характер;
- 3) деструктивний характер.

Тест 12. Об'єктом фінансових правовідносин є:

- 1) майно та грошові кошти суб'єктів фінансових відносин;
- 2) власність суб'єктів фінансових відносин;
- 3) фонди коштів, які формуються, розподіляються та використовуються учасниками фінансових відносин.

Тест 13. Суб'єктами фінансових правовідносин є:

- 1) лише держава та її органи влади;
- 2) фізичні, юридичні особи та держава, в особі її органів;
- 3) підприємства, організації, громадяни, бюджетні установи.

Тест 14. Вкажіть найповніше і найточніше визначення фінансових правовідносин:

- 1) врегульовані юридичними нормами економічні відносини між учасниками мобілізації, розподілу й витрачання фондів грошових коштів;
- 2) суспільні відносини між учасниками фінансових відносин, які врегульовані фінансово-правовими нормами;
- 3) врегульовані фінансово-правовими нормами суспільні відносини, учасники яких виступають як носії юридичних прав та обов'язків у сфері мобілізації, розподілу й витрачання централізованих і децентралізованих фондів коштів.

Тест 15. Фінансова політика – це:

- 1) сукупність заходів, спрямованих на забезпечення фінансовими ресурсами тих чи інших програм економічного та соціального розвитку;
- 2) сукупність усіх сфер фінансових відносин;
- 3) сукупність методів організації фінансових відносин;
- 4) сукупність економічних відносин з приводу залучення фінансових ресурсів.

Тест 16. Фінансова політика є:

- 1) об'єктивною;
- 2) суб'єктивною.

Тест 17. Складовими фінансової політики держави є:

- 1) планування, організація, мотивація і контроль;
- 2) бюджетна політика, кредитна політика, податкова політика;
- 3) фінансовий механізм, господарський механізм.

Тест 18. Напрямки діяльності, що визначають довго- і середньострокову перспективу використання фінансів – це:

- 1) фінансова тактика;
- 2) організація фінансових відносин;
- 3) фінансова стратегія ;
- 4) фінансові інструменти.

Тест 19. Фінансовий механізм – це:

- 1) сукупність економіко-організаційних, правових форм та методів управління фінансовою діяльністю держави;
- 2) діяльність по формуванню, розподілу та перерозподілу централізованих і децентралізованих фондів грошових ресурсів;
- 3) інструмент формування та використання централізованих та децентралізованих фондів фінансових ресурсів;
- 4) сукупність юридичних норм, які регламентують фінансові відносини;
- 5) вірної відповіді немає.

Тест 20. Складовими фінансового механізму є:

- 1) фінансові методи;
- 2) фінансові важелі;
- 3) правове забезпечення;
- 4) інформаційне забезпечення;
- 5) фінансові ресурси;
- 6) всі відповіді правильні.

Тест 21. Об'єктами управління фінансами є:

- 1) фінансові служби підприємств;
- 2) фінанси домогосподарств;
- 3) загальнодержавні фінанси;
- 4) фінанси підприємств, установ і організацій.

Тест 22. Принципи фінансового планування:

- 1) наукова обґрунтованість;
- 2) єдність;
- 3) безперервність;
- 4) стабільність;
- 5) демократичний централізм;
- 6) превентивність.

Тест 23. За тривалістю дії фінансові плани поділяють на:

- 1) поточні;
- 2) наступні;
- 3) перспективні;
- 4) оперативні.

Тест 24. При складанні фінансових планів використовують такі методи:

- 1) вимірювання;
- 2) економічного аналізу;
- 3) балансовий;
- 4) нормативний;
- 5) економіко-математичний;
- 6) госпрозрахунковий;
- 7) коефіцієнтів.

Тест 25. До оперативних фінансових планів відносяться:

- 1) бізнес-план;
- 2) Державний бюджет;
- 3) кошторис доходів і видатків;
- 4) платіжний календар;
- 5) місцеві бюджети.

Практичне завдання 4.1. Визначте, правильні чи неправильні такі твердження:

1. Найбільш динамічною частиною фінансової політики є фінансова тактика.
2. Невтручання держави в економіку – це основна риса регулюючого типу фінансової політики.
3. Ефективність планово-директивного типу фінансової політики визначалась необхідністю концентрації фінансових ресурсів у руках держави.
4. Під фінансовою стратегією розуміється комплекс заходів, спрямованих на досягнення перспективних фінансових цілей.
5. Фінансовий механізм для здійснення фінансових відносин, у яких безпосередньо бере участь держава, називається директивним.
6. Методи формування фінансових ресурсів не є елементом фінансового механізму.

Практичне завдання 4.2. Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. Фінансовий механізм	1) діяльність держави, підприємства, суб'єктів по цілеспрямованому використанню фінансів
2. Фінансова політика	2) основні оператори на фінансовому ринку, які займають залученням вільних коштів та їх використанням
3. Керування фінансами	3) особлива форма вартісного контролю за фінансовою діяльністю економічних суб'єктів, дотриманням фінансового

	законодавства, доцільністю витрат, ефективністю фінансових операцій
4. Фінансове законодавство	4) сукупність законодавчих актів, що регулюють права і обов'язки по вирішенню фінансових питань
5. Фінансові інститути	5) сукупність форм організації фінансових відносин, методів (способів) формування та використання фінансових ресурсів
6. Фінансовий контроль	6) цілеспрямована діяльність, пов'язана з практичним використанням фінансового механізму

ТЕМА 5. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Тести:

Тест 1. Податки – це обов'язкові платежі:

- 1) юридичних осіб до місцевих бюджетів залежно від розміру доходів;
- 2) фізичних осіб до бюджетної системи залежно від вартості майна;
- 3) юридичних і фізичних осіб до бюджетної системи залежно від вартості майна, розміру доходу або обсягу споживання.

Тест 2. Податки характеризуються як:

- 1) збори, відрахування, платежі підприємств у міністерства;
- 2) форма фінансових відносин між державою і підприємствами, побудована на основі еквівалентності;
- 3) обов'язкові платежі, що сплачуються юридичними і фізичними особами до бюджету в розмірі і в терміни, встановлені законодавством;
- 4) дохід (прибуток) підприємства, що перераховується до бюджету.

Тест 3. За допомогою податків перерозподіляються:

- 1) резервні фонди;
- 2) ВВП і НД;
- 3) вартість основного капіталу;
- 4) вартість робочої сили.

Тест 4. Класифікація податків проводиться за такими ознаками:

- 1) за формою оподаткування, за рівнем державних структур, що їх встановлюють;
- 2) за способом стягнення, за економічним змістом об'єкту оподаткування;
- 3) на доходи, на споживання, на майно;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 5. За економічним змістом податки класифікують на:

- 1) податки на доходи, податки на споживання, податки на майно;
- 2) податки на доходи, місцеві податки, розкладні податки;
- 3) податки на споживання, податки на майно, місцеві податки;
- 4) загальнодержавні податки, місцеві податки і збори.

Тест 6. За формою оподаткування податки класифікують:

- 1) прямі податки, непрямі податки;
- 2) податки на доходи, місцеві податки, розкладні податки;
- 3) податки на споживання, податки на майно, місцеві податки;
- 4) загальнодержавні податки, місцеві податки і збори.

Тест 7. Залежно від рівня державного управління податки поділяють на:

1) загальнодержавні та місцеві;	3) разові;
2) прямі та непрямі;	4) систематичні.

Тест 8. Суми, отримані від місцевих податків і зборів зараховуються у:

1) державний бюджет;
2) місцеві бюджети;

Тест 9. Суми, отримані від загальнодержавних податків і зборів зараховуються у:

3) бюджети суб'єктів господарювання;
4) вірної відповіді немає.

Тест 10. Як класифікують податки за способом оподаткування:

- 1) прямі та непрямі;
- 2) загальнодержавні та місцеві;
- 3) прогресивні, регресивні та пропорційні;
- 4) розкладні та окладні.

Тест 11. Як поділяються податки за способом побудови їх ставки:

- 1) на тверді та процентні;
- 2) пропорційні та прогресивні;
- 3) регресивні та змішані;
- 4) прогресивно-регресивні й регресивно-прогресивні.

Тест 12. До основних функцій податків відносять:

1) соціальна та контролююча;	3) екологічна та фіскальна;
2) фіскальна та регулююча;	4) економічна та регулююча.

Тест 13. Система органів фіскальної служби України включає:

1) два рівні;	3) чотири рівні;
2) три рівні;	4) п'ять рівнів.

Тест 14. Назвіть найсуттєвіший недолік чинної системи оподаткування підприємств в Україні:

- 1) високі ставки податків;
- 2) велика кількість податків;
- 3) недостатня кількість податкових пільг;
- 4) нестабільність законодавства з питань оподаткування.

Тест 15. Що оподатковується:

1) об'єкт податку;	3) суб'єкт податку;
2) носій податку;	4) джерело податку.

Тест 16. Фізичні та юридичні особи, які зобов'язані сплачувати податок за законом, є:

1) суб'єктами податку;	3) об'єктами податку;
2) носіями податку;	4) джерелами податку.

Тест 17. Податкова ставка характеризується як:

- 1) сума податку, визначена до сплати в бюджет;
- 2) законодавчо встановлений розмір податку на одиницю об'єкта оподаткування;
- 3) сума, фактично сплачена до бюджету;
- 4) процентна ставка, за якою визначається сума відрахувань до сплати в місцевий бюджет.

Тест 18. *Принцип фіскальної ефективності сплати податків вимагає:*

- 1) сплата податків повинна формувати обсяг фінансових ресурсів, достатніх для виконання державою її функцій;
- 2) сплачувати податки повинні обов'язково всі учасники економічного процесу;
- 3) сплата податків не повинна стримувати процес розвитку суб'єктів економічного життя;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 19. *Індивідуальна безоплатність податку виражається в тому, що:*

- 1) податок може бути сплачений лише до бюджету;
- 2) податок може бути сплачений як до бюджету, так і до позабюджетних централізованих фондів;
- 3) при стягненні податку держава не гарантує надання кожному платнику певного еквіваленту, що дорівнює їхньому внеску до бюджету.

Тест 20. *Яке із визначень сутності поняття «податкова система» є правильним:*

- 1) сукупність податків, що визначається державою;
- 2) сукупність податків і зборів, визначена державою;
- 3) сукупність загальнодержавних і місцевих податків та зборів?

Тест 21. *Принцип обов'язковості сплати податків вимагає:*

- 1) сплачувати податки мають учасники економічного процесу;
- 2) сплачувати податки повинні обов'язково всі учасники економічного процесу;
- 3) сплата податків не повинна стримувати процес розвитку суб'єктів економічного життя;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 22. *Суб'єкт оподаткування:*

- 1) це фізична чи юридична особа, яка безпосередньо його сплачує;
- 2) вказує на те, що оподатковується тим чи іншим податком у платника;
- 3) передбачає певну еквівалентність відносин платника з державою;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 23. *Принцип побудови податкової системи:*

- 1) пропорційність сплати податків в залежності від рівня доходів або від розміру майна;
- 2) соціальна справедливість;
- 3) недопущення податкової дискримінації;
- 4) стабільність податків і зборів.

Тест 24. *Назвіть принципи побудови системи оподаткування, через які розкривається фіскальна функція податків:*

- 1) соціальна справедливість;
- 2) недопущення податкової дискримінації;
- 3) рівномірність сплати податків;
- 4) обов'язковість сплати податків;
- 5) компетентність.

Тест 25. *Принцип економічної ефективності сплати податків вимагає:*

- 1) сплачувати податки мають учасники економічного процесу;
- 2) сплачувати податки повинні обов'язково всі учасники економічного процесу;
- 3) сплата податків не повинна стримувати процес розвитку суб'єктів економічного життя;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 26. *За яке порушення податкового законодавства встановлено підвищену відповідальність платника податків:*

- 1) порушення терміну подання податкової звітності;
- 2) порушення терміну складання податкової декларації;
- 3) приховання об'єкта оподаткування;
- 4) несвоєчасне перерахування податку до бюджету.

Практичне завдання 5.1. *До кожного із перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:*

1. Фізична або юридична особа, а також група осіб без статусу юридичної особи, які згідно із законодавчим актом зобов'язані сплачувати податки й інші обов'язкові платежі.
2. Платіж, стягнутий спеціально уповноваженими органами з юридичних і фізичних осіб за здійснення дій і видачу юридичних документів.
3. Сукупність податків, зборів, інших платежів і внесків у бюджет; державні цільові фонди платників податків та органів, що здійснюють контроль за правильністю нарахувань, повнотою та своєчасністю сплати в установленому законом порядку.
4. Платежі, стягнуті державними органами з платників за надання права брати участь у користуванні майна або використовувати матеріальні або нематеріальні об'єкти.
5. Обов'язкові нормативні платежі з прибутку чи доходу.
6. Певний період часу, протягом якого платнику надається пільга у вигляді звільнення від сплати податку.
7. Повне або часткове звільнення платників податків сплачувати податки відповідно до чинного законодавства.
8. Спеціалізований контроль з боку державних органів за дотриманням податкового законодавства, правильність нарахування, повнотою і своєчасністю сплати податків та інших обов'язкових платежів юридичними і фізичними особами.
9. Діяльність держави, пов'язана з використанням податків, полягає в розробці концепцій їхнього розвитку і принципів організації.
10. Узаконена форма відчуження власності юридичних і фізичних осіб у бюджет відповідного рівня в обсягах і терміни, передбачених законом.
11. Одиниця виміру (фізичного чи грошового) об'єкта оподаткування.
12. Певна еквівалентність відносин платника з державою.
13. Частка податку в доході платника.

14. Дохід, з якого платник сплачує податок.

15. Законодавчо встановлена величина податку на одиницю оподаткування.

а) податки;	і) суб'єкт податку;
б) збори;	к) прямі податки;
в) мито;	л) плата;
г) податкова система;	м) джерело податку;
д) податкова політика;	н) одиниця оподаткування;
є) податкові канікули;	о) ставка податку;
ж) податкові пільги;	п) податкова квота.
з) податковий контроль;	

ТЕМА 6. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Тести:

Тест 1. Економічна сутність бюджету – це:

- 1) сукупність економічних відносин з приводу формування, розподілу та використання ВВП, виробленого суспільством, на загальнодержавні потреби;
- 2) сукупність грошових відносин з приводу формування, розподілу і використання на загальнодержавному та регіональному рівнях централізованих фондів, призначених для реалізації функцій держави;
- 3) сукупність економічних відносин з приводу формування, розподілу та використання ВВП для забезпечення розширеного відтворення та задоволення загальнодержавних потреб;
- 4) правильна відповідь відсутня.

Тест 2. Бюджетні відносини – це:

- 1) розподільчі відносини;
- 2) стимулюючі відносини;
- 3) відносини, пов'язані з формуванням і використанням централізованого фонду грошових коштів держави;
- 4) госпрозрахункові відносини.

Тест 3. Бюджет за економічним змістом – це:

- 1) план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади Автономної Республіки Крим та місцевими органами самоврядування;
- 2) загальнодержавний фонд коштів, з якого органи державної влади отримують кошти для матеріального опосередкування свого функціонування;
- 3) відносини щодо формування на загальнодержавному і регіональному рівнях централізованих фондів, призначених для реалізації функцій держави;
- 4) загальне можливе обчислення майбутніх видатків та очікуваних для покриття їх доходів держави з підведеним балансом для певного майбутнього періоду часу.

Тест 4. Призначення бюджету:

- 1) перерозподіл валового внутрішнього продукту;

- 2) фінансове забезпечення соціальної політики;
- 3) удосконалення оподаткування;
- 4) скорочення державних дотацій;
- 5) державне регулювання економіки.

Тест 5. Бюджет виконує такі функції:

1) розподільчу;	5) регулювання витрат
2) стимулюючу;	виробництва;
3) госпрозрахункову;	6) формування ринкової
4) контрольну;	інфраструктури.

Тест 6. Який характер має бюджет в унітарних державах:

1) багаторівнева;	3) дворівнева;
2) трьохрівнева;	4) однорівнева.

Тест 7. Бюджет України виступає в якості:

- 1) економічної категорії;
- 2) централізованого фонду грошових коштів держави;
- 3) децентралізованого фонду грошових коштів держави;
- 4) вихідної ланки фінансової системи;
- 5) центральної ланки фінансової системи;
- 6) основного фінансового плану держави;
- 7) кошторису видатків держави;
- 8) одного з основних фінансових законів України.

Тест 8. З законодавчої точки зору бюджету – це:

- 1) сумарний обсяг доходів та видатків органу влади;
- 2) план фінансування втілення міжнародної, оборонної, соціальної та економічної політики держави;
- 3) законодавчо закріплений фінансовий план державного або територіального рівня;
- 4) всі відповіді правильні.

Тест 9. Бюджет як фінансовий план – це:

- 1) встановлений нормами закону, прийнятого Верховною Радою або рішеннями місцевих Рад, план формування і використання централізованого фонду коштів, необхідного для здійснення їх завдань і функцій держави в цілому та органів місцевого самоврядування;
- 2) розпис доходів і видатків держави, який затверджується органами законодавчої і представницької влади у вигляді закону;
- 3) план формування централізованого фонду коштів та його використання, що відображає економічну, соціальну, оборонну та міжнародну політику держави;
- 4) план формування централізованих та децентралізованих фондів коштів та їх використання.

Тест 10. Як фінансовий план бюджет:

- 1) може включати загальний та спеціальний фонди;
- 2) включає доходну та видаткову частини;
- 3) будується за балансовим принципом;
- 4) всі відповіді правильні.

Тест 11. Які показники характеризують стан бюджету як фінансового плану?

- 1) профіцит, баланс, надлишок, дефіцит;
- 2) рівновага доходів і видатків, бюджетний надлишок, бюджетний дефіцит;
- 3) баланс бюджету, бюджетний дефіцит, надлишок.

Тест 12. Бюджетна система – це:

- 1) сукупність сфер бюджетних відносин, які виділяються внаслідок існування відмінностей у методах формування і використання бюджетних ресурсів;
- 2) сукупність бюджетів, запроваджених на території держави, закріплена законодавчо;
- 3) сукупність форм та методів утворення, розподілу та використання бюджетних ресурсів;
- 4) правильна відповідь відсутня.

Тест 13. Можлива така структура бюджетної системи:

- 1) створення єдиного для всієї країни бюджету;
- 2) створення регіональних бюджетів;
- 3) поєднання централізованих і децентралізованих бюджетів;
- 4) відповіді 1, 2 і 3;
- 5) правильна відповідь відсутня.

Тест 14. Які є види бюджетів?

- 1) державний бюджет і місцеві бюджети;
- 2) центральні та місцеві бюджети;
- 3) централізовані та децентралізовані бюджети;
- 4) державний бюджет, регіональні та місцеві бюджети.

Тест 15. Єдність бюджетної системи забезпечується:

- 1) єдиною правовою базою;
- 2) реальністю;
- 3) використанням єдиної бюджетної класифікації і форм бюджетної документації;
- 4) погодженими принципами бюджетного процесу;
- 5) єдиною соціально-економічною і податковою політикою;
- 6) самостійністю бюджетів.

Тест 16. Принцип субсидіарності при побудові бюджетної системи України означає, що:

- 1) цільове використання бюджетних коштів лише на цілі, визначені бюджетними принципами;
- 2) відповідальність учасників бюджетного процесу за свої дії або бездіяльність на кожній стадії бюджетного процесу;
- 3) максимальне наближення фінансування надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача;
- 4) справедливість і неупередженість у розподілі суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.

Тест 17. Принцип самостійності при побудові бюджетної системи означає, що:

- 1) місцеві органи влади самостійно визначають обсяги відрахувань до

бюджетів загальнодержавних податків та зборів, акумульованих на відповідній території;

2) за кожним бюджетом закріплюються відповідні джерела заходів та відповідні органи влади мають право на визначення напрямів використання коштів;

3) в країні створюється мережа незалежних уособлених регіональних бюджетів, відносини щодо яких регламентуються територіальними органами влади самостійно;

4) правильна відповідь відсутня.

Тест 18. *Принцип збалансованості бюджетної системи України передбачає, що:*

1) повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період;

2) державний бюджет не може прийматись з дефіцитом без відповідних джерел його покриття;

3) місцеві бюджети не можуть прийматись з дефіцитом без визначення джерел його покриття;

4) жоден бюджет не може бути затверджений з дефіцитом.

Тест 19. *Зведений бюджет – це:*

1) сукупність місцевих бюджетів в Україні;

2) сума показників місцевих бюджетів;

3) сума показників бюджетів відповідного адміністративно-територіального утворення та нижчого рівня;

4) сума показників бюджетів відповідного адміністративно-територіального утворення та вищого рівня.

Тест 20. *Зведений бюджет України:*

1) затверджує Верховна Рада України;

2) затверджує Кабінет Міністрів України;

3) не затверджується, використовується з метою аналізу та визначення засад державного регулювання.

Тест 21. *До функцій бюджетної політики належать:*

1) розподільча і контрольна;

2) економічна і соціальна;

3) фіскальна, розподільча, стимулююча;

4) фіскальна, економічного регулювання, вирівнювання доходів.

Тест 22. *Бюджетний механізм – це:*

1) механізм використання бюджетних ресурсів;

2) сукупність способів і форм організації бюджетних відносин, що застосовуються суспільством з метою вирішення соціально-економічних проблем розвитку країни;

3) механізм формування бюджетних ресурсів;

4) механізм контролю за використанням бюджетних коштів.

Тест 23. *Обсяг бюджету визначається:*

1) економічними законами;

2) потребою держави у грошових коштах для виконання своїх функцій;

- 3) фінансовими можливостями держави;
- 4) запитами Уряду;
- 5) вимогами Верховної Ради України.

Тест 24. Бюджетний устрій визначається:

- 1) державним устроєм;
- 2) адміністративно-територіальним поділом країни;
- 3) економічним потенціалом держави;
- 4) банківською системою України.

Тест 25. Бюджетний процес охоплює такі стадії бюджетної діяльності:

- 1) виявлення резервів, розгляд і затвердження бюджету, виконання бюджету, складання звіту про виконання бюджету;
- 2) бюджетне планування, узгодження бюджету з загальною програмою фінансової стабілізації;
- 3) складання проекту бюджету, розгляд і затвердження бюджету, виконання бюджету, складання звіту про виконання бюджету і його затвердження;
- 4) складання проекту бюджету, виконання бюджету.

Тест 26. Учасниками бюджетного процесу в Україні є:

- 1) Президент України і Верховна Рада;
- 2) Кабінет Міністрів;
- 3) розпорядники бюджетних коштів;
- 4) органи Державного казначейства;
- 5) усі перелічені.

Тест 27. Державний бюджет України затверджує:

1) Верховна Рада України;	4) Кабінет Міністрів України;
2) Президент України;	5) Голова Верховної Ради України;
3) прем'єр-міністр України;	6) міністр фінансів.

Тест 28. Прийняття проекту Закону «Про Державний бюджет» у 1-му читанні:

- 1) полягає у прийнятті рішення щодо висновків та пропозицій до проекту Закону «Про Державний бюджет»;

Тест 29. Прийняття проекту Закону «Про Державний бюджет» у 2-му читанні:

- 2) передбачає встановлення обсягу дефіциту (профіциту), доходів і видатків, обсягу міжбюджетних трансфертів;

Тест 30. Прийняття проекту Закону «Про Державний бюджет» у 3-му читанні:

- 3) полягає у голосуванні щодо окремих статей проекту Закону «Про Державний бюджет» та по проекту в цілому.

Тест 31. Якщо до початку нового бюджетного періоду не набрав чинності Закон «Про Державний бюджет», то:

- 1) витрати можуть здійснюватися лише на цілі, визначені Законом «Про Державний бюджет» на попередній період і одночасно передбачені у проекту Закону «Про Державний бюджет» на наступний бюджетний період;
- 2) витрати Державного бюджету здійснюються відповідно Закону «Про Державний бюджет» на попередній період;

- 3) витрати Державного бюджету можуть здійснюватися на цілі, передбачені у проекту Закону «Про Державний бюджет» на наступний бюджетний період;
- 4) правильна відповідь відсутня.

Тест 32. *Доходи бюджету діляться згідно бюджетної класифікації:*

- 1) за функціями, з виконанням яких вони пов'язані;
- 2) за економічною характеристикою;
- 3) за відомчою ознакою;
- 4) за бюджетними програмами;
- 5) на податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій за капіталом та трансферти;
- 6) усі відповіді правильні.

Тест 33. *Як класифікують видатки бюджету за функціональним призначенням?*

1) на народне господарство;	4) на реалізацію продукції;
2) на оплату праці у виробничій сфері;	5) на виробництво продукції;
3) на соціально-культурні заходи;	6) на оборону;
	7) на управління.

Тест 34. *Які видатки відносяться до поточних видатків бюджету?*

- 1) на заробітну плату з нарахуваннями;
- 2) на господарське утримання установ;
- 3) на капітальний ремонт;
- 4) на соціальний захист населення.

Тест 35. *Яка з функцій не властива Державному бюджету України:*

- 1) державний бюджет використовується для сплати видатків, пов'язаних з обороною країни;
- 2) з державного бюджету виплачується заробітна плата робітникам промислових підприємств;
- 3) з державного бюджету виплачується заробітна плата службовцям державного апарату.

Практичне завдання 6.1. **Визначте, правильні чи неправильні такі твердження:**

1. Державний бюджет – це документ, що не вимагає затвердження в законодавчому порядку.
2. Державний бюджет можна представити у вигляді кошторису доходів і витрат держави.
3. Бюджетний устрій не залежить від державного устрою.
4. Через бюджет здійснюється постійна мобілізації фінансових ресурсів держави та їх витрата.
5. Самостійність бюджетів забезпечується наявністю власних джерел доходів та правом визначення напрямку їх використання.
6. Бюджетне планування включає бюджетний процес.

Практичне завдання 6.2. **До кожного терміна доберіть єдиний правильний варіант визначення.**

Визначення

- а) Послідовність заходів і дій зі складання, розгляду і затвердження проекту бюджету, яка визначається Бюджетним кодексом;
- б) перерозподіл фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів;
- в) сукупність усіх бюджетів, що формуються і діють на території певної країни згідно з її бюджетним устроєм;
- г) сукупність економічних відносин щодо формування, розподілу та використання централізованого фонду грошових коштів держави;
- д) запровадження пропорційного зменшення бюджетних видатків, що затверджені, щомісячно за всіма статтями бюджету, крім статей, що потребують захисту, до кінця бюджетного року;
- е) сукупність показників усіх бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного та соціального розвитку держави.

Терміни

1) Бюджет.	4) Бюджетна система.
2) Бюджетне планування.	5) Зведений бюджет.
3) Бюджетне регулювання.	6) Секвестр бюджету.

Практичне завдання 6.3. Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. Бюджет	1) організаційні принципи побудови бюджетної системи, її структури, взаємозв'язку об'єднаних в ній бюджетів
2. Функції держави, які визначають склад видатків:	2) державне управління; судова влада; правоохоронні органи і служба безпеки; фінансові і митні органи; міжнародні відносини; національна оборона; соціальний захист; соціальне забезпечення; соціальна сфера; економічна діяльність; наука; обслуговування державного боргу
3. З позицій використання коштів бюджет можна поділити на групи:	3) організація і порядок складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету
4. Бюджетна система	4) сукупність всіх бюджетів, які діють на території країни
5. Бюджетне планування	5) план формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань державної влади та місцевого самоврядування
6. Бюджетний процес	6) складання проекту бюджету, його розгляд і затвердження
7. Бюджетний устрій	7) управлінська, оборонна, соціальна, економічна, фінансова

Практичне завдання 6.4. Установи, які саме принципи побудови

бюджетної системи України наведені в запропонованому переліку:

1. Розподіл видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, і також між місцевими бюджетами, ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача	1) принцип єдності;
2. Бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями	2) принцип самостійності;
3. Інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету й місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету і місцевих бюджетів	3) принцип повноти;
4. Повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період	4) принцип обґрунтованості;
5. Бюджет формується на реалістичних показниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методи і правил	5) принцип субсидіарності;
6. Під час складання та виконання бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі аціональної системи цінностей і завданнноваційного розвитку економіки, через забезпечення якісного надання послуг, гарантованих державою, Автономною Республікою Крим, місцевим самоврядуванням при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів	6) принцип публічності та прозорості;
	7) принцип ефективності та результативності;
	8) принцип цільового використання бюджетних коштів;
	9) принцип справедливості і неупередженості;
	10) принцип збалансованості

Робота в малих групах. Сформувати дві групи студентів (дві-чотири особи), які відстоюватимуть протилежні позиції (ці групи сформувати зі студентів, які мають протилежні позиції з приводу дискусійного питання). Студенські групи заздалегідь готують свої виступи, шукають аргументи, щоб переконати аудиторію. Кінцева мета: виграти гру, переконати більшість у правильності своєї позиції (може бути перевірено голосуванням аудиторії).

Завдання – протилежні позиції:

Соціальні спрямованість бюджету –	Соціальні спрямованість бюджету –
-----------------------------------	-----------------------------------

ТЕМА 7. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ

Тести:

Тест 1. Що таке бюджетний дефіцит?

- 1) перевищення доходів над видатками;
- 2) перевищення видатків над доходами;
- 3) рівність дохідної і видаткової частин бюджету.

Тест 2. Профіцит бюджету – це

- 1) перевищення доходів держави над її видатками;
- 2) збільшення видатків держави;
- 3) перевищення видатків держави над її доходами.

Тест 3. Як розрізняється бюджетний дефіцит відповідно до форм прояву?

1) активний, пасивний;	3) відкритий, прихований;
2) вимушений, свідомий;	4) негативний, позитивний.

Тест 4. За напрямом використання коштів фінансування бюджетного дефіциту розрізняють дефіцит:

1) відкритий, прихований;	3) негативний, позитивний;
2) вимушений, свідомий;	4) активний, пасивний.

Тест 5. Відкритий дефіцит бюджету:

- 1) є наслідком низького рівня виробництва ВВП;
- 2) спричинюється характером фінансової політики держави;
- 3) офіційно визначається законом про бюджет;
- 4) проявляється у завищенні планових обсягів доходів бюджету;
- 5) має місце при направленні коштів фінансування на інвестиції;
- 6) відсутня правильна відповідь.

Тест 6. Які є джерела покриття бюджетного дефіциту?

- 1) державний кредит, податки, прибуток, інвестиції;
- 2) державна позика, грошова емісія;
- 3) міжнародний кредит, валютний фонд держави, монетарні метали;
- 4) надзвичайний податок, комерційний кредит, амортизаційні відрахування?

Тест 7. Що є причинами бюджетного дефіциту в Україні:

- 1) зростання ролі держави у фінансуванні розвитку виробництва;
- 2) збільшення військових витрат;
- 3) неоптимальна чисельність робітників державного апарату;
- 4) падіння виробництва;
- 5) ліберальна податкова політика;
- 6) державні соціальні програми, що не відповідають фінансовим можливостям держави.

Тест 8. Дефіцит Державного бюджету – це явище:

1) негативне;	3) нейтральне;
2) позитивне;	4) є різні оцінки.

Тест 9. Найбільш швидкими та реальними шляхами ліквідації дефіциту бюджету є:

- 1) зменшення витрат бюджету;
- 2) емісія грошей;
- 3) зміни у податковій політиці;
- 4) економічне зростання.

Тест 10. Який кредит використовується для покриття дефіциту Державного бюджету:

- 1) державний;
- 2) банківський;
- 3) комерційний?

Практичне завдання 7.1. Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. Бюджетний дефіцит	1) відкритий і прихований
2. Механізм секвестру доходів полягає в	2) пасивного і активного характеру
3. Бюджетний дефіцит за формою прояву:	3) перевищення видатків бюджету над його доходами
4. Бюджетний дефіцит за причинами:	4) пропорційному скороченні державних витрат по всіх статтях бюджету, крім захищених
5. Бюджетний дефіцит за напрямками фінансування:	5) свідомий і вимушений
6. Бюджетний дефіцит за тривалістю:	6) стійкий і тимчасовий

Практичне завдання 7.2. До кожного терміну доберіть єдиний правильний варіант визначення.

Визначення

- а) Дефіцит, який є результатом циклічного падіння виробництва (зменшення національного доходу й обсягу виробництва) внаслідок кон'юнктурних коливань;
- б) перевищення доходів держави над її видатками;
- в) зумовлюється касовими розривами під час виконання бюджету або подіями, які можна передбачити і спрогнозувати;
- г) дефіцит, пов'язаний із низьким рівнем виробленого ВВП, якщо оподаткування не може забезпечити бюджет держави достатніми доходами;
- д) дефіцит, який є результатом свідомої активної (дискреційної) політики держави, що передбачає маніпулювання податками й урядовими видатками з метою зміни реального обсягу національного виробництва і зайнятості, контролю над інфляцією та прискорення економічного зростання і запобігання спаду виробництва в країні;
- є) дефіцит, що в довгостроковому періоді;
- ж) запланований і затверджений законом про Державний бюджет України;
- з) занижена величина фактичного бюджетного дефіциту і державного боргу;
- і) перевищення доходів над видатками, що виникає внаслідок надмірної дохідної бази окремих бюджетів порівняно з нормованими органами влади й управлінням вищого рівня видатками;

- к) реальне перевищення, офіційно зафіксоване наприкінці бюджетного періоду;
- л) перевищення видатків держави над її доходами.

Терміни

1. Бюджетний дефіцит.	7. Вимушений дефіцит.
2. Бюджетний надлишок.	8. Циклічний дефіцит.
3. Плановий дефіцит.	9. Структурний дефіцит.
4. Фактичний дефіцит.	10. Стійкий дефіцит бюджету.
5. Прихований дефіцит.	11. Тимчасовий дефіцит.
6. Свідомий дефіцит.	

Практичне завдання 7.3. Визначте, правильні чи неправильні такі твердження:

1. Розвинені країни мають бездефіцитний бюджет.
2. Якщо фінансові засоби, що складають перевищення витрат над доходами бюджету, використовуються для фінансування пріоритетних галузей, то суспільство в цілому виграє від такого дефіциту.
3. Бюджетний дефіцит – це сума, на яку видатки перевищують доходи бюджету.
4. Стан бюджету не відображає фінансовий стан держави.
5. Бюджетний профіцит – порушення врівноваженості бюджету.
6. Бюджетний дефіцит має три форми вияву: активну, пасивну та змішану.
7. Плановий бюджетний дефіцит – це реальне перевищення видатків над доходами.
8. Бюджетний профіцит може сформуватися за рахунок надлишкових бюджетних резервів.
9. Структурний дефіцит є результатом маніпулювання державними видатками і податками.
10. Бюджетний профіцит може виникнути в результаті неправильного планування дохідної бази бюджету.
11. Обсяги фінансових ресурсів і отриманих доходів у суспільстві визначаються потужністю й ефективністю фінансової системи, а не станом бюджету.
12. Циклічний дефіцит – результат циклічного регулювання економіки внаслідок кон'юктурних коливань.
13. В умовах інфляції щорічне збалансування бюджету зумовить збільшення державних видатків.
14. Сеньораж – це дохід держави від збільшення доходів.
15. Боргове фінансування бюджетного дефіциту сприяє збільшенню інвестицій в економіку.
16. Система боргового фінансування більш спустошлива для економіки, ніж система оподаткування у тому самому розмірі.
17. Свідомий дефіцит виникає у зв'язку з використанням політичного тиску на засоби масової інформації.
18. Класифікація фінансування бюджету поділяється за типом позичальника

та типом боргового зобов'язання.

19. Кабінет Міністрів України може робити державні запозичення з метою покриття дефіциту в межах, передбачених Бюджетним кодексом України.

20. Затвердження обласних, районних, районних у містах, сільських та селищних бюджетів з дефіцитом не допускається.

21. Постійний дефіцит державного бюджету, особливо той, що фінансується за рахунок зовнішніх джерел, призводить до накопичення державного боргу.

22. Якщо бюджетний дефіцит щодо ВВП становить майже 10%, то фінансовий стан країни є задовільним.

Робота в малих групах. Сформувати дві групи студентів (дві-чотири особи), які відстоюватимуть протилежні позиції (ці групи сформувати зі студентів, які мають протилежні позиції з приводу дискусійного питання). Студенські групи заздалегідь готують свої виступи, шукають аргументи, щоб переконати аудиторію. Кінцева мета: виграти гру, переконати більшість у правильності своєї позиції (може бути перевірено голосуванням аудиторії).

Завдання – протилежні позиції:

Дефіцит бюджету – позитивне явище в економіці	Дефіцит бюджету – негативне явище в економіці
---	---

ТЕМА 8. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

Тести:

Тест 1. При державному кредиті відносини між позичальником і кредитором:

- 1) суворо регламентуються;
- 2) складаються на добровільних засадах;
- 3) регулюються договором;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 2. Форми державного кредиту:

- 1) товарний;
- 2) грошовий;
- 3) капітальний;
- 4) поточний.

Тест 3. В залежності від зобов'язання позичальника дотримуватись строку погашення заборгованості державні позики можуть бути у вигляді:

- 1) зобов'язання з правом дострокового погашення;
- 2) зобов'язання без права дострокового погашення;
- 3) зобов'язання перед нерезидентами;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 4. Гроші, які отримані від використання державного кредиту:

- 1) мають суворо цільове призначення;
- 2) повинні застосовуватись для фінансування капітальних вкладень;
- 3) повинні застосовуватись для фінансування прихованого дефіциту бюджету;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 5. Функції державного кредиту:

1) фінансова;	3) контрольна;
2) регулююча;	4) вірної відповіді немає.

Тест 6. За умовами надання зовнішній державний борг може бути:

1) пільговим;	3) на основі компенсації;
2) зі сплатою високих відсотків;	4) вірної відповіді немає.

Тест 7. За умовами повернення зовнішній державний борг може повертатись:

1) одночасно;	3) нерівними частками;
2) рівними частками;	4) вірної відповіді немає.

Тест 8. Внутрішній державний борг:

- 1) включає видатки держави, які пов'язані з сплатою суми відсотків по поточних тиражах;
- 2) сума державних зобов'язань по відношенню до іноземних кредиторів;
- 3) включає всю суму заборгованості по раніше випущених облігаціях;
- 4) сума державних зобов'язань по відношенню до вітчизняних кредиторів.

Тест 9. Зовнішній державний борг:

- 1) включає видатки держави, які пов'язані з сплатою суми відсотків по поточних тиражах;
- 2) сума державних зобов'язань по відношенню до іноземних кредиторів;
- 3) включає всю суму заборгованості по раніше випущених облігаціях;
- 4) сума державних зобов'язань по відношенню до вітчизняних кредиторів.

Тест 10. Зовнішній державний кредит – кредит наданий:

- 1) підприємством підприємству;
- 2) банком банку;
- 3) урядом однієї держави урядові іншої держави.

Тест 11. Які є способи коригування позикової політики:

- 1) мінімізація вартості позики, стабілізація державних цінних паперів;
- 2) управління зовнішнім і внутрішнім боргами;
- 3) рефінансування, конверсія, консолідація, уніфікація, обмін за регресивним співвідношенням, відстрочення погашення позики, реструктуризація, аналювання?

Тест 12. За характером виплати доходу державні позики поділяються на:

- 1) виплати за кредитами урядам іншими країнами, міжнародним організаціям та фінансовим інститутам;
- 2) коротко-, середньо- та довготермінові;
- 3) фіксовані та плаваючі;
- 4) дисконтні, вирашені та процентні;
- 5) знеособлені та цільові.

Тест 13. Державний борг - це:

- 1) загальна сума заборгованості, складена з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань, що вступають у дію внаслідок виданих гарантій;
- 2) загальна сума видатків на обслуговування державних цінних паперів;
- 3) загальна сума зовнішніх позик органів місцевого самоврядування в разі

дотримання умов, визначених у Бюджетному кодексі України;

4) загальна сума зовнішніх позик органів центральної державної влади в разі дотримання умов, визначених у Бюджетному кодексі України.

Тест 14. Що є джерелом покриття державного боргу:

1) видатки бюджету;	3) державні кредити?
2) доходи бюджету;	

Тест 15. Управління державним внутрішнім боргом України здійснює:

1) Міністерство фінансів України;	3) Кабінет Міністрів України;
2) Національний банк України;	4) Президент України.

Тест 16. Види державного боргу:

1) зовнішній;	3) капітальний;
2) внутрішній;	4) поточний.

Тест 17. У чому полягає сутність поняття «конверсія»:

- 1) зміні дохідності позики;
- 2) збільшенні термінів дії випущеної позики;
- 3) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики?

Тест 18. Консолідація – це:

- 1) зміні дохідності позики;
- 2) збільшенні термінів дії випущеної позики;
- 3) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики?

Тест 19. Що передбачає уніфікація позики:

- 1) зміні дохідності позики;
- 2) збільшенні термінів дії випущеної позики;
- 3) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики?

Тест 20. У чому полягає рефінансування державного боргу:

- 1) погашенні попередньої державної заборгованості шляхом випуску нових позик;
- 2) зміні дохідності позик;
- 3) сплаті боргу за рахунок золотовалютних резервів країни;
- 4) зміні умов позичання, пов'язаних із термінами погашення заборгованості?

Тест 21. Принципами державного кредитування є:

- 1) платність, зворотність і строковість;
- 2) платність, зворотність, строковість і забезпеченість;
- 3) платність, зворотність, строковість, забезпеченість та цільовий характер.

Тест 22. Державний борг може утворюватись шляхом випуску наступних цінних паперів:

1) облігацій;	3) казначейських зобов'язань;
2) векселів;	4) вірної відповіді немає.

Тест 23. Який орган складає звітність за внутрішнім державним боргом:

1) Верховна Рада України;	3) Бюджетний комітет;
2) Міністерство фінансів України;	4) Кабінет Міністрів України?

Тест 24. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів населенню, то цей захід призводить до:

- 1) збільшення загальної суми особистих нагромаджень;
- 2) зменшення обсягу позичок, наданих комерційними банками;
- 3) збільшення загальної суми депозитів комерційних банків;
- 4) збільшення кількості банкнот в обігу.

Тест 25. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів на відкритому ринку, то він має на меті:

- 1) зробити кредит доступнішим;
- 2) ускладнити придбання населенням державних цінних паперів;
- 3) збільшити обсяг інвестицій;
- 4) зменшити загальну масу грошей в обігу.

Тест 26. Які цінні папери виступають формою реалізації внутрішнього державного боргу:

- 1) облігації внутрішньої державної позики;
- 2) векселі державних підприємств;
- 3) акції державних підприємств;
- 4) казначейські зобов'язання?

Тест 27. Якщо центральний банк купує в населення велику кількість державних цінних паперів, то:

- 1) зобов'язання центрального банку в формі резервів комерційних банків збільшуються;
- 2) поточні рахунки комерційних банків зменшуються;
- 3) загальна маса грошей на руках у населення збільшується;
- 4) дисконтна ставка й обсяг позичок центрального банку зростають.

Тест 28. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів на відкритому ринку, то він має на меті:

- 1) зробити кредит більш доступним;
- 2) ускладнити придбання населенням державних цінних паперів;
- 3) збільшити обсяг інвестицій;
- 4) знизити дисконтну ставку;
- 5) зменшити загальну масу грошей у обігу.

Тест 29. Яку роль у державному кредиті відіграють держава, юридичні та фізичні особи;

- 1) держава – позичальник, а юридичні та фізичні особи – кредитори;
- 2) держава – кредитор, а юридичні та фізичні особи – позичальники;
- 3) держава, юридичні та фізичні особи можуть бути як кредиторами, так і позичальниками?

Практичне завдання 8.1. Визначте, правильні чи неправильні такі твердження:

1. У кількісному відношенні переважає діяльність держави як кредитора.
2. До позик держава вдається при бюджетному дефіциті.

3. У тих випадках, коли держава бере на себе відповідальність за погашення позичок чи виконання інших зобов'язань, взятих фізичними і юридичними особами, вона є позичальником.
4. Як економічна категорія державний кредит знаходиться на стику двох видів грошових відносин – фінансів і кредиту – і поєднує їх особливості.
5. При запозиченні коштів державою забезпеченням кредиту служить усе майно, що знаходиться в її власності.
6. До запозичень держава вдається при бюджетному дефіциті.
7. Якщо держава відповідає за погашення позик або інших зобов'язань, узятих фізичними та юридичними особами, вона є позичальником.
8. Сутність операцій на відкритому ринку, спрямованих на збільшення грошової маси, полягає в купівлі державних облігацій фізичними та юридичними особами.
9. Будучи на фінансовому ринку позичальником, держава збільшує попит на позикові кошти і тим самим сприяє зменшенню «ціни» кредиту.
10. У сучасних умовах надходження від державних позик стали другим способом фінансування витрат бюджету після податків.
11. Обсяги операцій держави, котра є кредитором, значно більші, ніж якщо вона виступає у ролі позичальника.
12. У процесі запозичення коштів державою забезпеченням є все майно, що перебуває в її власності.
13. Принципами державного кредиту є зворотність і платність.
14. Облігації з «нульовим» купоном не підлягають обігу на ринку цінних паперів.

Практичне завдання 8.2. До кожного терміна доберіть єдиний правильний варіант визначення.

Визначення

- а) випуск нових позик для того, щоб розплатитися з власниками облігацій старої позики;
- б) сукупність економічних відносин, що виникають між державою та фізичними або юридичними особами (фінансово-кредитними установами, корпораціями, іноземними урядами, міжнародними фінансовими організаціями і приватними особами) стосовно мобілізації додаткових грошових коштів на кредитній основі, тобто на умовах зворотності, строковості та платності, в процесі формування загальнодержавного фонду фінансових ресурсів, в яких держава може бути позичальником, кредитором або гарантом;
- в) зміна доходності позик;
- г) боргове зобов'язання держави, за яким у встановлені терміни повертається борг і виплачується дохід у формі процента або виграшу;
- д) повна відмова держави від зобов'язань з випущених позик (внутрішніх, зовнішніх або з усього державного боргу);
- є) боргові зобов'язання, спрямовані тільки на покриття бюджетного дефіциту;

- ж) об'єднання кількох позик в одну;
- з) заборгованість держави іноземним кредиторам, тобто громадянам та організаціям інших країн;
- і) визнання державою своєї неплатоспроможності;
- к) борг держави комерційним банкам як основним утримувачам державних цінних паперів, що фіксується у балансах банків, у зв'язку з цим аналіз його динаміки перебуває під пильним контролем;
- л) перевищення видатків над доходами бюджету;
- м) сукупність заходів держави з розміщення облігацій та інших цінних паперів, погашення позик, виплати процентів за ними, а також уточнення та зміни умов і порядку здійснення нових державних запозичень;
- н) заборгованість держави всім утримувачам облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) й інших державних цінних паперів, тобто громадянам і підприємствам своєї країни, які є кредиторами держави.

Терміни

1. Аналювання (скасування) державного боргу.	8. Конверсія державного боргу.
2. Бюджетний дефіцит.	9. Монетизований борг.
3. Внутрішній державний борг.	10. Облігація.
4. Зовнішній державний борг.	11. Обслуговування державного боргу.
5. Державний кредит.	12. Рефінансування державного боргу.
6. Дефолт.	13. Уніфікація державного боргу.
7. Казначейські зобов'язання (вексель).	

Практичне завдання 8.3. До кожного терміна доберіть єдиний правильний варіант визначення.

Визначення

- а) використання у комплексі повністю або частково методів управління державним боргом країни;
- б) зміна термінів дії позик;
- в) відносини, пов'язані з наданням фінансової допомоги суб'єктам господарювання з боку органів державної влади й управління за рухом бюджетних коштів на умовах зворотності, строковості та платності;
- г) забезпечення платоспроможності держави, тобто можливості погашення боргів;
- д) невиконання державою фінансових зобов'язань перед населенням за соціальними виплатами, передбаченими чинним законодавством і заборгованість за господарськими відносинами з реальним сектором економіки;
- є) перенесення термінів виплати заборгованості;
- ж) сума заборгованості держави за випущеними і непогашеними внутрішніми державними запозиченнями, а також сума фінансових зобов'язань до іноземних кредиторів на певну дату, включаючи видані

гарантії за кредитами, що надають місцевим органам влади, державним підприємствам та іноземним постачальникам;

з) обмін облігацій попередніх позик на одну нову з коефіцієнтом, який зменшується;

і) дохід держави від емісії грошей;

к) прибуток, що отримує держава за високих темпів інфляції, він дорівнює втраті капіталу власниками грошових коштів унаслідок інфляційного процесу;

л) операції, за якими уряд гарантує безумовне погашення запозичень, зробленими нижчими за рангом органами влади й управління або окремими суб'єктами господарювання, та виплату процентів за ними;

м) перевищення доходів над видатками бюджету;

н) основна форма державного кредиту, коли держава є позичальником для фінансування загальнодержавних потреб шляхом випуску та реалізації державних цінних паперів.

Терміни

1. Бюджетний профіцит.	8. Консолідація державного боргу.
2. Відстрочення погашення позики або всіх раніше випущених позик.	9. Немонетизований борг.
3. Гарантовані запозичення.	10. Обмін за регресивним співвідношенням.
4. Державний борг.	11. Реструктуризація державного боргу.
5. Державна заборгованість.	12. Сеньораж.
6. Інфляційний податок.	13. Управління державним боргом.
7. Казначейські позики.	

Робота в малих групах. Сформувати дві групи студентів (дві-чотири особи), які відстоюватимуть протилежні позиції (ці групи сформувати зі студентів, які мають протилежні позиції з приводу дискусійного питання). Студенські групи заздалегідь готують свої виступи, шукають аргументи, щоб переконати аудиторію. Кінцева мета: виграти гру, переконати більшість у правильності своєї позиції (може бути перевірено голосуванням аудиторії).

Завдання – протилежні позиції:

Позичати кошти краще у внутрішніх кредиторів	Позичати кошти краще у зовнішніх кредиторів
--	---

ТЕМА 9. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ. БЮДЖЕТНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ І ФІНАНСОВЕ ВИРІВНЮВАННЯ

Тести:

Тест 1. Причиною виникнення місцевих фінансів є:

- 1) наявність місцевих бюджетів;
- 2) бажання місцевих органів самоврядування мати самостійну доходну базу;
- 3) наявність територіальних колективів, відокремлення функцій і завдань, які

покладаються на їхні органи влади.

Тест 2. *Об'єктивними передумовами виникнення місцевих фінансів є:*

- 1) розвиток продуктивних сил;
- 2) розвиток демократичних засад будівництва держави;
- 3) розширення прав місцевих органів самоуправління;
- 4) розвиток форм власності;
- 5) наявність місцевих податків.

Тест 3. *Місцеві фінанси підпорядковані:*

- 1) міжнародним фінансам;
- 2) державним фінансам;
- 3) фінансовому ринку;
- 4) фінансам підприємств.

Тест 4. *До завдань місцевих органів влади належать:*

- 1) завдання та функції, які взагалі передано місцевим органам влади в межах місцевих інтересів і вони є їхньою невід'ємною компетенцією;
- 2) завдання та функції з виконання міждержавних угод;
- 3) завдання з формування Збройних сил України;
- 4) завдання та функції, доручені місцевим органам влади центральною владою.

Тест 5. *Місцеві фінанси виконують такі функції:*

- 1) формування доходів;
- 2) використання видатків;
- 3) розподільчу;
- 4) контрольну;
- 5) стимулюючу.

Тест 6. *Єдність фінансової політики держави та місцевих органів влади забезпечується:*

- 1) тісним взаємозв'язком усіх гілок влади;
- 2) єдиною економічною і політичною основою діяльності загальнодержавних і місцевих органів влади;
- 3) тісним зв'язком місцевих бюджетів.

Тест 7. *Складовими частинами місцевих фінансів є:*

- 1) місцеві бюджети;
- 2) місцеві позики;
- 3) позабюджетні фонди;
- 4) фінанси підприємств комунальної форми власності;
- 5) грошові кошти населення;
- 6) доходи всіх підприємств, розташованих на території регіону.

Тест 8. *Головним елементом фінансів місцевих органів влади є:*

- 1) власні доходи;
- 2) неподаткові доходи;
- 3) видатки.

Тест 9. *Основними формами впливу на економіку та соціальну сферу держави є:*

- 1) мобілізація значної частини ВВП;
- 2) розроблення бюджету держави;
- 3) надання ліцензій на право займатися підприємницькою діяльністю;
- 4) забезпечення ресурсами розв'язання завдань, що покладаються на місцеві органи влади;
- 5) забезпечення громадських потреб;

б) виконання делегованих повноважень.

Тест 10. Назвіть особливості місцевих бюджетів:

- 1) забезпечують матеріальну незалежність місцевих органів самоврядування;
- 2) безпосередня підпорядкованість місцевим органам самоврядування;
- 3) усі ланки місцевих бюджетів безпосередньо й органічно зв'язані не тільки між собою, а й з установами та підприємствами, які функціонують на території регіону;
- 4) важливе джерело зростання добробуту населення регіону.

Тест 10. За економічною природою доходи місцевих органів влади поділяються на:

1) власні;	4) регульовані;
2) залучені;	5) немає правильної відповіді.
3) закріплені;	

Тест 11. Які бюджети входять до складу бюджетів місцевого самоврядування?

- 1) бюджети територіальних громад міста, селища, села та їх об'єднань;
- 2) обласні, районні, міські бюджети, бюджети районів у містах, селищ і сіл;
- 3) централізовані та децентралізовані бюджети;
- 4) республіканський бюджет АР Крим, обласні, районні, міські бюджети, бюджети районів у містах, селищ і сіл.

Тест 12. Є такі види місцевих бюджетів:

- 1) центральні та місцеві бюджети;
- 2) регіональні та місцеві бюджети;
- 3) централізовані та децентралізовані бюджети;
- 4) обласні, міські, районні, селищ та сіл;
- 5) Республіканський Криму, обласні, районні, міські, районів у містах, селищ і сіл.

Тест 13. Термін затвердження місцевих бюджетів:

- 1) не пізніше, як за два тижні до початку нового бюджетного року;
- 2) протягом двох тижнів після початку нового бюджетного року;
- 3) затвердження обласними радами, Верховною Радою Республіки Крим, радами міст Києва і Севастополя відповідних бюджетів відбувається протягом двох тижнів після офіційного опублікування Закону про Державний бюджет України; бюджети районів у містах і селищах або сільські – не пізніше двотижневого терміну після затвердження районного чи міського бюджету.

Тест 14. За економічною структурою розрізняють такі групи видатків місцевого бюджету:

- 1) поточні видатки і видатки розвитку;
- 2) поточні, капітальні видатки та кредитування з вирахуванням погашення;
- 3) видатки на товари і послуги, виплата процентів, субсидії і поточні трансфертні виплати, створення державних запасів і резервів, придбання землі і нематеріальних активів;
- 4) поточні і капітальні видатки, кредитування без погашення.

Тест 15. Підставою для існування міжбюджетних відносин є:

- 1) розподіл повноважень між державною виконавчою владою та органами місцевого самоврядування;
- 2) невиконання місцевими органами влади зобов'язань щодо фінансування соціальних видатків;
- 3) розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи;
- 4) гарантія з боку держави щодо фінансування наданих повноважень органам місцевого самоврядування.

Тест 16. Напрями перерозподілу бюджетних ресурсів:

- 1) від відносно «бідних» у фінансовому розумінні території до «багатих» територій;
- 2) від відносно «багатих» у фінансовому розумінні території до «бідних» територій;
- 3) від відносно «бідних» у фінансовому розумінні території до «бідних» територій;
- 4) від відносно «багатих» у фінансовому розумінні території до «багатих» територій.

Тест 17. Обсяг міжбюджетних трансфертів визначається з використанням показників:

- 1) фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та коригуючих коефіцієнтів до них;
- 2) кількості мешканців та споживачів соціальних послуг;
- 3) індекс відносної податкоспроможності бюджету;
- 4) прогнозного кошика доходів бюджету;
- 5) усіх вищевказаних.

Тест 18. Місцеві фінанси – це:

- 1) система формування, розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів з метою забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань, як власних, так і делегованих;
- 2) витрати, що здійснюють місцеві органи влади в обов'язковому порядку за переліком, визначеним законодавством;
- 3) витрати, які здійснюють місцеві органи влади на власний розсуд, на основі рішень, прийнятих їхніми представницькими зібраннями.

Тест 19. Видатки місцевих органів влади поділяються на:

- 1) поточні, розвитку, на фінансування делегованих повноважень, обов'язкові, факультативні, на фінансування власних повноважень;
- 2) власні, закріплені, передані, податкові та неподаткові;
- 3) власні та поточні.

Тест 20. Збалансування бюджету здійснюється у формі:

1) дотації;	3) субвенцій;
2) субсидії;	4) правильної відповіді немає.

Тест 21. Суми, отримані від місцевих податків і зборів, зараховуються у:

1) державний бюджет;	діяльності;
2) місцевий бюджет;	4) правильної відповіді немає.
3) бюджети суб'єктів економічної	

- Тест 22.** Дотація – це: 1) фінансові ресурси, що перераховуються з бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня на суму доходів, якої не вистачає, не мають цільового призначення;
- Тест 23.** У чому полягає сутність поняття «субсидія»: 2) фінансові ресурси, що перераховуються з бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня на фінансування конкретних заходів або установ, мають цільове призначення;
- Тест 24.** Субвенція – це: 3) фінансові ресурси, перераховані з бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня на фінансування видатків на засадах пайової участі, мають суворо цільове призначення;
4) правильної відповіді немає.
- Тест 25.** В якому році Україна приєдналася до Європейської хартії про місцеве самоврядування:
- 1) 1991; 3) 1996;
2) 1993; 4) 2000?

Практичне завдання 9.1. Визначте, правильні чи неправильні такі твердження:

- 1) Функціонування місцевих фінансів пов'язане із забезпеченням необхідними фінансовими ресурсами місцевих рад та органів місцевого самоврядування.
- 2) Мета фінансової діяльності місцевих органів влади – задоволення власних інтересів і потреб та сприяння соціально-економічному розвитку країни.
- 3) Головним елементом місцевих фінансів є видатки, оскільки вони відображають функції та завдання, покладені на місцеву владу.
- 4) Головний суб'єкт фінансових відносин в Україні – територіальна громада та органи місцевого самоврядування, правовий статус яких закріплено в Конституції України.
- 5) Суб'єктами місцевих фінансів є фінансові ресурси, що мобілізуються, розподіляються і використовуються місцевими органами влади для виконання покладених на них функцій і завдань.
- 6) Фінансові ресурси місцевих органів влади формуються як у фондovій, так і в не фондovій формах.
- 7) Доходи місцевих бюджетів формуються тільки за рахунок місцевих податків і зборів.
- 8) Податки – це головне джерело місцевих бюджетів.
- 9) Видатки місцевих бюджетів не залежать від бюджетної політики, яку проводить держава.
- 10) В Україні розподіл видів видатків між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критерії повноти надання послуги та наближення її до безпосереднього споживача.

- 11) Наукове визначення сутності місцевих фінансів як сукупності теоретичних положень, знань та вмінь остаточно сформувалося наприкінці 19 століття.
- 12) У сучасних правових державах світу місцеві органи влади не належать до загальної системи державного управління.
- 13) Відповідно до обсягів повноважень місцевого самоврядування будується система місцевих фінансів, тобто визначається їх величина в загальнодержавних показниках, і насамперед у валовому внутрішньому продукті держави.
- 14) Фінанси місцевих органів влади як система включають до свого складу кілька основних взаємопов'язаних структурних елементів.
- 15) Безпосереднє спілкування Міністерства фінансів України із 682 місцевими бюджетами потребує точного і зваженого розрахунку доходів місцевих бюджетів.

Практичне завдання 9.2. До кожного із перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

Поняття

- 1) Доходи, що передає місцевій владі центральна влада або органи влади вищого територіального рівня.
- 2) Процес усунення вертикальних і горизонтальних дисбалансів.
- 3) Видатки, спрямовані на фінансування мережі підприємств, установ та організацій, яка діє на початок бюджетного року, а також фінансування заходів із соціального захисту населення тощо.
- 4) Невідповідність між обсягами фінансових ресурсів того або іншого рівня влади, регіонального або місцевого, й обсягами завдань та обов'язків, покладених на нього у процесі розподілу компетенції між центральною, регіональною і місцевою владами.
- 5) Система формування, розподілу і використання фінансових ресурсів з метою забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань, як власних, так і делегованих.
- 6) Невідповідність між обсягами фінансових ресурсів однієї або кількох територіальних одиниць одного рівня й обсягами завдань, які покладаються на них і забезпечуються іншими територіальними одиницями цього рівня.
- 7) Видатки на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності.
- 8) Балансові розрахунки доходів і витрат, які мобілізуються і витрачаються на відповідній території.
- 9) Обов'язкові платежі, що встановлюються сільськими, селищними, міськими радами згідно із законодавством, стягуються у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються до їх бюджетів.
- 10) Доходи, які мобілізуються місцевою владою самотійно на основі власних рішень і за рахунок джерел, визначених місцевим органом влади.
- 11) Сукупність організаційних структур, які забезпечують функціонування місцевих органів влади.
- 12) Уточнює основний бюджет, що дає можливість не вносити змін до

нього.

- 13) Доходи, які в повному обсязі або за затвердженими нормами зараховуються до бюджетів певного рівня тривалий час.
- 14) Податки і збори, що закріплені Бюджетним кодексом України на постійній основі за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються у процесі визначення обсягів міжбюджетних трансфертів.
- 15) Як система включають до свого складу кілька основних взаємопов'язаних структурних елементів.
- 16) Бюджет Автономної Республіки Крим, бюджет області, бюджет міста з районним поділом, бюджет району.
- 17) Фонд, до складу якого входять надходження з поточного або реєстраційного рахунку фінансового органу на поточний або реєстраційний рахунок установи платіжним дорученням. Ці призначення забезпечують фінансовими ресурсами загальні видатки і не спрямовані на конкретну мету.
- 18) Бюджети територіальних громад, сіл, селищ, міст та їх об'єднань.
- 19) Поточний бюджет і бюджет розвитку.
- 20) Фонд, що формується з конкретно визначених джерел надходжень і використовується на фінансування конкретно визначених цілей.
- 21) Фонди фінансових ресурсів, що мобілізуються й витрачаються на відповідній території.
- 22) Кошти, спрямовані на фінансування установ і закладів виробничої та соціальної інфраструктур, що утримуються за рахунок бюджетних асигнувань, а також на фінансування заходів щодо соціального захисту населення.
- 23) Бюджет Автономної Республіки Крим, обласні бюджети, бюджети міст республіканського підпорядкування, районні бюджети не міських районів, бюджети міст обласного підпорядкування, бюджети селищних рад, бюджети сільських рад.
- 24) Кошти, спрямовані на реалізацію програм соціально-економічного розвитку відповідної території, пов'язані зі здійсненням інвестиційної й інноваційної діяльності, а також на фінансування субвенцій та інших видатків, пов'язаних із розширенням відтворення.
- 25) Кошти, що утворюються в місцевих бюджетах на початок бюджетного року і не враховуються у процесі затвердження бюджету поточного року.
- 26) Сукупність самостійних місцевих бюджетів, що не входять до складу державного бюджету і один до одного.
- 27) Форма внутрішніх міжурядових фінансових відносин; певна філософія організації політичних відносин між різними рівнями влади.

Терміни

- 1) місцеві фінанси;
- 2) власні доходи;
- 3) передані доходи;
- 4) горизонтальний фіскальний дисбаланс;
- 5) фінансове вирівнювання;
- 6) місцеві податки та збори;

- 7) поточні видатки;
- 8) видатки розвитку;
- 9) вертикальний фінансовий дисбаланс;
- 10) місцеві бюджети;
- 11) додатковий бюджет;
- 12) фінанси місцевих органів влади;
- 13) інститути в системі місцевих фінансів;
- 14) закріплені доходи;
- 15) кошик доходів бюджетів місцевого самоврядування;
- 16) система місцевих бюджетів;
- 17) місцеві бюджети;
- 18) бюджет місцевого самоврядування;
- 19) загальний фонд місцевих бюджетів;
- 20) спеціальний фонд місцевих бюджетів;
- 21) місцевий бюджет поділяється на:
 - 22) поточні видатки;
 - 23) видатки розвитку;
 - 24) структура системи місцевих бюджетів;
 - 25) місцеві зведені бюджети;
 - 26) вільні бюджетні кошти;
 - 27) бюджетний федералізм.

ТЕМА 10. СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ

Тести:

Тест 1. *За цільовим призначенням державні цільові фонди поділяються на:*

1) державні і регіональні;	3) економічні і соціальні;
2) центральні і децентралізовані;	4) соціальні і страхові.

Тест 2. *За рівнем управління цільові державні фонди поділяються на:*

1) постійні і тимчасові;	3) державні, регіональні, змішані;
2) державні і місцеві;	4) бюджетні, позабюджетні.

Тест 3. *Об'єктом нарахування до соціальних фондів держави є:*

1) прибуток;	праці;
2) виторг;	4) собівартість.
3) фактичні витрати на оплату	

Тест 4. *За періодом функціонування цільові державні фонди поділяються на:*

1) довічні, строкові;	3) солідарні, тимчасові;
2) постійні, довічні;	4) постійні, тимчасові.

Тест 5. *Який фонд відображає страхування у разі постійної втрати працездатності:*

- 1) Пенсійний фонд України;
- 2) Державний бюджет України;

- 3) Фонд соціального страхування у разі безробіття;
- 4) Фонд соціального захисту інвалідів.

Тест 6. Який фонд створений з метою проведення профілактичних заходів з охорони праці, поліпшення здоров'я та відновлення працездатності потерпілих на виробництві від нещасних випадків:

- 1) Пенсійний;
- 2) Фонд соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;
- 3) Фонд соціального страхування від нещасних випадків;
- 4) Фонд соціального захисту інвалідів.

Тест 7. Які фонди формуються з метою прискореного вирішення актуальних проблем і припиняють функціонування після виконання покладених на них завдань:

1) постійні;	3) соціальні;
2) тимчасові;	4) економічні?

Тест 8. Соціальне страхування – це:

1) особисте страхування;	3) майнове страхування;
2) обов'язкове страхування;	4) добровільне страхування.

Тест 9. Контроль за суворо цільовим використанням фінансових ресурсів – це:

- 1) ризикова функція соціального страхування;
- 2) контрольна функція соціального страхування;
- 3) попереджувальна функція соціального страхування;
- 4) зберігаюча функція соціального страхування.

Тест 10. Система загальнообов'язкового державного соціального страхування включає:

- 1) соціальне страхування з тимчасової непрацездатності;
- 2) страхування майна;
- 3) страхування відповідальності;
- 4) страхування на випадок безробіття

Тест 11. Соціальні позабюджетні фонди України включають:

- 1) Пенсійний фонд;
- 2) Фонд обов'язкового соціального страхування на випадок безробіття;
- 3) Фонд обов'язкового соціального страхування з тимчасової втрати працездатності;
- 4) державний інноваційний фонд

Тест 12. Система соціального забезпечення запропонована Вільямом Бівереджом включала наступні принципи:

1) універсальність;	4) диференціація страхових тарифів.
2) інтеграція;	
3) єдність;	

Тест 13. З якою метою використовуються кошти Пенсійного фонду:

- 1) фінансування розвитку медицини;
- 2) соціально-культурні цілі;
- 3) фінансування державних і регіональних програм соціальної підтримки

пенсіонерів?

Тест 14. *Що належить до демографічних причин визначення величини ресурсів пенсійного забезпечення:*

- 1) середня тривалість життя та її динаміка;
- 2) чисельність осіб пенсійного віку;
- 3) чисельність працездатного населення та ін.;
- 4) економічний стан країни в цілому;
- 5) співвідношення рівнів заробітної плати і пенсій;
- 6) правильного варіанта відповіді немає.

Тест 15. *Що є економічними причинами визначення величини ресурсів пенсійного забезпечення:*

- 1) економічний стан країни в цілому;
- 2) співвідношення рівнів заробітної плати і пенсій;
- 3) надбавки за стаж, умови роботи та ін.;
- 4) наявність і частка осіб, які мають право на пільги під час визначення рівня пенсійного забезпечення;
- 5) середня тривалість життя та її динаміка;
- 6) чисельність осіб пенсійного віку;
- 7) чисельність працездатного населення та ін.

Тест 16. *Платниками збору до Пенсійного фонду є:*

- 1) суб'єкти підприємницької діяльності — юридичні та фізичні особи;
- 2) юридичні та фізичні особи, котрі здійснюють операції з купівлі-продажу валюти;
- 3) фізичні особи, що працюють на умовах трудового договору (контракту);
- 4) фізичні особи, що виконують роботи (послуги) відповідно до цивільно-правових договорів;
- 5) усі відповіді вірні.

Практичне завдання 10.1. *До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:*

Визначення:

1. Некомерційна самоурядова організація, що захищає права громадян на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг у разі тимчасової непрацездатності, вагітності та пологів, народження дитини, потреби догляду за малолітньою дитиною, смерті громадянина або члена його сім'ї.
2. Самостійна галузь страхування, яка охоплює сукупність відносин щодо формування і використання колективних страхових фондів, призначених для виплати відшкодування у зв'язку із постійною або тимчасовою втратою працездатності чи місця роботи.
3. Створений з метою проведення профілактичних заходів з охорони праці, поліпшення здоров'я та відновлення працездатності потерпілих на виробництві від нещасних випадків, відшкодування завданої їм матеріальної і моральної шкоди.
4. Їх створення пов'язане з вирішенням окремих функцій держави.

5. Основний централізований фонд грошових коштів держави.
6. Форма перерозподілу і використання фінансових ресурсів, що залучаються державою для фінансування деяких суспільних потреб.
7. Фонди, які формуються з метою прискорення розв'язання актуальних проблем і припиняють своє функціонування після виконання покладених на них завдань.
8. Фонд, створений з метою фінансування робіт і державних програм, що стосуються соціального захисту інвалідів.
9. Самостійна фінансова система, яка має створювати відповідні умови для фінансування витрат, пов'язаних із забезпеченням зайнятості населення.
10. Фонд, що відображає страхування у разі втрати працездатності.
11. Фонди, що створюються з метою забезпечення гарантованих умов повернення коштів, залучених від муніципальних позик.
12. Фонди, створені для кредитних установ, котрі надають гарантії з кредитів нещодавно створеним підприємствам
13. Різновид позабюджетних фондів, що використовуються для розв'язання конкретних проблем, визначених органами місцевого самоврядування.
14. Валютні кошти органів місцевого самоврядування, що формуються на основі порядку, встановленого законодавством України, входять до складу місцевого бюджету і витрачаються з метою, визначеною місцевою владою.
15. Грошові ресурси, що акумулюються на окремих рахунках, використовуються за цільовим призначенням для фінансування конкретних програм або заходів.
16. Спеціальні фонди, які формуються у складі місцевих бюджетів і використовуються з метою фінансування невідкладних заходів, не передбачених під час їх затвердження.
17. Фонди, що формуються за рахунок амортизаційних відрахувань муніципальних підприємств і є організаційною формою концентрації фінансових ресурсів для оновлення обладнання в муніципальному секторі економіки.

Терміни:

1. Державні цільові фонди;	8. постійні фонди;
2. соціальне страхування;	9. тимчасові фонди;
3. Пенсійний фонд України;	10. бюджет;
4. Фонд соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;	11. позабюджетні фонди;
5. Фонд соціального страхування у разі безробіття;	12. цільові фонди;
6. Фонд соціального страхування від нещасних випадків;	13. валютні фонди;
7. Фонд соціального захисту інвалідів;	14. резервні фонди;
	15. гарантійні фонди;
	16. амортизаційний фонд;
	17. страхові фонди.

Практичне завдання 10.2. Визначте, правильні чи неправильні такі

твердження:

1. Основним централізованим фондом грошових коштів держави є Пенсійний фонд.
2. За допомогою цільових державних фондів не можливо впливати на процес виробництва.
3. Цільові фонди можуть бути постійними і тимчасовими.
4. Тимчасові фонди формуються з метою прискорення вирішення актуальних проблем і не припиняють функціонування після виконання накладених на них завдань.
5. Напрями використання коштів залежать від призначення фондів, конкретних економічних умов і змісту розроблених програм, що реалізуються.
6. Право створювати цільові фонди мають тільки органи центральної влади.
7. На регіональному рівні формуються свої цільові фонди за рахунок місцевих джерел.
8. У системі державного соціального страхування страховиком є держава, яка зобов'язується створювати колективні страхові фонди і виплачувати страхове відшкодування.
9. Пенсійний фонд України має право вести комерційну діяльність і отримувати доходи від розміщення тимчасово вільних коштів фонду.
10. Кошти державних цільових фондів, окрім Пенсійного фонду України, надають органи Державного казначейства.
11. Надання певних соціальних гарантій населенню у разі досягнення непрацездатного віку, втрати працездатності, годувальника, роботи та інших непередбачуваних подій зумовлює формування фондів цільового призначення.
12. Залежно від цільового призначення державні фонди поділяються на державні та регіональні.
13. Джерела формування цільових державних фондів визначаються за характером і масштабістю завдань, для реалізації яких вони створені.
14. На величину джерел не впливає економічний і фінансовий стан держави на тому чи іншому етапі розвитку.
15. Джерела формування коштів державних цільових фондів мають тимчасовий характер.

Тема 11. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Тести:**Тест 1. Фінанси підприємств — це...**

- 1) грошові кошти;
- 2) кредитні ресурси;
- 3) економічні відносини в грошовій формі, які виявляються в процесі руху вартості;

- 4) грошові фонди підприємства;
- 5) немає правильної відповіді.

Тест 2. *Об'єктом розподільчих фінансових відносин підприємств є...*

- 1) грошові надходження на підприємство;
- 2) валовий дохід від операційної діяльності;
- 3) дохід від здачі в оренду майна;
- 4) необоротні активи підприємства;
- 5) немає правильної відповіді.

Тест 3. *На рівні підприємств фінансові відносини охоплюють:*

- а) відносини з іншими підприємствами й організаціями з постачання сировини і матеріалів;
- б) відносини між підрозділами;
- в) відносини між підприємствами і кредитною системою;
- г) відносини між дочірніми підприємствами;
- д) відносини між державою і населенням.

Тест 4. *Внутрішньогалузеві фінансові відносини включають:*

- а) внутрішньовиробничий господарський розрахунок;
- б) взаємини підприємства з вищими галузевими ланками керування;
- в) взаємини підприємств із бюджетом і позабюджетними фондами;
- г) взаємини підприємств із кредитною системою.

Тест 5. *Які з відносин не входять до складу фінансів підприємств:*

- 1) між підприємством та його робітниками;
- 2) між підприємством і державою;
- 3) між робітниками підприємства та торговельними організаціями;
- 4) між підприємствами?

Тест 6. *Принципи організації фінансів підприємств:*

- а) самофінансування;
- б) матеріальна відповідальність;
- в) виплата дивідендів;
- г) цільове фінансування;
- д) забезпечення фінансовими ресурсами;
- е) нагляд;
- 7) господарська самостійність.

Тест 7. *До складу власних і притриманих до власних джерел фінансових ресурсів входять:*

- 1) статутний капітал;
- 2) цільові внески юридичних і фізичних осіб;
- 3) короткострокові банківські кредити;
- 4) субсидії бюджетні;
- 5) страхові відшкодування.

Тест 8. *До складу залучених джерел формування фінансових ресурсів підприємства не належать:*

- 1) кредиторська заборгованість;
- 2) довгострокові банківські кредити;
- 3) кошти, мобілізовані на фінансовому ринку;

- 4) амортизаційні відрахування;
- 5) немає правильної відповіді.

Тест 9. За яким критерієм капітал поділяють на основний і оборотний:

- 1) величиною вартості його структурних елементів;
- 2) формою участі в процесі виробництва й особливостями перенесення власної вартості на продукцію, що виробляється;
- 3) сферою функціонування?

Тест 10. У чому виявляються відмінності обороту основних виробничих та оборотних виробничих фондів:

- 1) основні виробничі фонди обертаються за один виробничий цикл, а оборотні – за декілька;
- 2) основні виробничі фонди обертаються за декілька виробничих циклів, а оборотні за один;
- 3) пасивна частина основних виробничих фондів обертається за декілька виробничих циклів, а їхня активна частина та оборотні фонди – за один цикл?

Тест 11. Власні фінансові ресурси підприємства – це:

- 1) статутний фонд;
- 2) кредити;
- 3) резервний фонд;
- 4) прибуток.

Тест 12. Фінансові ресурси підприємства утворюються за рахунок:

- 1) тільки власних коштів;
- 2) власних і позикових коштів
- 3) тільки позикових коштів.

Тест 13. Фінанси підприємств не виконують таких функцій:

- 1) відтворювальну;
- 2) розподільчу;
- 3) контрольну;
- 4) цільову;
- 5) немає правильної відповіді.

Тест 14. Основний орієнтир для підприємства, що діє в умовах ринку, це...

- 1) максимізація грошових коштів;
- 2) максимізація прибутку;
- 3) максимізація обсягів виробництва;
- 4) підвищення рентабельності;
- 5) немає правильної відповіді.

Тест 15. Організація фінансів підприємств базується на:

- 1) фінансових розрахунках;
- 2) економічних розрахунках;
- 3) саморегуючому механізмі;
- 4) прогнозних розрахунках;
- 5) немає правильної відповіді.

Тест 16. До об'єктів фінансового управління не належать:

- 1) фінансові ресурси підприємства;
- 2) фінансові відносини з іншими підприємствами;
- 3) товарний оборот;
- 4) грошовий оборот;
- 5) немає правильної відповіді.

Тест 17. Особливостями функціонування установ соціальної сфери є:

- 1) безкоштовне надання послуг;

- 2) комерційний розрахунок;
- 3) виконання робіт за символічну плату;
- 4) бюджетне фінансування видатків.

Тест 18. Особливістю фінансів добродчинних фондів є те, що:

- 1) доходи фондів не можуть формуватися за рахунок членських внесків;
- 2) держава може втручатися у їхню діяльність, надаючи допомогу та додаткові пільги;
- 3) доходи фондів можуть формуватися за рахунок кредитів та позик.

Практичне завдання 11.1. Вкажіть, вірне чи невірне твердження:

1. Організаційно-правова форма господарювання визначає зміст фінансових відносин.
2. Галузева належність не робить істотного впливу на зміст фінансових відносин і організацію фінансової роботи господарюючих суб'єктів.
3. Необхідною умовою ефективного функціонування фінансів є регламентація державного втручання в діяльність підприємств та організацій.
4. Кредити банків, комерційні кредити поєднуються в понятті "власні фінансові ресурси".
5. Статутний капітал, резервний капітал, додатковий капітал поєднуються в понятті "залучені фінансові ресурси".

Практичне завдання 11.2. Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

Термін	Визначення
1. Фінанси підприємств	а) економічні відносини, що виникають з приводу формування, розподілу і використання фондів грошових коштів підприємства для забезпечення досягнення його мети
2. Фінансові ресурси підприємства	б) забезпечення витрат за рахунок бюджету або централізованих фондів
3. Оборотні кошти	в) засоби праці, товарно-матеріальні цінності, що витрачаються підприємством більше, ніж рік
4. Основні засоби	г) кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, визначається як різниця між доходами і витратами
5. Виручка	д) метод організації фінансової діяльності, що не передбачає отримання прибутку
6. Витрати на виробництво і реалізацію продукції	е) повна сума грошових надходжень від реалізації продукції, робіт, послуг і матеріальних цінностей
7. Прибуток	ж) сума будь-яких витрачань грошових коштів підприємства в зв'язку з забезпеченням виробництва та реалізації продукції
8. Кошторисне	з) сума коштів, що перебуває в розпорядженні

фінансування	підприємства і направляється на забезпечення його господарської діяльності
9. Неприбуткова діяльність	и) товарно-матеріальні цінності, що витрачаються на протязі обмеженого періоду часу
10. Статутний фонд	к) грошові надходження та їх витрати
11. Рух грошової готівки	л) сума внесків власників або учасників у майно підприємства для забезпечення його діяльності
12. Комерційний кредит	м) дозвіл постачальника продукції відстрочити оплату
13. Банківський кредит	н) позичка, що надається банком фізичним або юридичним особам на визначений термін за відповідну винагороду

Практичне завдання 11.3.

Навести складові першого розділу пасиву балансу наново створеного товариства з обмеженою відповідальністю, якщо трьома фізичними особами (А, Б і В) прийнято рішення про заснування товариства з обмеженою відповідальністю. Формування стартового капіталу ТОВ характеризується:

- зазначена в установчих документах відносна частка окремих учасників у статутному капіталі становить: А — 40 %; Б — 35 %; В — 25 %;
- на момент реєстрації ТОВ учасник В вніс 44 тис. грн., що становить 110 % його частки в статутному капіталі; учасник А — 500 тис. грн., учасник Б — 600 тис. грн.

Практичне завдання 11.4.

Розрахувати суму статутного капіталу за установчими документами та різницю до фактично внесеної суми.

Вихідні дані: Фізичними особами (Граб В.П., Громенко В.Т., Жук П.Р.) прийнято рішення про заснування товариства з обмеженою відповідальністю. Формування стартового капіталу ТОВ характеризується такими даними:

- в установчих документах зазначена відносна частка окремих учасників у статутному капіталі становить: Граб В.П.— 25 %; Громенко В.Т — 50 %; Жук П.Р — 25%;
- на момент реєстрації ТОВ Жук П.Р. вніс 450 тис. грн., що становить 115 % його частки в статутному капіталі; учасник Граб В.П. — 550 тис. грн., учасник Громенко В.Т. — 650 тис. грн.

Практичне завдання 11.5.

Визначити суму планового і фактичного платежу.

Вихідні дані: Селянська спілка по договору в травні реалізує ранні овочі магазину кожного дня на суму 4000 грн. Розрахунки проводяться один раз в 3 дні. Розрахунки за перші три дні проводяться по плану, а при послідовних розрахунках враховується фактична реалізація за попередні три дні. Фактично відвантажено овочів: 4 травня - на 4000 грн., 5 травня – 4100

грн., 6 травня – 4150 грн., 7 травня – 3900 грн., 8 травня – 4100 грн., 9 травня – 3750 грн., 10 травня – 3850 грн., 11 травня – 4200 грн., 12 травня – 4000 грн.

Практичне завдання 11.6.

Визначити обсяги вхідних та вихідних грошових потоків по підприємству.

Вихідні дані:

- 1) Надійшли кошти від продажу акцій іншим підприємствам – 82000 грн.
- 2) Підприємство виплатило дивіденди на суму 180000 грн.
- 3) Підприємство отримало дивіденди на суму 155000 грн.
- 4) Підприємство сплатило відсотки за наданий кредит 30000 грн.
- 5) Підприємство виплатило заробітну плату працівникам 145000 грн.
- 6) Підприємство придбало необоротні активи на суму 87000 грн.
- 7) Підприємство сплатило податки до бюджету – 50000 грн.
- 8) Витрачено кошти постачальникам за товари і послуги 156000 грн.
- 9) Обсяг виручки від реалізації продукції становив 2400 тис. грн.

Практичне завдання 11.7.

Перед інвестором стоїть завдання розмістити 200000 грн. на депозитний вклад строком на 2 роки. Є три альтернативних варіанти:

- 1 варіант – 4 % один раз в чотири місяці;
- 2 варіант – 17 % один раз в рік;
- 3 варіант – 5 % один раз в квартал.

Визначити найбільш вигідний варіант розміщення грошових коштів на депозитному рахунку, якщо дохід нараховується за простим і складним процентами.

Практичне завдання 11.8.

Підрахуйте грошові надходження підприємства від реалізації.

Вихідні дані:

1. Обсяги реалізації продукції в четвертому кварталі звітнього року склали: у жовтні – 6500 тис. грн.; у листопаді – 7000 тис. грн.; у грудні – 9200 тис. грн.
2. Між контрагентами встановлено такий порядок розрахунків: 20% вартості продукції клієнти – покупці оплачують за фактом поставки, а на 80% обсягу реалізації надається кредит. Причому 40 % кредиту платять на 30-й день; 40 % - на 60-й день; 20% - на 90-й день.

Практичне завдання 11.9.

Визначити суму платежу за простими і складними процентами, якщо сільськогосподарське підприємство одержало кредит в банку в розмірі 5005000 грн.

Скільки повинно заплатити підприємство, якщо:

1. Термін 2 роки, річний процент – 48%.
2. Термін 3 роки, річний процент – 32%.

3. Термін 4 роки, річний процент – 49%.

ТЕМА 12. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Тести:

Тест 1. Домогосподарство – це:

- 1) сукупність грошових і не грошових доходів та витрат населення;
- 2) сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують і витрачають кошти;
- 3) доходи населення від заробітної плати, продажу власного капіталу, землі, продукції підсобних господарств, відсотки на капітал, цінні папери тощо;
- 4) витрати населення на купівлю продуктів харчування, непродовольчих товарів, оплату послуг.

Тест 2. Фінанси домогосподарств – це:

- 1) соціально-економічні грошові відносини, пов'язані з формуванням і використанням централізованих та децентралізованих фондів фінансових ресурсів;
- 2) соціально-економічні грошові відносини щодо формування та використання доходів і видатків державних та місцевих фінансів;
- 3) соціально-економічні грошові відносини, пов'язані з формуванням і використанням фондів фінансових ресурсів населення з метою задоволення особистих потреб громадян;
- 4) соціально-економічні грошові відносини з приводу формування та використання позабюджетних цільових фондів.

Тест 3. Функції домогосподарств:

- 1) постачальники всіх економічних ресурсів;
- 2) одержувачі доходів;
- 3) постачальники природних ресурсів;
- 4) виробники товарів.

Тест 4. Назвати чинники, що впливають на рівень заощадження доходів домогосподарств:

1) величина доходу;	3) кількість дітей в сім'ї;
2) тривалість життя;	4) зміни політичної ситуації.

Тест 5. Що таке фінансові ресурси:

1) грошові кошти;	3) основні засоби;
2) цінні папери;	4) робоча сила.

Тест 6. До сукупних доходів домогосподарств належать:

- 1) грошові доходи домогосподарств у вигляді оплати праці, доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості;
- 2) усі грошові та не грошові доходи домогосподарств, отримані незалежно від джерел їх надходження;
- 3) суми грошових і натуральних надходжень, одержані членами домогосподарств.

Тест 7. До складу грошових доходів домогосподарств входять:

- 1) грошові доходи домогосподарств у вигляді оплати праці, доходів від підприємницької діяльності та само зайнятості, доходів від власності та ін.;
- 2) усі грошові та не грошові доходи домогосподарств, отримані незалежно від джерел їх надходження;
- 3) суми грошових і натуральних надходжень, одержані членами домогосподарств.

Тест 8. Сукупні витрати домогосподарств включають:

- 1) витрати на купівлю продуктів харчування, непродовольчих товарів, на оплату послуг, тощо;
- 2) усі грошові та натуральні витрати, здійснені членами домогосподарства;
- 3) витрати на оплату послуг, пов'язані з веденням особистого підсобного господарства, витрати на купівлю нерухомості, придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, податки, збори, внески та ін.

Тест 9. До грошових витрат домогосподарств належать:

- 1) витрати на купівлю продуктів харчування та непродовольчих товарів;
- 2) усі грошові та натуральні витрати, здійснені членами домогосподарства;
- 3) витрати на оплату послуг і витрати, пов'язані з веденням особистого підсобного господарства;
- 4) витрати на купівлю продуктів харчування, непродовольчих товарів, на оплату послуг, витрати на купівлю нерухомості, будівництво, придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, податки, збори, внески та ін.

Тест 10. Яке твердження правильне:

- 1) чим ближча крива Лоренца до бісектриси, тим вищий ступінь рівності розподілу доходу в країні;
- 2) перехідну економіку України характеризує зниження рівня диференціації доходів;
- 3) розрив у рівнях доходів між 20% найбагатшого населення і 20% найбіднішого у розвинутих країнах більший, ніж у країнах, що розвиваються;
- 4) якби ренту визначали на рівні, вищому від рівноважного, то попит на землю був би більшим від наявної кількості землі;
- 5) між заробітною платою і кількістю працівників, що їх потребує фірма, існує пряма залежність.

Тест 11. Бюджет сім'ї — це:

- 1) загальна сума грошових доходів сім'ї;
- 2) сума усіх видатків сім'ї за певний проміжок часу;
- 3) загальна сума грошових доходів і споживчої заборгованості сім'ї;
- 4) структура усіх доходів і видатків сім'ї за певний проміжок часу;
- 5) усі відповіді неправильні.

Тест 12. Прожитковий мінімум — це:

- 1) вартість грошових і натуральних соціальних допомог, субсидій, пенсій, стипендій, грошових допомог від родичів та інших осіб;
- 2) вартість грошової допомоги та подарованих домогосподарством родичам

та іншим особам продуктів харчування, отриманих з особистого підсобного господарства;

3) вартісна величина достатнього для нормального функціонування організму людини набору продуктів харчування, а також мінімальної сукупності непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Тест 13. Показник, що найточніше характеризує рівень життя:

- 1) грошові доходи населення;
- 2) реальний дохід на душу населення;
- 3) рівень безробіття;
- 4) темпи інфляції;
- 5) коефіцієнт участі в робочій силі.

Практичне завдання 12.1. До кожного терміна доберіть єдиний правильний варіант визначення.

Визначення:

- а) потенційні ресурси домогосподарства, отримані в конкретному періоді, незалежно від джерел їх надходження;
- б) соціально-економічні грошові відносини, пов'язані з формуванням і використанням фондів фінансових ресурсів з метою задоволення особистих потреб громадян;
- в) заощадження населення, мобілізацію та розміщення яких здійснює банківська система, або небанківські фінансово-кредитні установи;
- г) витрати на купівлю продуктів харчування, алкогольних та тютюнових виробів, непродовольчих товарів, на оплату послуг, витрати, пов'язані з веденням особистого підсобного господарства, грошову допомогу родичам та іншим особам, витрати на купівлю нерухомості, будівництво, придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, податки (крім прибуткового), збори, внески та інше;
- д) сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе усім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднуються і витрачають кошти;
- е) вартісна величина набору продуктів харчування достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості;
- ж) частина грошових доходів населення, що формується за рахунок вільних грошових коштів, які утворюються внаслідок зменшення поточного особистого споживання, і призначена для того, щоб забезпечити потреби у майбутньому;
- з) суми грошових та натуральних надходжень, одержані членами домогосподарства у вигляді оплати праці, доходів від підприємницької

діяльності та самозайнятості, доходів від власності у вигляді відсотків, дивідендів, продажу акцій та інших цінних паперів, надходження від продажу нерухомості, особистого та домашнього майна, худоби, продукції особистого підсобного господарства та продуктів, соціальних допомог від родичів та інше;

і) заощадження, що зберігаються безпосередньо у населення готівкою у національній та іноземній валютах, зберігання коштів у вигляді коштовностей, дорогоцінних металів, дорогих товарів тривалого користування тощо.

Терміни:

- 1) Домогосподарство.
- 2) Фінанси домогосподарств.
- 3) Доходи домогосподарств.
- 4) Витрати домогосподарств.
- 5) Сукупні ресурси домогосподарств.
- 6) Прожитковий мінімум.
- 7) Заощадження.
- 8) Організовані заощадження.
- 9) Неорганізовані грошові заощадження.

ТЕМА 13. СТРАХУВАННЯ. СТРАХОВИЙ РИНОК

Тести:

Тест 1. *Страховання – це:*

- 1) спосіб відшкодування збитків, які зазнала фізична або юридична особа, за допомогою їхнього розподілу між багатьма особами (страховою сукупністю);
- 2) спосіб перерозподілу капіталу;
- 3) спосіб накопичення капіталу.

Тест 2. *Які причини виникнення та існування страхування?*

- 1) захист майнових інтересів су'єктів виробничих відносин і людського суспільства від несприятливих подій (ризиків);
- 2) створення сезонних запасів у харчовій промисловості;
- 3) збільшення обсягів виробництва;
- 4) здійснення запобіжних заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику.

Тест 3. *Страховий інтерес – це:*

- 1) усвідомлена потреба у страховому захисті майна, доходів, життя громадян;
- 2) міра економічної зацікавленості участі страховика і страхувальника у страхових відносинах;
- 3) вартість застрахованого майна і можливість отримання відшкодування внаслідок настання страхового випадку;
- 4) страхова сума, в яку оцінюється можливий збиток страховика під час виплати страхового відшкодування страхувальникам.

Тест 4. *Категорію «страхового захисту» характеризують такі*

ознаки:

- 1) випадковий характер настання страхової події;
- 2) можливість визначення ігрової події за часом і в просторі;
- 3) вираження збитку в грошовій і натуральній формах і необхідність запобігання та відшкодування збитків;
- 4) всі відповіді правильні.

Тест 5. Які функції виконує страхування?

- 1) формування і використання фінансових ресурсів;
- 2) відтворювальну і стимулюючу;
- 3) ризикову, превентивну, заощадження коштів і контрольну;
- 4) фіскальну і економічну.

Тест 6. Збереження страховиком фінансових коштів до визначеного страхового випадку – це:

- 1) ризикова функція;
- 2) контрольна функція;
- 3) попереджувальна функція;
- 4) зберігаюча функція.

Тест 7. Страхування будується на таких принципах:

- 1) страховий інтерес, суброгація, франшиза, сумлінність сторін;
- 2) часткове покриття збитку;
- 3) непропорційна відповідальність;
- 4) обов'язковість настання страхової події.

Тест 8. Економічна сутність страхування – це

- 1) система економічних відносин, що включає сукупність форм і методів формування цільових фондів грошових коштів і їхнє використання на відшкодування збитку при різних непередбачених несприятливих явищах (ризиках), а також на надання допомоги громадянам при настанні певних подій в їхньому житті;
- 2) наявність перерозподільчих відносин;
- 3) поєднання індивідуальних і групових страхових інтересів.

Тест 9. Страховики – це юридичні особи, які:

- 1) займаються самострахуванням і перестрахуванням;
- 2) мають державний дозвіл (ліцензію) на проведення операцій страхування;
- 3) відають створенням і витратою коштів страхового фонду;
- 4) є страховими посередниками.

Тест 10. Страхова компанія – це:

- 1) історично певна суспільна форма функціонування страхового фонду, представляє собою відособлену структуру, що здійснює укладання договорів страхування і їхнє обслуговування;
- 2) самостійно господарюючий суб'єкт «вбудований» в певну систему виробничих відносин;
- 3) формування і використання страхового фонду.

Тест 11. Що відноситься до внутрішньої системи страхової компанії?

- 1) керовані змінні, що складають ядро ринкової системи страхової компанії;
- 2) страхові продукти (умови конкретних договорів страхування даного виду), система організації продажів страхових полісів і формування попиту, гнучка система тарифів, власна інфраструктура страховика;

3) матеріальні, фінансові і людські ресурси страхової компанії, які визначають положення даного страховика на ринку.

Тест 12. *Страхувальник – це:*

- 1) юридична або фізична особа, яка приймає участь у створенні фонду страхування шляхом внесення страхових внесків;
- 2) юридична особа, яка займається створенням і використанням фонду страхування на основі ліцензії;
- 3) суб'єкт страхового ринку, який виступає на боці певної особи і несе відповідальність перед ним за належне розміщення його ризику;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 13. *Що належить до обов'язків страхувальника:*

- 1) вчасно вносити страхові платежі та повідомляти страховика про настання страхового випадку;
- 2) тримати в таємниці договірні умови страхування зі страховиком;
- 3) вимагати від страховиків відшкодувати збитки в разі відмови у виплаті страхових сум;
- 4) припиняти дію договору страхування.

Тест 14. *Що таке страхова послуга?*

- 1) специфічний товар, пропонований на страховому ринку;
- 2) акт купівлі-продажу, що оформляється укладенням договору страхування, на підтвердження чого страхувальнику видається страхове свідчення (поліс);
- 3) представлена фізичній або юридичній особі на основі договору (в добровільному страхуванні) або закону (в обов'язковому страхуванні).

Тест 15. *Страховий випадок – це:*

- 1) страховий випадок, який не трапився, але вірогідність якого відома;
- 2) сукупність резервованих страховиками грошових коштів;
- 3) передбачена договором страхування подія, яка дійсно трапилась;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 16. *Страховий ризик – це:*

- 1) страховий випадок, який не трапився, але вірогідність якого відома;
- 2) сукупність резервованих страховиками грошових коштів;
- 3) передбачена договором страхування подія, яка дійсно трапилась;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 17. *Страхова сума – це:*

- 1) сукупність резервованих страховиками грошових коштів;
- 2) сума, на яку страхується об'єкт при заключенні договору страхування;
- 3) фактично здійснювані сплати, які компенсують страхувальнику збиток при настанні страхового випадку;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 18. *Сума, на яку застрахований об'єкт страхування, або величина максимальної відповідальності страховика за договором у разі настання страхового випадку, - це:*

1) страхова сума;	3) страхове відшкодування;
2) страховий збиток;	4) страхове забезпечення.

Тест 19. *Страховий тариф – це:*

- 1) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за весь період страхування;
- 2) ставка страхового відшкодування;
- 3) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за певний період страхування;
- 4) ставка страхової суми в особистому страхуванні.

Тест 20. *Страховий платіж – це:*

- 1) сукупність резервованих страховиками грошових коштів;
- 2) сума, на яку страхується об'єкт при заключенні договору страхування;
- 3) фактично здійснювані сплати, які компенсують страхувальнику збиток при настанні страхового випадку;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 21. *Страховий фонд – це:*

- 1) страховий випадок, який не трапився, але вірогідність якого відома;
- 2) сукупність резервованих страховиками грошових коштів;
- 3) передбачена договором страхування подія, яка дійсно трапилась;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 22. *Страхова компенсація – це:*

- 1) сукупність резервованих страховиками грошових коштів;
- 2) сума, на яку страхується об'єкт при заключенні договору страхування;
- 3) фактично здійснювані сплати, які компенсують страхувальнику збиток при настанні страхового випадку;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 23. *Страховий поліс – це:*

- 1) документ, який видається страховиком страхувальнику і засвідчує факт укладання договору страхування;
- 2) договір страхування майна;
- 3) документ, що регламентує взаємовідносини сторін у страхуванні життя;
- 4) документ, що визначає розмір збитків страхувальника.

Тест 24. *Страховий портфель – це:*

- 1) кількість заключених договорів страхування;
- 2) сума, на яку страхується об'єкт при заключенні договору страхування;
- 3) розроблений під визначений вид страхування страховий поліс;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 25. *Хто є страховим посередником?*

- 1) фондові біржі;
- 2) банки і інші фінансово-кредитні установи;
- 3) страхові агенти і страхові брокери;
- 4) інвестиційні фонди і компанії.

Тест 26. *Фізичні або юридичні особи, які діють від імені і за дорученням страховика відповідно до наданих їм повноважень, є:*

1) страхувальниками;	3) страховими брокерами;
2) страховими товариствами;	4) страховими агентами.

Тест 27. *Страховий агент – це:*

- 1) фізична або юридична особа, яка самостійно здійснює страхові операції;

- 2) штатний працівник страхової компанії;
- 3) фізична особа, яка за дорученням страховика укладає договір страхування;
- 4) юридична особа, котра від свого імені та за дорученням страховика виконує частину його страхової діяльності.

Тест 28. *Юридичні або фізичні особи, зареєстровані у встановленому порядку як підприємці, котрі здійснюють незалежну посередницьку діяльність зі страхування від свого імені, є:*

1) страховиками;	4) страховими компаніями;
2) страхувальниками;	5) страховими брокерами.
3) страховими агентами;	

Тест 29. *Страховий брокер – це:*

- 1) юридична або фізична особа, яка приймає участь у створенні фонду страхування шляхом внесення страхових внесків;
- 2) юридична особа, яка займається створенням і використанням фонду страхування на сонові ліцензії;
- 3) суб'єкт страхового ринку, який виступає на боці страхувальника і несе відповідальність перед ним за належне розміщення його ризику;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 30. *Що таке страховий ринок?*

- 1) це особливе соціально-економічне середовище, певна сфера економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формуються попит і пропозиція на нього;
- 2) форма організації грошових відносин по формуванню і розподілу страхової фундації для забезпечення страхового захисту товариства;
- 3) сукупність страхових організацій (страховиків), які беруть участь в наданні відповідних послуг.

Тест 31. *Що відноситься до зовнішнього оточення страхового ринку?*

- 1) це система взаємодіючих сил, які оточують внутрішню систему ринку і впливають на неї;
- 2) висхідна спіраль поступового радіуса, що збільшується, кожний виток якої представляє собою відповідний рівень її дії на безпосереднього споживача страхових послуг;
- 3) ринковий попит, конкуренція, ноу-хау страхових послуг, інфраструктура страховика.

Тест 32. *Що таке страхова система?*

- 1) сукупність страхових компаній, що функціонують в даному економічному середовищі;
- 2) надання комплексу страхових і консультаційних послуг, що забезпечують певні гарантії компаніям і фірмам в безперебійності виробничого або торгового циклу; індивідуальним клієнтам — повсякденне і надійне страхове обслуговування, досягнення довгострокових індивідуальних цілей;
- 3) діяльність будь-якої страхової компанії як історично певної організаційної форми страхового фонду.

Тест 33. *Сукупність різних видів страхування, до яких може вдатися страхувальник, - це:*

- 1) страхування різних видів ризиків;
- 2) майнове і особисте страхування;
- 3) асортимент страхового ринку;
- 4) ринек страхування;
- 5) диверсифікованість страхової діяльності.

Тест 34. За формою проведення страхування може бути:

- 1) добровільним;
- 2) майновим;
- 3) обов'язковим;
- 4) особистим.

Тест 35. Обов'язкове страхування – це:

- 1) форма страхування господарських ризиків, що здійснюється страховими компаніями – страховиками;
- 2) система заходів по страхуванню господарських ризиків, що здійснюється на підприємстві без звернення до послуг страховиків;
- 3) один з видів страхування майна, що здійснюється в обов'язковому порядку;
- 4) вірної відповіді не має.

Тест 36. Соціальне страхування – це:

- 1) особисте страхування;
- 2) обов'язкове страхування;
- 3) майнове страхування;
- 4) добровільне страхування.

Тест 37. Страхування на випадок неотримання прибутку – це:

- 1) страхування відповідальності;
- 2) особисте страхування;
- 3) майнове страхування;
- 4) страхування підприємницьких ризиків.

Тест 38. Страхування від нещасних випадків – це:

- 1) власника транспортного засобу;
- 2) держави;
- 3) страхової компанії;
- 4) потерпілого у дорожньо-транспортній пригоді.

Тест 39. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів забезпечує захист інтересів:

- 1) власника транспортного засобу;
 - 2) держави;
 - 3) страхової компанії;
 - 4) потерпілого у дорожньо-транспортній пригоді.
- Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.**
- 1. Страхові агенти предствляють інтереси однієї страхової компанії.
 - 2. Страхові агенти одержують за роботу комісійну винагороду.
 - 3. Страхові брокери представляють тільки інтереси страхувальника.
 - 4. Страхові брокери представляють тільки інтереси страховика.
 - 5. Перестраховальник – це страховик, який приймає договір страхування і бере на себе зобов'язання за ним.
 - 6. Страховик діє на основі комерційного розрахунку.
 - 7. Внесення страхових платежів здійснюється на основі страхових тарифів.
 - 8. Обов'язкове страхування здійснюється з позиції суспільної доцільності.
 - 9. Загальні умови добровільного страхування встановлюються відповідно до закону.
 - 10. Конкретні умови здійснення добровільного страхування регулюються угодою страхування.
 - 11. Страхування пов'язане тільки з перерозподільними відносинами, які виникають у наслідок настання непередбачених подій (обставин), тобто

страхових випадків, що завдають матеріальної або іншої шкоди народному господарству і населенню.

12. Перерозподільні відносини у страхуванні не виходять за межі календарного року.

13. Підприємництво і страхування пов'язані між собою.

14. Страхування – це тільки засіб залучення грошових ресурсів.

15. Страхові відносини є односторонніми.

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

Визначення

1. Спеціалізована організація, яка здійснює страхування і бере на себе зобов'язання відшкодувати збиток або сплатити страхову суму.
2. Особлива форма перерозподільчих відносин щодо формування і використання цільових фондів коштів з метою захисту майнових інтересів фізичних і юридичних осіб і відшкодування їм матеріального збитку в разі несприятливих обставин і подій.
3. Форма соціального захисту інтересів населення у разі втрати; вона пов'язана із компенсацією витрат громадян на медичне обслуговування.
4. Особлива форма страхування, що дає змогу розподілити великі ризики між багатьма страховими організаціями.
5. Вартість майна, прийнята для цілей страхування.
6. Сфера грошових відносин, в якій об'єктом купівлі-продажу є страхова послуга, формуються пропозиція та попит на неї.
7. Сума коштів, на яку фактично застраховано майно, життя і здоров'я громадян.
8. Фізична чи юридична особа, яка страхує майно або укладає із страховою організацією договір щодо особистого страхування й сплачує страхові внески.
9. Система економічних відносин, за допомогою яких формується і витрачається фонд коштів, призначених для матеріального забезпечення непрацездатних.
10. Сукупність заходів, спрямованих на запобігання ризиків, творення резервних фондів матеріальних і фінансових ресурсів.
11. Виплата страховиком застрахованому (або отримувачу) повної або часткової суми збитків.
12. Юридична чи фізична особа, якій належить страхове відшкодування у разі страхового випадку.
13. Об'єднання підприємств, включаючи страхове товариство, що здійснюють сумісну діяльність.
14. Переказування коштів страхувальником страховику.
15. Віртісна оцінка заподіяних застрахованому втрат.

Терміни

а) страхування;	в) соціальне страхування;
б) страховий ринок;	г) медичне страхування;

д) співстрахування;
 є) перестрахування;
 ж) страхувальник;
 з) страховик;
 і) страхова оцінка;
 к) страхова сума;

л) застрахований;
 м) страхові платежі;
 н) страхове відшкодування;
 о) страховий збиток;
 п) концерн.

Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. Страхування – це	1) документ, що засвідчує факт страхування
2. Учасники страхових відносин:	2) здійснюється в силу закону з позицій суспільної доцільності; діє по встановленим законодавством об'єктам страхування і колу страхувальників
3. Страховики – це	3) можлива подія, з настанням якої обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування застрахованій особі
4. Страхувальники – це	4) нетто-ставка і навантаження
5. Застраховані – це	5) особи, що від імені страховика оцінюють розмір завданих збитків
6. Страхові агенти – це	6) особи, що діють від імені страховика за комісійну винагороду, укладають угоди
7. Страхові брокери – це	7) особи, що діють незалежно, консультують учасників страхових відносин, представляють інтереси клієнтів, підбираючи їм найвигідніші умови страхування
8. Аварійні комісари – це	8) особи, яким належить відшкодування при настанні страхового випадку
9. Страховий випадок – це	9) особи, які укладають угоду із страховою компанією і на підставі угоди сплачують страхові внески
10. Страхова сума – це	10) сфера економічних відносин з приводу формування і використання цільових фондів для захисту інтересів осіб і відшкодування шкоди при настанні несприятливих явищ
11. Страховий збиток – це	11) передання договору страхування від одного страховика до іншого
12. Страхове відшкодування –	12) плата за страхування
13. Страховий платіж (внесок) – це	13) проводиться на добровільній основі; надає можливість вільного вибору послуг на страховому ринку
14. Страховий тариф – це	14) система прийомів, методів, які встановлюють обґрунтовані витрати, дозволяють визначити

	ціну страхової послуги
15. Страховий поліс – це	15) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період
16. Брутто-ставка включає:	16) страхові компанії, які беруть на себе зобов'язання сплатити страхове відшкодування із сформованого страхового фонду
17. Страховий ринок – це	17) страховики, страхувальники, застраховані, страхові агенти, страхові брокери, аварійні комісари
18. Обов'язкове страхування	18) сума, що підлягає до виплати страховиком при настанні страхового випадку
19. Добровільне страхування	19) сума, яка виплачується страховиком з настанням страхового випадку
20. Співстрахування – це	20) сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страхова послуга, формується попит і пропозиція на неї
21. Перестрахування	21) участь у страхуванні відразу кілька страховиків

ТЕМА 14. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Тести:

Тест 1. *Фінансовий ринок – це механізм:*

1) утворення капіталу;	3) перерозподілу капіталу;
2) використання капіталу	4) акумуляції капіталу.

Тест 2. *Фінансовий ринок за часовою ознакою поділяється на :*

- 1) ринок грошей і ринок капіталів;
- 2) обліковий та міжбанківський ринки;
- 3) кредитний і фондовий ринки;
- 4) ринок позикових зобов'язань та валютний ринок.

Тест 3. *Об'єктами фінансового ринку – є:*

- 1) фінансово-кредитні інститути;
- 2) інститути інфраструктури фінансового ринку;
- 3) інструменти фінансового ринку;
- 4) продавці та покупці фінансових активів.

Тест 4. *Кредитори і позичальники – це суб'єкти ринку:*

1) страхового;	3) цінних паперів;
2) позикових капіталів;	4) нерухомості.

Тест 5. *Як поділяється фінансовий ринок за способами організації торгів фінансовими ресурсами?*

- 1) первинний і вторинний;
- 2) біржовий і позабіржовий;
- 3) державний і корпоративних фінансових ресурсів;
- 4) ринок грошей і ринок цінних паперів.

Тест 6. *За територією обертання фінансових ресурсів фінансовий ринок поділяють на:*

- 1) універсальний і не універсальний;
- 2) первинний і вторинний;
- 3) регіональний, національний і міжнародний;
- 4) організований і неорганізований.

Тест 7. *За видами фінансових ресурсів розрізняють такі фінансові ринки:*

- 1) ринок грошей і ринок цінних паперів;
- 2) ринок державних і корпоративних фінансових ресурсів;
- 3) ринок коротко-, середньо- і довгострокових ресурсів;
- 4) універсальний і однорідний.

Тест 8. *Ринок цінних паперів є складовою частиною:*

1) фінансового ринку;	3) ринку засобів виробництва;
2) кредитного ринку;	4) ринку товарів і послуг.

Тест 9. *З точки зору джерел залучення коштів ринок капіталу включає:*

1) боргові ринки;	4) національний ринок;
2) ринки кредиту;	5) міжнародний ринок.
3) ринки акціонерного капіталу;	

Тест 10. Фондовий ринок - це:

- 1) специфічна сфера ринкових відносин, де об'єктом операцій є цінні папери;
- 2) офіційні центри, в яких зосереджено торгівлю валютою та цінними паперами;
- 3) сукупність ринків та інших інститутів, що використовуються для здійснення фінансових угод, обміну активами і ризиками;
- 4) ринок, який обслуговує угоди з приводу короткострокових кредитів, за допомогою яких комерційні банки можуть балансувати поточну ліквідність.

Тест 11. Якими фінансовими активами відбувається торгівля на фондовому ринку:

1) боргові зобов'язання;	4) короткострокові;
2) акції;	5) довгострокові;
3) похідні цінні папери;	6) облігації.

Тест 12. Жодна із складових фінансового ринку не може бути самостійним сегментом ринку, тому що вони:

1) взаємозалежні;	4) являють собою оптові фінансові ринки.
2) мають свою специфіку;	
3) регулюються державою;	

Тест 13. Цінні папери – це:

- 1) грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики та взаємовідносини між собою, яка їх випустила, а також між їх власником;
- 2) документи, що засвідчують передачу прав на володіння нерухомим майном;
- 3) облікові реєстри з ведення рахунків цінних паперів;
- 4) розрахункові документи, що використовуються для здійснення платежів між юридичними особами.

Тест 14. За економічним змістом цінні папери підрозділяються на:

1) пайові;	4) комерційні;
2) боргові;	5) ринкові;
3) фондові;	6) похідні.

Тест 15. Емітентом називається юридична особа, яка:

1) купує цінні папери;	3) продає цінні папери;
2) випускає цінні папери;	4) немає правильної відповіді.

Тест 16. Цінні папери, призначені для обслуговування кредитних відносин, називаються:

1) пайовими;	4) ринковими;
2) борговими;	5) неринковими.
3) фондовими;	

Тест 17. Боргові цінні папери – це:

1) варанти, ф'ючерси;	3) акції;
2) облігації ощадні сертифікати;	4) векселі.

Тест 18. До дольових фінансових інструментів належать:

- 1) акції, облігації, чеки, векселі, депозитні сертифікати;
- 2) акції, інвестиційні сертифікати, опціони, свопи, облігації;
- 3) державні та корпоративні облігації, казначейські та комерційні векселі,

чеки;

4) первинні фінансові інструменти та деривативи;

5) акції, паї, інвестиційні сертифікати.

Тест 19. *Що належить до вторинних фінансових інструментів:*

1) акції, облігації, чеки, векселі, депозитні сертифікати;

2) акції, інвестиційні сертифікати, опціони, свопи, облігації;

3) державні та корпоративні облігації, казначейські та комерційні векселі, чеки;

4) ф'ючерсні форвардні угоди, опціони, свопи, варанти;

5) акції, паї, інвестиційні сертифікати, ф'ючерсні форвардні угоди.

Тест 20. *У чому полягає сутність поняття «вторинний ринок цінних паперів»:*

1) продажу і купівлі цінних паперів, які щойно випущені;

2) купівлі і продажу раніше випущених цінних паперів;

3) мобілізації цінних паперів.

Тест 21. *Спеціалізовані небанківські установи – це:*

1) НБУ, спеціалізовані комерційні банки, пенсійні фонди;

2) інвестиційні, ощадні, іпотечні банки, кредитні спілки;

3) страхові компанії, пенсійні фонди, кредитні спілки, іпотечні й ощадні банки;

4) кредитні спілки, фінансові фонди, інвестиційні та страхові компанії, пенсійні фонди.

Тест 22. *Юридична особа, яка випустила в обіг цінні папери, є:*

1) депозитарієм;

3) емітентом;

2) дилером;

4) інвестором.

Тест 23. *Акція – це:*

1) цінний папір, який засвідчує право власника на частку власності акціонерного товариства;

2) письмове боргове зобов'язання, яке надає його власнику право вимагати від боржника сплати визначеної в ньому суми;

3) цінний папір, який засвідчує право власника на отримання його номінальної вартості у встановлений термін за сплатою фіксованого відсотка;

4) вірної відповіді немає.

Тест 24. *Курсова вартість акції – це:*

1) ціна, за якою випускається акція;

2) поточна ціна, яка визначається на фондовому ринку;

3) ціна, яка вказана на цінному папері;

4) вірної відповіді немає.

Тест 25. *Який із цінних паперів не є борговим зобов'язанням:*

1) облігація;

3) акція;

2) казначейське зобов'язання

4) вексель?

держави;

Тест 26. *Які акції гарантують виплату дивідендів у попередньо зазначеному розмірі, незалежно від суми отриманого прибутку:*

1) іменні;

2) прості;

- 3) привілейовані; 4) на пред'явника?

Тест 27. Кого вважають співвласником компанії:

- 1) власників простих акцій;
- 2) власників привілейованих акцій;
- 3) власників облігацій?

Тест 28. Акціонерне товариство здійснює випуск акцій з метою:

- 1) залучення позикового капіталу;
- 2) покриття господарських збитків;
- 3) формування статутного фонду;
- 4) оформлення комерційного кредиту.

Тест 29. При розподілі прибутку акціонерного товариства першим отримує доходи власник:

- 1) облігацій акціонерного товариства;
- 2) привілейованих акцій;
- 3) простих акцій.

Тест 30. Облігація – це:

- 1) цінний папір, який засвідчує право власника на частку власності акціонерного товариства;
- 2) письмове боргове зобов'язання, яке надає його власнику право вимагати від боржника сплати визначеної в ньому суми;
- 3) цінний папір, який засвідчує право власника на отримання його номінальної вартості у встановлений термін за сплатою фіксованого відсотка;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 31. Підприємство здійснює випуск облігацій з метою:

- 1) накопичення статутного фонду;
- 2) збільшення статутного фонду;
- 3) залучення позикового капіталу;
- 4) покриття господарських збитків.

Тест 32. Власник облігацій:

- 1) є членом акціонерного товариства;
- 2) не є членом акціонерного товариства;
- 3) не має права голосу при вирішенні питань діяльності акціонерного товариства;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 33. Власники облігацій акціонерного товариства по відношенню до цього товариства є:

- 1) кредиторами;
- 2) партнерами;
- 3) власниками;
- 4) інвесторами.

Тест 34. Номінальна вартість облігації – це:

- 1) ціна, за якою випускається цінний папір;
- 2) поточна ціна, яка визначається на фондовому ринку;
- 3) ціна, яка вказана на цінному папері;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 35. Вексель - це:

- 1) доручення банку покупця, адресоване до банку постачальника здійснити оплату рахунків постачальника;
- 2) інструмент комерційного кредиту;

- 3) форма розрахунку, за допомогою якої здійснюються платежі;
- 4) письмове зобов'язання відповідної форми, яке надає право його власнику вимагати сплати відповідної суми у відповідний термін.

Тест 36. Які види векселів використовуються на фінансових ринках?

- 1) комерційні та банківські;
- 2) прості та переказні;
- 3) варанти та чеки;
- 4) дисконтні і відсоткові.

Тест 37. Який з зазначених векселів є переказним векселем?

- 1) соло-вексель;
- 2) прима-вексель;
- 3) тратта;
- 4) секунда-вексель.

Тест 38. Спеціальний запис на цінному папері, векселі, чеку, що засвідчує перехід права за цим документом до іншої особи, визначається як:

- 1) акцепт;
- 2) трансферт;
- 3) індосамент;
- 4) авізо;
- 5) аваль;
- 6) варант;
- 7) депорт.

Тест 39. Індосамент – це:

- 1) надпис на векселі, який вказує на перехід прав по ньому до третьої особи;
- 2) поточна ціна, яка визначається на фондовому ринку;
- 3) ціна, яка вказана на цінному папері;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 40. Згода на оплату або гарантування оплати грошових і товарних документів, погодження на укладання угоди на запропонованих умовах – це:

- 1) індосамент;
- 2) авізо;
- 3) акцепт;
- 4) трансферт;
- 5) тратта.

Тест 41. Платником за казначейськими векселями виступає:

- 1) Міністерство фінансів України;
- 2) Національний банк України;
- 3) Головне управління Державного казначейства;
- 4) Уповноважені комерційні банки.

Тест 42. Цінні папери, обіг яких дозволено на території України, можуть випускатися в таких формах:

- 1) тільки в документарній формі;
- 2) тільки в бездокументній формі;
- 3) у документарній та бездокументній формах.

Тест 43. Відповідно до чинного законодавства України форму випуску цінних паперів визначає:

- 1) Національний банк України;
- 2) Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- 3) емітент;
- 4) інвестор.

Тест 44. Основною установою, що регулює функціонування ринку цінних паперів є:

- 1) Міністерство фінансів України;

- 2) Національний банк України;
- 3) Фонд державного майна;
- 4) Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Тест 45. Як фінансові посередники виступають:

1) страхові компанії;	3) банки;
2) державні підприємства;	4) інвестиційні фонди і компанії.

Тест 46. Фондова біржа – це ринок, який:

- 1) здійснює торгівлю товарами;
- 2) регулярно функціонує і на якому здійснюється торгівля цінними паперами;
- 3) регулярно функціонує і на якому здійснюється торгівля нерухомим майном;
- 4) вірної відповіді немає.

Тест 47. Внесення грошових коштів або цінних паперів на зберігання – це:

1) факторинг;	3) овердрафт.
2) депозит;	

Тест 48. Внесення цінних паперів до списку цінних паперів, які користуються на фондовій біржі або можуть бути предметом укладання угод в торгівельно-інформаційній системі, якщо це передбачено їх правилами, характеризується як:

1) біржова послуга;	4) біржове замовлення;
2) лістинг;	5) котирування.
3) біржова операція;	

Тест 49. Як називається спеціальне приміщення з місцем для проведення біржової торгівлі?

1) "базар";	3) "кільце";
2) "яма";	4) "лот".

Визначте, правильні (П) чи неправильні (Н) такі твердження:

1. По каналах прямого фінансування кошти направляються від власників нагромаджень до позичальників через фінансових посередників.
2. Грань між грошовими ринками і ринками капіталів у певному розумінні умовна, оскільки між ними немає чіткого поділу.
3. Спрямування коштів безпосередньо від власників заощаджень до позичальників здійснюється за допомогою операцій з цінними паперами.
4. Привілейована акція не дає права голосу, її власник не бере участі в керуванні компанією.
5. Акціонерне товариство може випускати акції для покриття збитків, пов'язаних із його господарською діяльністю.
6. Облігації на пред'явника дають їх власнику право на участь у керуванні підприємством.

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

Термін:

1. Фінансовий ринок;
2. Валютний ринок;
3. Ринок короткострокового капіталу;
4. Ринок довгострокового капіталу;
5. Первинний ринок цінних паперів;
6. Вторинний ринок цінних паперів;
7. Інвестиційна компанія;
8. Інвестиційний фонд;
9. Акція;
10. Дивіденд;
11. Портфель цінних паперів;
12. Котирування;
13. Опціон;
14. Фондова біржа;
15. Біржовий індекс.

Визначення:

- 1) ринок зобов'язань з терміном погашення менше 1 року;
- 2) ринок, на якому здійснюються операції з випущеними в обіг цінними паперами;
- 3) ринок акціонерного капіталу і зобов'язань з терміном погашення більше 1 року;
- 4) ринок, який служить для обігу капіталу;
- 5) ринок, на якому корпорації залучають капітал шляхом розміщення цінних паперів;
- 6) юридична особа, яка торгує цінними паперами і може залучати кошти для здійснення інвестування шляхом емісії і розміщення цінних паперів;
- 7) центр зосередження торгівлі валютою;
- 8) організаційна форма ринку, на якому здійснюється торгівля цінними паперами;
- 9) середній показник біржової активності, що узагальнює динаміку цін та цінні папери і свідчить про зміни в рівні цін за визначений період;
- 10) юридична особа, заснована у формі закритого акціонерного товариства з урахуванням нормативно-правових вимог;
- 11) цінні папери, згруповані для обліку за їх типом і призначенням;
- 12) право купівлі або продажу цінних паперів за фіксованою ціною протягом встановленого терміну;
- 13) частина прибутку акціонерного товариства, що розподіляється щороку між акціонерами після сплати податків, відрахувань та розширення виробництва, поповнення резервного фонду та інших невідкладних відрахувань;
- 14) визначення ринкового курсу цінного папера;
- 15) цінний папір, що засвідчує участь у статутному капіталі акціонерного

товариства.

Кожному із наведених нижче положень знайдіть відповідний термін:

1. Ринок капіталів	1) акція з нефіксованим дивідендом, розмір якого визначається загальними зборами акціонерів після сплати відсотка власникам привілейованих акцій
2. Ринок цінних паперів	2) акція, дивіденд якої фіксується у вигляді твердого відсотку, виплачуваного в першочерговому порядку, незалежно від розміру прибутку компанії
3. Емітент	3) взаємовідносини купівлі-продажу між підприємствами з відстрочки платежу за товар
4. Інвестор	4) взаємовідносини між позичальниками і спеціалізованими кредитними установами щодо надання позики
5. Цінний папір	5) визначення ринкового курсу цінного паперу
6. Акція	6) грошовий документ, що свідчить про надання позики або придбання власником права на частину майна
7. Акція звичайна	7) частина прибутку акціонерного товариства, що розподіляється щорічно між акціонерами
8. Акція привілейована	8) особа, яка шляхом купівлі цінних паперів вкладає кошти в діяльність їх емітента
9. Облігація	9) право покупки або продажу цінних паперів за фіксованою ціною протягом встановленого терміну
10. Дивідендний фонд	10) ринок фінансових інструментів та довгострокових боргових зобов'язань.
11. Котирування	11) частина фінансового ринку, яка функціонує на основі укладених кредитних угод.
12. Ф'ючерс	12) установа, яка здійснює емісію цінних паперів.
13. Кредитний ринок	13) форма торгівлі, яка опосередковує випуск та обіг цінних паперів.
14. Банківський кредит	14) цінний папір, що засвідчує участь у статутному фонді акціонерного товариства
15. Комерційний кредит	15) цінний папір, що приносить дохід у формі відсотка і засвідчує відносини позики

Тема 15. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Тести:

Тест 1. Головна мета фінансового менеджменту:

- 1) оптимізація грошового обороту підприємства;
- 2) максимізація добробуту власників підприємства;
- 3) мінімізація ризиків;

- 4) підвищення фінансової стійкості підприємства;
- 5) максимізація прибутку підприємства.

Тест 2. У стратегічному фінансовому менеджменті обов'язково враховують фактор часу, оскільки:

- 1) гроші, інвестовані в проект і гроші, отримані в результаті його реалізації змінюють свою вартість з часом;
- 2) чим на довший період часу розрахований інвестиційний проект – тим більший рівень фінансового ризику він має;
- 3) всі наведені вище відповіді – правильні;
- 4) серед наведених варіантів відповідей правильного варіанту немає.

Тест 3. Інформаційною базою для фінансового менеджменту виступають:

- 1) дані бухгалтерського обліку;
- 2) математичні моделі в економіці;
- 3) статистичні дані по виконанню державного бюджету поточного року;
- 4) дані соціологічних опитувань.

Тест 4. Коли приймається фінансове рішення, то це означає:

- 1) тільки визначення сфери вкладання грошей;
- 2) тільки визначення джерел фінансування;
- 3) визначення того, куди саме вкладати гроші, а також джерел фінансування;
- 4) серед наведених варіантів відповідей правильного варіанту немає.

Тест 5. Показник операційного лівериджу при зміні виручки тільки за рахунок цін:

- 1) завжди буде вищий, ніж при зміні виручки тільки за рахунок натурального обсягу продажу;
- 2) завжди буде менший, ніж при зміні виручки тільки за рахунок натурального обсягу продажу;
- 3) завжди буде дорівнювати показнику операційного лівериджу при зміні виручки тільки за рахунок натурального обсягу продажу;
- 4) завжди дорівнює одиниці.

Тест 6. Операційний ліверидж можна виразити як мінімум двома показниками:

- 1) «ціновий ліверидж» та «натуральний ліверидж»;
- 2) фінансовий ліверидж та комбінований ліверидж;
- 3) рівень інфляції та рівень зростання ВВП у вартісній формі;
- 4) рівень співвідношення ризиків та рівень співвідношення власного і запозиченого капіталу.

Тест 7. За допомогою показника операційного лівериджу розраховується плановий прибуток від продажу за умов, що:

- 1) в плановому періоді змінюється тільки натуральний обсяг продажу;
- 2) в плановому періоді змінюється тільки рівень цін;
- 3) в плановому періоді не відбувається ніяких змін в порівнянні із базовим періодом;
- 4) в плановому періоді водночас

Тест 8. За допомогою показника цінового операційного лівериджу розраховується плановий

прибуток від продажу за умов, що: змінюються і ціни, і натуральний обсяг продажу.

Тест 9. При зростанні виручки за рахунок натурального обсягу продажу зростання прибутку:

- 1) значно менше, ніж при зростання цін;
- 2) значно більше, ніж при зростання цін;
- 3) не відбувається взагалі;
- 4) ніколи не можна визначити.

Тест 10. Використання механізму операційного лівериджу для планування фінансового результату від продажу дозволяє підприємству:

- 1) визначити зміну прибутку в плановому періоді в порівнянні з базовим;
- 2) оцінити фактори, що впливають на цю зміну;
- 3) маневрувати індексами цін і натурального обсягу продажу, наближаючи умови попиту на продукцію до бажаних;
- 4) всі наведені варіанти відповідей – правильні.

Тест 11. Операційний ліверидж дозволяє визначити:

- 1) як зміниться прибуток підприємства при запланованій зміні виручки від реалізації;
- 2) якою повинна бути оптимальна структура капіталу підприємства;
- 3) якими методами потрібно проводити конкурентну боротьбу відповідно до виду ринкової структури.

Тест 12. З позиції фінансового менеджменту:

- 1) власний капітал дорожчий, ніж запозичений;
- 2) власний капітал дешевший, ніж запозичений;
- 3) і власний капітал, і запозичений капітал завжди мають однакову вартість;
- 4) вартість власного або вартість запозиченого капіталу не мають значення при прийнятті будь-яких управлінських фінансових рішень.

Тест 13. Для підприємства краще, коли середньозважена вартість капіталу:

- 1) зменшується;
- 2) збільшується;
- 3) стрімко зростає;
- 4) періоди стрімкого зростання змінюються періодами повільного зростання.

Тест 14. Структура капіталу підприємства визначається:

- 1) співвідношенням власного і запозиченого капіталу;
- 2) співвідношенням прибутку і сплачених процентів за кредит;
- 3) співвідношенням постійних та змінних витрат;
- 4) співвідношенням нерозподіленого прибутку і статутного капіталу.

Тест 15. Якщо економічна рентабельність сукупного капіталу менша за ціну запозиченого капіталу, то:

- 1) залучення кредиту небажане, оскільки кредит обходиться підприємству дорожче, ніж віддача від використання активів;
- 2) підприємство може брати кредит – це дозволить збільшити його економічний потенціал;
- 3) підприємство повинно розпочати випуск облігацій;
- 4) серед наведених варіантів відповідей правильного варіанту немає.

Тест 16. Ефект фінансового лівериджу (ЕФЛ) показує:

- 1) на скільки відсотків зросте прибутковість власного капіталу за рахунок залучення позикових коштів в оборот підприємства;
- 2) як зміниться прибуток підприємства при збільшенні або зменшенні виручки від реалізації;
- 3) динаміку ринкової вартості підприємства;
- 4) динаміку прибутку підприємства.

Тест 17. Підприємство може брати нові позики, якщо ефект фінансового лівериджу:

- 1) додатна величина;
- 2) від'ємна величина;
- 3) дорівнює нулю;
- 4) за величиною ефекту фінансового лівериджу не можна зробити висновок щодо доцільності нових запозичень.

Тест 18. У чому полягає сутність поняття «ефект фінансового важеля»:

- 1) збільшення рентабельності власного капіталу шляхом використання позик;
- 2) збільшення прибутку за рахунок позик;
- 3) збільшення загальної рентабельності активів шляхом залучення позик.

Тест 19. Плече фінансового важеля:

- 1) зменшує ефект фінансового важеля;
- 2) збільшує ефект фінансового важеля;
- 3) не впливає на ефект фінансового важеля;
- 4) може і зменшувати, і збільшувати ефект фінансового важеля.

Тест 20. Ціна капіталу – це:

- 1) вартість матеріальних і нематеріальних ресурсів підприємства;
- 2) сума коштів, яку витрачають на користування залученими фінансовими ресурсами;
- 3) сума коштів, яку слід сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, виражена у відсотках від їхнього загального обсягу.

Тест 21. З якою метою розраховують ціну капіталу:

- 1) визначити рівень фінансових витрат підприємства для підтримки свого економічного потенціалу;
- 2) обґрунтувати рішення щодо інвестиційних проектів;
- 3) управляти структурою капіталу;
- 4) оцінити вартість підприємства.

ТЕМА 16. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Тести:

Тест 1. Міжнародні фінанси – це:

- 1) це сукупність перерозподільних відносин, що виникають у зв'язку з формуванням і використанням на світовому або міжнародному рівнях фондів фінансових ресурсів;

- 2) система економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу та використання фондів грошових ресурсів підприємства;
- 3) система кругообігу і перерозподілу фінансових активів між постачальниками та споживачами капіталу;
- 4) сукупність відносин, у яких держава виступає в ролі позичальника коштів, кредитора та гаранта.

Тест 2. Міжнародна валютно-кредитна установа, що має статус спеціалізованого відділення ООН і створена на міжнародній валютно-фінансовій конференції в Бретон-Вудсі в 1944 р., називається:

- 1) Світовим банком;
- 2) Європейським банком реконструкції і розвитку;
- 3) Міжнародним валютним фондом;
- 4) Банком міжнародних розрахунків.

Тест 3. Головною метою Європейського центрального банку є:

- 1) збереження і створення нових робочих місць;
- 2) скорочення заборгованості країн-членів Європейського економічного і валютного союзу;
- 3) економічний ріст Європи;
- 4) стабільність цін і захист від інфляції.

Тест 4. Міжнародні фінансова організація, для якої основне завдання полягає у налагодженні співробітництва між центральними банками провідних країн світу та здійснення розрахунків між ними:

- 1) Міжнародним банком реконструкції і розвитку;
- 2) Європейським банком реконструкції і розвитку;
- 3) Міжнародним валютним фондом;
- 4) Банком міжнародних розрахунків.

Тест 5. Країною-опікуном України в МВФ є:

1) Німеччина;	4) Франція;
2) Великобританія;	5) Італія.
3) Нідерланди;	

Тест 6. Міжнародна фінансова організація, для якої пріоритетними є такі структурні зміни, як лібералізація торгівлі, приватизація, реформи утворення, називається:

- 1) Міжнародним банком реконструкції і розвитку;
- 2) Європейським банком реконструкції і розвитку;
- 3) Міжнародним валютним фондом;
- 4) Банком міжнародних розрахунків.

ТЕМА 17. ФІНАНSOVA БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Тести:

Тест 1. Фінансова безпека є складовою:

1) військової безпеки;	2) геополітичної безпеки;

- 3) науково-технологічної; 4) економічної.

Тест 2. Залежно від фактичної наявності чи потенційних можливостей виникнення загрози фінансовій безпеці можуть бути:

- 1) існуючі та можливі; 3) приховані та наявні.
2) внутрішні та зовнішні;

Тест 3. Яким є порогове значення показника відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП:

- 1) ≤ 165 %; 4) рекомендованого значення не визначено.
2) 7 %;
3) 30 %;

Тест 4. Система підтримування фінансової безпеки очолюється:

- 1) Президентом; 3) ВРУ;
2) Радою Національної безпеки та 4) КМУ.
оборони;

Тест 5. Для визначення стану фінансової безпеки використовуються:

- 1) індикатори (показники) фінансової безпеки;
2) методи фінансової безпеки;
3) принципи фінансової безпеки;
4) функції та методи фінансової безпеки.

Тест 6. Який з показників не характеризує стан грошово-кредитного сектору економіки:

- 1) баланс доходів та грошових витрат;
2) розмір заборгованості із заробітної плати;
3) дефіцит бюджету;
4) обсяг кредитного обслуговування народного господарства.

Тест 7. Фінансова безпека – це ...

- 1) ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин;
2) механізм регулювання фінансових потоків шляхом запобігання кризовим явищам;
3) складова економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності та конкурентоспроможності її фінансово-кредитної сфери;
4) один із принципів фінансової системи держави.

Тест 8. Що із нижче переліченого не належить до пріоритетів національних інтересів:

- 1) забезпечення фінансової стабілізації і подолання кризи неплатежів;
2) визначення основних напрямів витрачання коштів державного бюджету;
3) зміцнення національної грошової одиниці і забезпечення її конвертованості;
4) досягнення і підтримування позитивного зовнішньо-торгівельного сальдо і платіжного балансу.

Тест 9. Яким приблизно повинен бути обсяг іноземної готівки по відношенню до величини готівкової маси національної валюти:

- 1) не більше 45 %; 3) не менше 45 %;
2) 25 %; 4) ≥ 60 %.

Тест 10. *Значна доларизація економічного обороту:*

- 1) забезпечує швидкий розвиток економіки країни;
- 2) може призвести до згортання вітчизняних грошових відносин та зниження ролі грошей в економіці;
- 3) сприяє тінізації економіки.

Тест 11. *Концепція фінансової безпеки – це:*

- 1) сукупність принципів, методів фінансової безпеки, національних інтересів, загроз, основних напрямів державної політики у фінансовій сфері та системи підтримування фінансової безпеки;
- 2) методика формування фінансових ресурсів підприємства;
- 3) основний метод забезпечення фінансової безпеки;
- 4) правильна відповідь відсутня.

Тест 12. *Яким має бути значення дефіциту торговельного балансу згідно рекомендованих меж:*

1) $\geq 30 \%$;	3) $\leq 5 \%$;
2) 25% ;	4) від 7% до 45% .

Тест 13. *Мета фінансової безпеки передбачає:*

- 1) захист національних інтересів у всіх сферах життєдіяльності;
- 2) визначення пріоритетів банківської та страхової сфер діяльності;
- 3) забезпечення та постійне підтримування необхідного стану фінансово-кредитної сфери;
- 4) визначення і затвердження на державному рівні можливого моменту виникнення фінансової кризи.

Тест 14. *Темп інфляції визначається як:*

- 1) відношення рівня індексу цін на відповідні товари і послуги за звітний період до рівня індексу цін на відповідні товари і послуги на початок місяця (року);
- 2) добуток рівня індексу цін на відповідні товари і послуги за звітний період на рівень індексу цін на відповідні товари і послуги на початок місяця (року);
- 3) сума (різниця) рівня індексу цін на відповідні товари і послуги за звітний період та рівня індексу цін на відповідні товари і послуги на початок місяця (року) залежно від рівня інфляції;
- 4) правильна відповідь відсутня.

Тест 15. *Для постійного відстеження величини індикаторів фінансової безпеки використовується підсистема:*

- а) аналітично-прогнозного забезпечення;
- б) постачання підприємств та організацій;
- в) моніторингу;
- г) маркетингу.

Тест 16. *До організаційної структури системи підтримування фінансової безпеки належать такі суб'єкти:*

1) конкретні посадові особи;	3) громадські організації;
2) державні органи;	4) всі відповіді вірні.

ТЕМА 18. ФІНАНСИ КРАЇН З РОЗВИНЕНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Тести:

Тест 1. Головна ланка фінансової системи країн з розвинутою економікою:

- 1) місцеві бюджети;
- 2) спеціальні позабюджетні фонди;
- 3) державний бюджет.

Тест 2. Витрати державного бюджету в розвинених країнах включають наступні групи:

- 1) військові;
- 2) втручання в економіку;
- 3) втручання в економіку країн, що розвиваються;
- 4) утримання державного апарату;
- 5) вирішення соціальних завдань;
- 6) надання субсидій і кредитів країнам, що розвиваються.

Тест 3. Витрати на перераховані вище цілі в розвинених країнах досягають до:

- 1) 15% бюджету;
- 2) 25% бюджету;
- 3) 40% бюджету.

Тест 4. В якій країні вперше був створений спеціальний позабюджетний фонд:

- 1) Японії;
- 2) США;
- 3) Великобританії.

Тест 5. Які науково-дослідні позабюджетні спеціальні фонди діють у США:

- 1) Національний науковий фонд;
- 2) Фонд національної корпорації з розвитку досліджень
- 3) Науковий фонд бюро стандартів.

Тест 6. Найбільший економічний позабюджетний фонд Японії:

- 1) Фонд перебудови і розвитку економіки;
- 2) Інвестиційний фонд;
- 3) Фонд Експортно-імпортного банку Японії.

Тест 7. Величина гарантованих економічним фондом перебудови і розвитку економіки США позичок обмежена сумою:

- 1) 10 млн. дол.;
- 2) 20 млн. дол.;
- 3) 30 млн. дол.

Тест 8. Які існують види фінансової системи за місцем і роллю банків:

- 1) розподільча;
- 2) універсальна;
- 3) сегментована.

ТЕМА 19. ФІНАНСИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тести:

Тест 1. В якому році була підписана угода про утворення Європейського економічного співтовариства?

1) в 1951 р.;	3) в 1957 р.;
2) в 1954 р.;	4) в 1958 р.

Тест 2. В якому році був створений Європейський інвестиційний банк?

1) в 1951 р.;	3) в 1957 р.;
2) в 1954 р.;	4) в 1958 р.

Тест 3. Зона вільної торгівлі – це:

- 1) тип міжнародної інтеграції, в рамках якої країни учасники скасовують митні ставки, податки та збори, кількісні обмеження для взаємної торгівлі;
- 2) регіональне торгово-економічне угруповання ряду європейських країн;
- 3) об'єднання господарств окремих країн у єдину господарську систему на міжнародному рівні, що передбачає єдине міждержавне управління.

Тест 4. Економічна інтеграція – це:

- 1) тип міжнародної інтеграції, в рамках якої країни учасники скасовують митні ставки, податки та збори, кількісні обмеження для взаємної торгівлі;
- 2) регіональне торгово-економічне угруповання ряду європейських країн;
- 3) об'єднання господарств окремих країн у єдину господарську систему на міжнародному рівні, що передбачає єдине міждержавне управління.

Тест 5. Верховний орган Європейського Союзу:

1) Європейський Суд;	3) Європейський парламент;
2) Європейська Рада;	4) Рада міністрів.

Тест 6. Представницький орган, який контролює діяльність комісії Європейського Союзу, Ради міністрів, затверджує бюджет ЄС:

1) Європейський Суд;	3) Палата аудиторів;
2) Європейська Рада;	4) Європейський суд.

Тест 7. Вищий судовий орган Європейського Союзу:

1) Європейський Суд;
2) Європейська Рада;

Тест 8. Законодавчий орган Європейського союзу:

3) Європейський парламент;
4) Рада міністрів.

Тест 9. З яких джерел складається система власних ресурсів Європейського Союзу?

- 1) сільськогосподарські податки, стягнуті в ЄС;
- 2) мита, стягнуті на зовнішніх границях ЄС;
- 3) відсоткові відрахування від ПДВ, що збираються державами-членами;
- 4) позики;
- 5) фіксований відсоток від ВВП держав-членів ЄС.

Тест 10. Коли відбулося введення євро:

1) в 1990 р.;	4) в 1999 р.;
2) в 1993 р.;	5) в 2002 р.
3) в 1994 р.;	

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів при вивченні навчальної дисципліни включає самостійну роботу, що забезпечує підготовку до аудиторних занять та пошуково-аналітичну роботу (по опрацюванню нормативно-правових актів).

Аудиторна самостійна робота передбачає виконання тестів на навчальних заняттях.

Самостійна поза аудиторна робота охоплює:

- підготовка до лекцій та практичних занять;
- опрацювання лекційного матеріалу;
- робота з літературою;
- підготовка тез та рефератів за проблемною тематикою;
- підготовка до розв'язання тестів;.

Самостійна робота з літературою сприяє формуванню у студента аналітичного мислення, формуванню власного погляду щодо різних фінансових проблем, навчає його робити обґрунтовані висновки й пропозиції під час вирішення актуальних питань фінансового права.

Формуванню власного погляду студента, виробленню у нього критичного підходу у процесі аналізу фінансових проблем сприятиме вивчення питань, що мають дискусійний характер.

Ознайомлення студентів з актуальними публікаціями є корисним у формуванні власного світогляду на ті події, які відбуваються у сфері, що регламентована фінансовим правом.

У роботі над навчальним матеріалом дуже важливим є вміння студента самостійно опрацьовувати нормативні джерела з будь-якого проблемного питання фінансового права.

Десять правил самоорганізації уваги під час засвоєння навчального матеріалу

Правило перше. Заздалегідь плануйте свій час так, щоб у процесі занять ніщо не відвертало Вашої уваги (візити товаришів, телефонні дзвінки тощо).

Правило друге. Стаючи до праці, заздалегідь організуйте своє робоче місце (звичайно, воно має бути належно обладнане).

Правило третє. Розпочинаючи заняття, максимально мобілізуйте свою волю, намагайтеся не думати про те, що було перед цим предметом Ваших роздумів. Попередньо перегляньте матеріал завдання, складіть план майбутньої роботи.

Правило четверте. Стійкість уваги багато в чому залежить від того, наскільки добре Ви розумієте матеріал, який вивчаєте (розуміння значною мірою ґрунтується на знанні попередніх розділів програми). Через те, розпочинаючи вивчати нову тему, перегляньте попередній розділ, погортайте конспект. Якщо цей матеріал з якоїсь причини Ви не вивчали, починайте з ліквідації наявних прогалин.

Правило п'яте. Якщо зосередженню на навчальному матеріалі заважають хвилювання, тривога у зв'язку з наступним екзаменом, сторонні думки тощо, займіться конспектуванням (записами). Ця безперервна практична дія запобігає частому і тривалому відвертання уваги від змісту навчального матеріалу. Приблизно такий самий ефект дає читання тексту вголос. Після того, як Ви зосередилися на матеріалі, його можна знову читати «про себе».

Правило шосте. Читайте новий матеріал так, щоб глибоко усвідомлювати його. Водночас треба пам'ятати, що надто повільний темп сприяє частим відвертанням уваги на сторонні об'єкти.

Правило сьоме. Чергуйте читання з обмірковуванням і переказуванням, розв'язанням задач, наведенням власних прикладів, оскільки це запобігає появі психологічного стану монотонності, коли стійкість уваги різко знижується. Зміна навчальних предметів під час виконання домашніх завдань також сприяє збереженню стійкої уваги. Однак не слід часто вдаватися до таких змін, бо це спричиняє зайву метушню, поверхове сприймання навчального матеріалу.

Правило восьме. Контролюйте, стримуйте мимовільні переключення уваги на сторонні об'єкти, зумовлені дією як зовнішніх подразників (грюкання дверей, звуки автомобільного клаксона, чийсь голоси, що линує через відчинене вікно, тощо), так і внутрішніх стимулів (мисленнєві асоціації). Усвідомивши, що відбувається мимовільне переключення уваги, прагніть вольовим зусиллям відповідно її спрямувати.

Правило дев'яте. Якщо в процесі читання Ви несподівано усвідомили, що на певний час «відключилися», примусьте себе відразу повернутися на те місце, де відбулося відвертання уваги. Визначити його легко: весь попередній текст під час повторного читання сприйматиметься як незнайомий. Звісно, читати без таких повернень означало б даремно витрачати час, займатися самообманом. Такі обов'язкові повернення не тільки забезпечать засвоєння навчального матеріалу, а й сприятимуть підвищенню загальної стійкості уваги.

Правило десяте. Пам'ятайте про гігієну розумової праці, нормальне освітлення і температуру повітря, про регулярні перерви, під час яких корисно виконати кілька гімнастичних вправ.

ПРАВИЛА КОНСПЕКТУВАННЯ ЛЕКЦІЇ

Навіщо ходити на лекції?

Студент, який поважає себе і свій час, відвідує лекції викладачів. Навіщо це робити, адже можна прочитати підручник, узяти конспекти в старшокурсників або відшукати необхідну інформацію в Інтернеті? Дійсно, самостійною навчальною роботою багато чого можна досягнути (так, наприклад, навчаються студенти заочної форми навчання або екстернату, дехто зі стаціонару одержує право на вільне відвідування лекцій). Проте є бодай чотири причини, через які варто відвідувати лекції.

1. *Безпосереднє спілкування з викладачем – людиною, захопленою*

своєю справою, фахівцем, яскравою і цікавою особистістю, яку важко чимось замінити (людина легше і краще засвоює інформацію при безпосередньому спілкуванні з іншими).

2. *Можливість ставити запитання*, що інтенсифікує думку і сприяє кращому засвоєнню інформації. Питання допоможуть розібратися в тому, що викладає лектор; пов'язати нове з тим, що Вам уже відомо з цієї теми з попередніх лекцій, прочитаних книг і наукових статей. У питаннях немає нічого соромного, а якщо вони з'явилися, потрібно запитувати, бо обсяг незасвоєного матеріалу тільки зростатиме. Запишіть питання заздалегідь і поставте їх наприкінці лекції або після неї.

3. *Основні орієнтири*. На лекції подається не весь матеріал, а найголовніші ідеї, які допомагають не потонути в морі інформації, зрозуміти мету вивчення і збагнути логічну послідовність викладу матеріалу. Засвоївши зміст лекції, студент зобов'язаний ще працювати й самостійно, вивчати першоджерела, які рекомендують для підготовки до семінарських занять. Але основою для розуміння буде все-таки лекція і написаний студентом конспект. Правильно складений конспект допомагає засвоїти 80% потрібної інформації.

4. *Останні досягнення науки*. Буває, що наявний підручник безнадійно застарів. Викладач, готуючись до лекції, враховує останні досягнення науки. У своєму виступі він презентує також результати власних наукових досліджень, веде наукову полеміку з іншими вченими, порівнює різні наукові підходи до вирішення проблеми, яка розглядається.

Чому конспектування змісту лекції допомагає запам'ятовуванню ?

Кращий спосіб зберегти інформацію – записати її. Однак, записуючи зміст лекції дослівно, студент майже не замислюється над текстом. Користі від цього небагато. Завдання студента на лекції – одночасно сприймати інформацію, аналізувати її, виокремлювати і скорочено конспектувати основну інформацію. Як свідчить практика і дослідження, все це можливо, якщо не прагнути вести дослівний запис. (Середня швидкість мови лектора – 125 слів на хвилину. Максимальна ж швидкість читання лекції, при якій «середній» студент здатний слухати і розуміти – 450 слів на хвилину). При правильному конспектуванні той самий зміст фіксується у свідомості чотири рази: по-перше, при самому слуханні; по-друге, коли виділяється головна думка; по-третє, коли формулюється фраза для узагальнення; по-четверте, під час запису. Матеріал запам'ятовується повніше, точніше і міцніше.

Що потрібно записувати?

Не слід намагатися записувати підряд усе, що говорить викладач. Навіть якщо Ви володієте стенографією, записувати всі висловлювання не потрібно, адже в будь-якому матеріалі (усному повідомленні або друкованому тексті) містяться головні і допоміжні відомості. Найважливішу інформацію (визначення, формулювання законів, теоретична аргументація, наукові принципи, основні факти та головні висновки) необхідно записувати.

У лекції провідну думку повторюють або навіть диктують. Другорядна інформація (фактичне обґрунтування, приклади, описи дослідницьких методів і процедур, детальні характеристики окремих явищ, історичні відомості та ін.) потрібна для розуміння головної інформації. Завданням студента під час лекції є конспектування головної інформації при одночасному узагальненні і скороченні другорядної.

Як оформити конспект?

Конспект допомагає студенту не тільки краще засвоювати матеріал лекції, а й ефективніше організувати подальшу самостійну роботу, гарно підготуватися до практичного і семінарського заняття або швидко повторити матеріал перед іспитом. Тому важливо вміти оформити конспект так, щоб при повторному його перегляді не довелося довго напружуватися, щоб пригадати основний зміст лекції.

Загальний вигляд. Конспект має читатися легко і швидко. Для цього треба використовувати зошит із широким форматом сторінок, вести записи досить великими літерами. Головну інформацію варто виділяти в окремі абзаци, фіксуючи її більшими літерами або кольоровим чорнилом, а підпорядкованість тем і заголовків – за допомогою відступів. Основні питання доцільно пронумерувати римськими цифрами, а структурні підпункти – арабськими або буквами. Для зручності читання конспекту на сторінці має міститися не більше семи пунктів.

Поля. У конспекті треба мати широкі береги для заміток. Буває доцільно використовувати для конспекту тільки один бік аркуша, а на іншому записувати під час самої лекції або в процесі самостійної роботи доповнення, уточнення, цитати з першоджерел, бібліографічні поклики, власні думки, запитання тощо.

Умовні позначки. Для пришвидшення запису тексту можна розробити власні умовні позначки. Тільки не треба придумувати їх занадто багато, аби самому легко було потім розібратися з цими скороченнями. Умовні позначки використовують для слів, які часто є в лекції (наприклад, «розвиток», «особистість», «суб'єкт», «психологія», «викладач», «студент» та ін.). Найпростішими є такі прийоми скорочення: гіпераббревіатура термінів (початкова буква обводиться лінією, наприклад, @), кванторизація (перевертання початкової букви), ієрогліфіка і піктографія (©, \$, (\$)). Під час конспектування лекції з психології можна, наприклад, користуватися як спеціальними знаками (4^y - «психологія», «психологічний»; S - «суб'єкт», O - «студент» та ін.), так і загальноновживаними математичними і логічними символами (> — «більше», < — «менше», = — «дорівнює», t — «час», «період» тощо). Довгі слова можна скорочувати, однак це стосується лише тих слів, які легко впізнаються. В енциклопедичних виданнях прийнято таке скорочення: предмет або явище, які названі повністю в заголовку довідкової статті, у тексті позначають початковими буквами. Так можна робити і при конспектуванні лекції, не забуваючи повністю записати термін при першому його згадуванні в тексті.

Намагайтеся менше використовувати на лекціях диктофони, оскільки, коли пізніше доведеться переписувати лекцію (а з голосу дуже важко готуватися до відповідальних іспитів), буде важко «декодувати» збережений голос викладача. Крім цього, диктофони часто відвертають увагу лектора, бо йому може здаватися, що студент на занятті пасивний, просто сидить, а за нього нібито «працює» техніка. Все це негативно позначається на якості самої лекції.

Під час лекції під рукою треба мати фломастери, маркери, кольорові ручки й олівці, щоб виділяти рубрики, важливу інформацію, відповідність частин тексту тощо.

КОНСПЕКТУВАННЯ ПЕРШОДЖЕРЕЛ

Конспект — це стислий письмовий виклад найбільш істотного в змісті першоджерела, тобто добір найважливіших і найхарактерніших теоретичних положень і фактів.

Для прикладу наведемо таку класифікацію конспектів першоджерела:

План-конспект — під час створення такого конспекту спочатку пишеться план тексту, потім на окремі пункти плану «нарошують» коментарі. Це можуть бути цитати або вільно викладений текст.

Тематичний конспект — такий конспект є коротким викладом певної теми, яка розкривається за декількома джерелами.

Текстуальний конспект — цей конспект є монтажем цитат.

Вільний конспект — такий вид конспекту містить у собі і цитати, і власні формулювання.

Як складати конспект першоджерела?

Для прикладу наведемо такий *алгоритм розробки конспекту*:

1. Визначте для себе мету складання конспекту (для виступу на семінарському занятті, збір матеріалу для реферату або курсової, дипломної роботи, збереження цікавої інформації для самоосвіти та ін.)

2. Перед конспектуванням обов'язково запишіть згідно зі стандартами до оформлення бібліографії точну назву джерела (автор, назва, часопис (збірник), рік, номер, видавництво, кількість сторінок) — це свідчить про Вашу наукову культуру, а інформація може знадобитися Вам у подальшому.

3. Перш ніж конспектувати, треба уважно прочитати весь текст першоджерела та усвідомити його (поділити на основні логічні частини, виділити головні думки, провідні ідеї, висновки). Корисно також відзначити незрозумілі або складні місця тексту, щоб повторно повернутися до них для остаточного усвідомлення і з'ясування (повторне читання, використання лекційного матеріалу або консультація з викладачем).

4. Точно, правильно передати думки автора у вигляді тез, короткого викладу своїми словами або цитат. Можна використовувати такі способи цитування: а) виклад змісту першоджерела словами автора, які беруться в лапки з обов'язковою вказівкою сторінки оригіналу; б) передача змісту першоджерела своїми словами, а цитата може бути частиною фрази або

речення. Якщо цитата наводиться не повністю, то замість пропущеної частини ставиться три крапки.

5. При потребі в конспект можна включити як основні положення і висновки, так і їхнє обґрунтування, конкретні факти і приклади (без детального опису).

6. Задля лаконічного викладу матеріалу, що забезпечить краще сприйняття тексту конспекту, виписувати тільки головні поняття і фрази, окремі слова можна скорочувати, використовувати умовні позначки, замість окремих цитат лише зробити посилання на відповідну сторінку в джерелі. Для полегшення читання конспекту, розташовуйте абзаци «сходінками» відповідно пунктів і підпунктів плану, підкреслюйте, виділяйте різним кольором тощо.

7. Важливий не тільки результат конспектування, а й сам процес, що дисциплінує мислення студента, сприяє міцнішому закріпленню і кращому запам'ятовуванню матеріалу. У зв'язку з цим складайте конспект самостійно, творчо та з бажанням дізнатися щось нове.

Як самостійно працювати з навчальним текстом

Розуміння нового навчального (наукового) тексту – складний процес, у результаті якого студент оволодіває новими науковими поняттями або поглиблює і розширює зміст уже засвоєних. Розглянемо низку послідовних етапів засвоєння навчального тексту, дотримання яких прискорить і поглибить його розуміння.

Перший етап – орієнтувальне читання, тобто швидкий перегляд заголовків, а також фраз, виділених курсивом або жирним шрифтом. Основна мета – скласти загальне уявлення про зміст розділу. Заголовки окремих параграфів і розділів звичайно дають уявлення про тему викладу, іноді стисло формулюють його основну ідею. Слова і фрази, набрані курсивом або виділені жирним шрифтом, є або спеціальними науковими термінами, або головними поняттями і думками. В обох випадках ці зовнішні орієнтири допомагають зрозуміти загальну змістову структуру тексту, його характер і мету.

На етапі орієнтувального читання можуть постати певні проблеми щодо раніше опанованого матеріалу, без вирішення яких не можна розібратися з тексті. Це слід зробити на наступному етапі.

Другий етап – повільне вдумливе читання тексту. Мета – поглиблене розуміння матеріалу, з'ясування нових понять і фактів, об'єднання їх у систему, усвідомлення основного змісту тексту в єдності його головних логічних елементів (першооснови, наслідків, доведень тощо). Важливим орієнтиром для розуміння є абзаци, які позначають початок чергового змістового фрагмента викладу. Звичайно вони починаються фразою, що має характер загального положення, яке обґрунтовуватиметься або конкретизуватиметься в подальшому тексті.

Особливо слід підкреслити значення детального ознайомлення з ілюстрованим матеріалом у тексті (рисунками, кресленнями, діаграмами,

таблицями тощо). Адже графічний матеріал зазвичай передає квінтесенцію викладу, тобто найсуттєвіші його елементи. Креслення, рисунки допомагають краще зрозуміти будову об'єкта, що вивчається, чіткіше уявити його просторове положення.

Наступний етап – доопрацювання прочитаного. Він полягає в усвідомленні матеріалу. Студентові треба відповісти на такі запитання: Що в новому матеріалі йому хоча б частково відоме, а що повністю є новим? Із чим можна порівняти описане явище? Які є схожі і відмінні особливості в порівнюваних предметах або явищах? У чому полягатиме головний висновок? Як практично можна застосувати цю закономірність? Студент прагне пригадати аналогічні явища або, навпаки, протилежні тим, які вивчає, переосмислити свої життєві спостереження, знайти зв'язок з матеріалом з інших навчальних предметів тощо.

Отже, центральною розумовою операцією на цьому етапі є порівняння.

Прикінцевий етап – переробка засвоєних знань, тобто їхнє застосування під час розв'язання практичних завдань (конструювання, винахідництво, виконання інших творчих робіт).

Підготовка та презентація реферату

Підготовку до написання реферату починають з вибору теми. Студентам надається право самостійно вибрати тему, а також запропонувати свою тему. У такому разі вибрана тема має бути узгоджена з викладачем.

Літературні джерела студент підбирає самостійно. Роботу з літературою потрібно починати зі складання повного списку книг, статей, нормативних документів з обов'язковим посиланням на джерело.

Зміст роботи треба викладати стисло, лаконічно, не припускаючи повторень та непотрібних відступів від теми.

Текст реферату має бути написаний чітким, розбірливим почерком без пропусків та скорочень слів або надрукований на машинці чи набраний на комп'ютері. Загальний обсяг — не більше семи сторінок. Текст роботи слід писати тільки на одній сторінці стандартного аркуша та розмішувати таким чином, щоб залишалися поля по 25 мм з кожного боку. Нумери сторінок проставляються у верхньому правому кутку або посередині сторінки згори чи знизу. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться. Наприкінці реферату оформляють список використаної літератури.

Презентація реферату проходить на практичному занятті, де розглядається дана тема. Доповідь з реферату не повинна перевищувати 7—10 хв.

Підготовка міні-лекцій з проблемних питань

Міні-лекція — це доповідь протягом 8—10 хвилин. Доповідь складається з: *аналізу* проблеми, явища чи суперечності; *висновку*.

Аналіз проблеми містить виклад суті явища, поточного стану справ та його оцінку. Особливістю опису є те, що в ньому не потрібно наводити

навчальний матеріал, який студенти окремо вивчають на заняттях (визначення термінів, переліки функцій, класифікацій чи принципів тощо), крім випадків, коли у визначеннях чи класифікаціях і міститься проблема, що є темою міні-лекції. Аналіз проблеми займає до 6-ти хвилин міні-лекції.

Висновок містить (якщо можливо) пропозиції щодо вирішення проблеми. У ньому доповідач використовує як власне обґрунтування проблеми, так і думку фахівців.

Критеріями оцінки міні-лекції є її змістовність, структурованість, зрозумілість і лаконічність.

Питання для міні-лекції студент може вибрати з відповідного переліку або запропонувати власну тему, узгодивши її з викладачем.

Письмове оформлення міні-лекції не обов'язкове. Під час доповіді можна користуватися зібраними матеріалами.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.

2. Скласти опорний конспект матеріалу.

3. Скласти кросворд з основних термінів.

4. Зробити аналіз існуючих точок зору щодо питання сутності і функцій фінансів.

5. Зробити аналіз точок зору щодо визначення фінансової системи, її складу, що мають місце в роботах українських та зарубіжних вчених-економістів.

6. Скласти схему фінансової системи України, обґрунтувати її склад і взаємозв'язок окремих сфер, ланок і елементів.

7. Розкрити основні функції, завдання, права і зобов'язання суб'єктів управління фінансами України на макрорівні. Складіть відповідну таблицю.

8. Скласти логіко-структурні схеми:

- Об'єкти і суб'єкти фінансових відносин;
- Склад фінансових відносин
- Функції фінансів та їх роль в економіці;
- Взаємозв'язок навчальної дисципліни “Фінанси” з іншими навчальними дисциплінами;
- Сфери та ланки фінансової системи України;
- Організація функціонування фінансової системи;
- Склад органів та інститутів, які здійснюють управління фінансовою системою України: напрями їх діяльності;
- Організаційна структура фінансової системи, у якій буде відображена сукупність фінансових органів та інститутів, що причетні до управління фінансами в Україні;
- Взаємозв'язок органів управління фінансовою системою України з її окремими сферами та ланками.

9. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

10. Підготувати реферат за темою:

- Фінанси як об'єктивна економічна категорія.
- Сутність і об'єктивна необхідність фінансів.
- Фінансові категорії, їх сутність і загальна характеристика.
- Взаємозв'язок фінансів із грошми, кредитом, ціною і заробітною платою.
- Склад та структура фінансової системи України.
- Склад та структура фінансових систем зарубіжних країн.
- Вплив фінансової системи на темпи та пропорції розвитку економіки.
- Фінансові ресурси, їх склад і характеристика.

- Напрями використання фінансових ресурсів у державі.
- Фінансові резерви: призначення та характерні ознаки.

11. Скласти схему розподілу валового внутрішнього продукту. На цій основі дати характеристику ролі фінансів у формуванні її окремих частин.

12. Підготуватись до дискусії:

- Визначення сутності фінансів авторами різних навчальних посібників і монографій (*Государственные финансы / Под ред. В. М. Федосова, С. Я. Огородника, В. Н. Суторминой. — К., 1991; Общая теория финансов / Под ред. Л. А. Дробозиной. — М., 1995; Финансы / Под ред. А. М. Кошвалевой. — М., 1996; Василюк О. Д. Державні фінанси України. — К., 1997; Василюк О. Д. Теорія фінансів. — К., 2000; Єніфанов А. О., Сало І. І., Д'яконова І. І. Бюджет і фінансова політика України. — К., 1997; Финансы / Под ред. В. М. Родионовой. — М., 1995; Суторміна В. М., Федосов В. М., Рязанова Н. С. Фінанси зарубіжних корпорацій. — К., 1993 та ін.*)
- Функції фінансів. Точки зору з цього питання вчених у галузі фінансів. Аналіз різних тверджень щодо функцій фінансів і позицій функціонування фінансових відносин в умовах ринкової економіки. Чи має право на існування регульовальна функція фінансів в умовах ринкових відносин?

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність фінансів?
2. Що таке фінанси як економічна та історична категорія? Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.
3. Яке основне призначення та роль фінансів?
4. Охарактеризуйте функції фінансів.
5. У чому полягає сутність і механізм дії розподільної функції фінансів?
6. Що являє собою контрольна функція фінансів і яким чином вона реалізується в практичній діяльності?
7. У чому полягає необхідність, суть і роль фінансів в умовах ринкової економіки?
8. Яку роль відіграють фінанси в економічній системі?
9. Порівняйте два терміни: «гроші» і «фінанси». Чим вони відрізняються?
10. Чи всі грошові відносини є фінансовими? Поясніть свою відповідь.
11. Що є предметом фінансової науки?
12. Дайте визначення фінансовій системі та охарактеризуйте її сфери та ланки.
13. Що представляє собою фінансова система за внутрішньою будовою та з організаційної точки зору?
14. Який існує зв'язок між окремими сферами та ланками фінансової системи?
15. Охарактеризуйте організаційний склад фінансової системи.
16. Які фінансові органи і фінансові інституції здійснюють управління фінансами в Україні?

Тема 2. Генезис та еволюцію фінансів

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
 - Історичні аспекти становлення та розвитку фінансів.
 - Особливості історичного розвитку фінансів в стародавні часи.
 - Фінанси зарубіжних країн: від стародавніх часів до наших днів.
 - Особливості фінансів України в сучасний період.
 - Історичний характер розвитку податку як первинної форми фінансів.
 - Еволюція бюджету залежно від історичних етапів розвитку суспільства.

Питання для самоконтролю

1. Які існують точки зору на походження терміну „фінанси”?
2. Які передумови виникнення фінансів?
3. Які основні причини появи фінансів?
4. В чому виражаються обставини виникнення фінансів як історичної категорії?
5. Як проходила еволюція розуміння фінансів?
6. Чим вирізнялись фінанси в державах стародавнього Сходу, Єгипту, Риму?
7. Які основні особливості фінансів у докапіталістичних цивілізаціях?

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти логіко-структурну схему:
 - Загальнонаукові методи дослідження, що застосовуються при вивченні даної дисципліни;
5. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
6. Підготувати реферат за темою:
 - Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки.
 - Наукові уявлення про фінанси і їх роль на різних етапах історичного розвитку.
 - Сучасна світова наукова фінансова думка.

- Розвиток фінансової науки в Україні.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає значення фінансової науки?
2. Які основні обставини та період виникнення фінансової науки?
3. Охарактеризуйте окремі наукові дослідження в стародавньому світі, Середньовіччі.
4. Чим відзначилися у фінансовій науці такі її представники: Ж. Боден, В. Петті, Ф. Юсті?
5. Чим відзначились фізіократи у фінансовій науці?
6. Назвіть представників класичної політекономії. В чому їх значення для фінансової науки?
7. Чим визначається особливе місце А. Сміта у фінансовій науці?
8. Чим відзначився у фінансовій науці Д. Рікардо?
9. Яка основна заслуга в фінансовій науці К. Рау?
10. Розкрийте зміст вчення Ж. Сісмонді.
11. Які особливості, загальні та специфічні тенденції української фінансової науки?
12. Охарактеризуйте геополітично-цивілізовані цикли розвитку фінансової думки в Україні.
13. Чим відзначились в українській фінансовій науці М.Х. Бунге. І.Я. Франко, М.І. Туган-Барановський, М.М. Алексеєнко, М. Добриловський, М.І. Мітіліно, М.П. Яснопольський?
14. Які основні риси сучасної фінансової науки в світі?
15. Розкрийте зміст теорії суспільного добробуту В. Парето.
16. Який вклад у фінансову науку здійснив Дж. Бюкенен?

Тема 4. Фінансове право і фінансова політик

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти логіко-структурні схеми:
 - Фінансовий механізм держави
 - Джерела відтворення фінансових ресурсів держави
 - Зміст фінансової політики. Типи фінансової політики
 - Цілі і завдання фінансової політики
 - Склад і структура фінансового механізму
 - Функції і принципи управління фінансами
 - Органи управління і фінансові інститути України
 - Суб'єкти та об'єкт управління фінансами
 - Основні функції управління фінансами: їх зміст

- Завдання фінансового планування
- Методи фінансового планування
- Види фінансових планів
- Основні елементи фінансового контролю
- Види і методи фінансового контролю
- Суб'єкти та об'єкти фінансового контролю в Україні
- Класифікація форм фінансового контролю за ознаками

5. На базі 2-3 журнальних статей або монографій підготувати на 2-3 стор. матеріал, який би містив оцінку актуальних проблем в області фінансової політики в Україні на сучасному етапі та Ваше відношення до форм і методів їх вирішення.

6. Спираючись на директивні документи, розкрити:

- Законодавчі і правові засади, що регламентують механізм функціонування окремих фінансових органів і інститутів управління фінансами в Україні. Складіть відповідну таблицю, де вкажіть назву документу, яку сферу регламентує і дату його прийняття.

7. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

8. Підготувати реферат за темою:

- Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки.
- Наукові уявлення про фінанси і їх роль на різних етапах історичного розвитку.
- Сучасна світова наукова фінансова думка.
- Розвиток фінансової науки в Україні.
- Фінансова політика як складова економічної політики держави.
- Основні завдання і напрямки фінансової політики України на сучасному етапі.
- Типи фінансової політики, їх характеристика.
- Взаємодія фінансової політики і фінансового права.
- . Фінансова політика в економіках різних країн.
- Фінансова політика на різних історичних етапах.
- Організаційно-правове забезпечення управління фінансами України.
- Зміст, значення, завдання фінансового планування.
- Методи фінансового планування.
- Фінансовий контроль у системі законодавчої влади України.
- Фінансовий контроль у системі виконавчої влади України.
- Напрями вдосконалення державного фінансового контролю в Україні.

9. Підготуватись до дискусії:

- Фінансова політика України на сучасному етапі економічного розвитку. Проблеми організації фінансових відносин. Негативні явища у фінансовій політиці України, причини їх виникнення і можливі варіанти дій щодо їх недопущення.

Питання для самоконтролю

1. Що таке фінансове право?

2. Що є предметом фінансового права? Яка специфіка та ознаки предмету фінансового права?
3. Визначте зміст фінансових відносин, що є предметом фінансового права.
4. Що таке метод правового регулювання? Який основний метод правового регулювання фінансового права? В чому його особливості?
5. Що таке фінансова діяльність? Назвіть її об'єкт та визначте коло суб'єктів?
6. В чому полягають відмінності фінансової діяльності економічного та юридичного характеру?
7. Яка юридична норма застосовується стосовно організації фінансової діяльності держави? В чому її зміст?
8. Охарактеризуйте принципи фінансової діяльності. Поясніть, як ви розумієте окремі з них.
9. Дайте визначення методів фінансової діяльності. Які групи методів фінансової діяльності існують? Охарактеризуйте їх.
10. Що таке система фінансового права і які основні складові вона має?
11. Що таке джерело фінансового права в формальному та змістовному розумінні?
12. Що таке фінансове законодавство?
13. Дайте визначення фінансово-правового акту.
14. Як класифікуються фінансово-правові акти за юридичними властивостями та органами створення?
15. Що таке фінансово-правова норма? Які вона має загальні риси як правова норма? Які вона має особливості?
16. Що таке фінансові правовідносини? Які є їх ознаки як різновиду правовідносин? Які вони мають особливі риси та який характер, виходячи з цих особливостей?
17. Що таке фінансова політика?
18. Які завдання фінансової політики?
19. Які відмінності фінансової політики та фінансів?
20. Яке найголовніше завдання фінансової політики?
21. Розкрийте зміст концепції основоположників класичної політекономії А. Сміта і Д. Рікардо відносно фінансової політики.
22. Які завдання кейнсіанської теоретичної концепції стосовно фінансової політики?
23. Які риси неокласичного напрямку економічної теорії набула фінансова політика в 70-х роках минулого століття?
24. В чому виражались особливості фінансової політики в соціалістичних країнах?
25. В чому полягає правило „адекватності фінансової політики”?
26. Що таке „фінансова стратегія” і „фінансова тактика”?
27. Які основні галузі фінансової політики? Охарактеризуйте їх.
28. Що таке фінансовий механізм?
29. Які складові елементи фінансового механізму?

Тема 5. Податки. Податкова система

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.

2. Скласти опорний конспект матеріалу.

3. Скласти кросворд з основних термінів.

4. Скласти логіко-структурні схеми:

- Розподіл податкових надходжень між ланками бюджетної системи
- Склад податкової системи України
- Елементи системи оподаткування
- Склад податкового механізму України
- Склад доходів фізичної особи в цілях оподаткування
- Схема взаємодії податкового та бюджетного механізмів
- Функції і завдання Державної податкової адміністрації України

5. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

6. Підготувати реферат за темою:

- Сутність податків, їх історичний розвиток.
- Розвиток податкових теорій у фінансовій науці.
- Податкова система України та етапи її реформування
- Податкова політика України в умовах проведення ринкових реформ
- Прямі і непрямі податки в Україні та проблеми їх співвідношення
- Склад місцевих податків і зборів та порядок їх встановлення. Законодавство України про місцеве оподаткування
- Оподаткування процесів споживання в Україні, його переваги та недоліки
- Податкова робота на підприємстві в сучасних умовах господарювання.
- Теоретичні та організаційні засади податкового менеджменту.
- Податкова політика України на сучасному етапі.
- Порівняльний аналіз податкової системи України та зарубіжних країн.
- Шляхи реформування податкової системи України на сучасному етапі.

7. Підготуватись до дискусії:

- Наукові основи побудови податкової системи держави. Чи враховані податкові концепції видатних економістів світу у процесі побудови податкової системи України на сучасному етапі? Податкова концепція А. Лаффера та її відображення у податковій системі України.

Питання для самоконтролю

1. В чому сутність податків як економічної категорії?
2. Які основні етапи історичного розвитку оподаткування в світі?
3. Визначити основні види податків і зборів за різними класифікаційними ознаками.
4. Визначити функції податків.
5. В чому сутність, зміст та які принципи побудови податкової системи України?

6. Розкрити зміст елементів системи оподаткування: суб'єкт, об'єкт оподаткування, джерело сплати, ставка оподаткування.
7. Особливості організації системи оподаткування в різних країнах світу.
8. Які основні принципи податкової політики держави?
9. В чому полягають основні завдання податкової політики України?

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
 - Бюджет – як основний фінансовий план держави.
 - Бюджет як інструмент реалізації соціально-економічних програм.
 - Бюджет у системі фінансового регулювання, його роль в управлінні економікою.
 - Роль бюджету держави в збалансованому розвитку національної економіки.
 - Фінансові протиріччя у суспільстві, пов'язані з формуванням бюджету та способи їх розв'язання.
 - Видатки бюджету на соціальний захист населення.
 - Методи мобілізації доходів бюджету.
 - Особливості бюджетної політики України на сучасному етапі.
 - Система доходів і видатків бюджету.
 - Бюджетна централізація ВВП та її оптимальні межі.
 - Вплив бюджетної політики на інфляційний процес.
 - Переваги і вади бюджетних систем, побудованих за принципом єдності та автономності.
 - Бюджетні права органів державної влади і самоуправління.
 - Казначейська система виконання бюджету, переваги і проблеми.
 - Шляхи підвищення ефективності контролю за виконанням бюджету.
 - Бюджетна система України та однієї із зарубіжних країн (порівняльна характеристика).
6. Підготуватись до дискусії:
 - Бюджетний устрій і бюджетна система України на сучасному етапі. Оцінка можливих підходів до вирішення питання про підвищення ролі й значення бюджетних відносин у зміцненні економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань.
 - Бюджетний процес. Шляхи вирішення економічно обґрунтованих основ організації бюджетного процесу та реалізації загальних науково обґрунтованих принципів складання, розгляду проектів бюджетів та їх

затвердження та виконання.

Питання для самоконтролю

1. В чому суспільне призначення бюджету?
2. Що таке бюджет як економічна категорія?
3. Які функції виконує бюджет?
4. Якою є правова характеристика бюджету?
5. Що таке бюджету як фінансовий план?
6. Що таке бюджет за економічним змістом?
7. Що таке бюджетна система? Які її складові?
8. Що таке зведений бюджет?
9. На яких принципах ґрунтується бюджетна система Україна? Охарактеризуйте їх.
10. Що таке бюджетний процес? Які виділяють стадії бюджетного процесу?
11. Назвіть основних учасників бюджетного процесу.
12. Що таке бюджетне планування і які його основні завдання?
13. Яким чином має відбуватися складання проекту Державного бюджету?
14. В чому полягає виконання бюджету? Що таке касове виконання бюджету?
15. В чому особливості казначейської форми обслуговування бюджетів?
16. В чому полягає різниця між державними доходами і доходами бюджету?
17. В чому полягає різниця між державними видатками і видатками державного бюджету?
18. Яке суспільне призначення доходів і видатків бюджету?
19. Яка форма прояву та матеріальне втілення доходів бюджету?
20. Яке головне матеріальне джерело доходів бюджету?
21. Як класифікуються доходи бюджету за методами мобілізації, залежно від державного устрою, за рівнями бюджетної системи, за джерелами надходження і т.ін.?
22. Що таке видатки бюджету як економічна категорія? Яку вони мають якісну та кількісну характеристику?
23. Як поділяються видатки бюджету за функціональною класифікацією, відповідно до економічної характеристики, за предметним спрямуванням грошових потоків, за відомчою та галузевою ознакою і т.ін.?
24. Які існують форми бюджетного фінансування?

Тема 7. Бюджетний дефіцит

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні

висновки по ній.

5. Підготувати реферат за темою:

- Незбалансованість бюджету; чинники та наслідки.
- Бюджетний дефіцит, його причини і наслідки, методи управління.
- Проблеми фінансового оздоровлення економіки та ліквідації бюджетного дефіциту.
- Проблеми обслуговування державного боргу

Питання для самоконтролю

1. Розрізніть поняття: дефіцит бюджету, профіцит бюджету та збалансованість.
2. Які основні та конкретні причини виникнення бюджетного дефіциту.
3. Як поділяється бюджетний дефіцит за тривалістю в часі.
4. Які існують точки зору щодо рівня бюджетного дефіциту?
5. Які існують точки зору щодо впливу бюджетного дефіциту на фінансову систему?
6. В чому різниця між інфляційними та неінфляційними джерелами фінансування дефіциту бюджету?
7. Що відносять до неінфляційних джерел фінансування дефіциту бюджету?
8. Які є інфляційні джерела фінансування дефіциту бюджету?

Тема 8. Державний кредит

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

5. Підготувати реферат за темою:

- Соціально-економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави та в покритті бюджетного дефіциту.
- Державні цінні папери на фінансовому ринку.
- Державний борг України: причини виникнення та джерела погашення.
- Проблема покриття внутрішнього і зовнішнього державного боргу в Україні у період формування ринкових відносин.
- Обслуговування державного боргу та джерела його проведення.
- Вплив державного боргу на економіку країни.
- Механізм скорочення заборгованості в умовах боргової кризи.

6. Підготуватись до дискусії:

- Державний кредит. Проблеми внутрішнього і зовнішнього боргу.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає економічна сутність та призначення державного кредиту?
2. Які функції державного кредиту?
3. Які існують види і форми державного кредиту?
4. За якими ознаками класифікують державні позики?
5. Які існують джерела погашення державних позик?
6. Що таке державний борг?
7. Які існують види державного боргу?
8. Як державний борг впливає на економічну безпеку держави?
9. Чи має державний борг економічно обґрунтовані межі?
10. У чому полягає сутність управління державним боргом?
11. Які принципи можна виділити в управлінні державним боргом?

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
 - Місцевий бюджет, його значення і роль у соціально-економічному розвитку території.
 - Місцеві бюджети в умовах самоуправління регіону.
 - Проблеми місцевих бюджетів в Україні.
 - Існуючі підходи та проблеми розмежування доходів по рівнях бюджетної системи.
 - Проблеми міжбюджетних відносин в Україні та шляхи її подолання.
 - Муніципальні позики в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Яка причина виникнення місцевих фінансів?
2. Що таке місцеві фінанси як економічна категорія?
3. Як розвивалось вчення про місцеві фінанси?
4. Як формувались місцеві фінанси в світі та Україні?
5. Які передумови існування місцевих фінансів?
6. Що є характерною рисою місцевих фінансів?
7. В чому проявляється суть місцевих фінансів?
8. Які функції виконують місцеві фінанси?
9. Як проявляється розподільча функція місцевих фінансів?
10. Які існують теорії місцевих фінансів? В чому їх суть?

11. Які складові системи місцевих фінансів? Охарактеризуйте їх.
12. Які особливості сфери централізованих фінансових відносин в місцевих фінансах?
13. Які особливості сфери децентралізованих фінансових відносин в місцевих фінансах?
14. В чому полягає значення місцевих фінансів?
15. Які основні форми впливу місцевих фінансів на економіку і соціальну сферу держави?
16. В чому проблеми функціонування місцевих фінансів?
17. Що таке місцеві бюджети як економічна категорія, як фінансовий план?
18. В чому сутність категорій: доходи місцевих бюджетів та видатки місцевих бюджетів.
19. Як класифікують видатки місцевих бюджетів за критерієм субсидіарності?
20. В чому різниця між місцевими поточними бюджетами та бюджетами розвитку?
21. В чому суть розподілу бюджетних повноважень?
22. В чому сутність міжбюджетних відносин та як вони класифікуються?
23. Яка мета міжбюджетних відносин?
24. На чому базується механізм регулювання міжбюджетних відносин?
25. Які існують види міжбюджетних трансфертів?
26. Що розуміють під вертикальними та горизонтальними фіскальними дисбалансами?
27. В чому сутність та мета фінансового вирівнювання?
28. Які існують причини запровадження фінансового вирівнювання в Україні?
29. Який існує зарубіжний досвід фінансового забезпечення місцевих органів влади?
30. Які подальші напрями удосконалення системи збалансованості місцевих бюджетів?

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
 - Прогресивне соціальне законодавство Отто фон Бісмарка.
 - Система соціального забезпечення Вільяма Беверіджа.
 - Досвід зарубіжних країн в сфері соціального забезпечення.

- Позитивні та негативні аспекти функціонування соціальних позабюджетних фондів в країнах Європейського союзу.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце і роль соціального страхування в системі соціального захисту населення?
2. В чому необхідність та особливості соціальних позабюджетних фондів у фінансовій системі?
3. Які особливості історичного розвитку соціального страхування і пенсійного забезпечення?
4. В чому суть прогресивного соціального законодавства Отто фон Бісмарка?
5. В чому зміст та які принципи соціального забезпечення Вільяма Беверіджа?
6. Охарактеризуйте сучасні принципи соціального страхування.
7. Які перспективи використання світового досвіду для реформування вітчизняної системи соціального захисту населення?

Тема 11. Фінансисуб'єктів господарювання

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти логіко-структурні схеми:
 - Класифікація та склад фінансових ресурсів підприємств
 - Сутність фінансів підприємств
 - Формування фінансових ресурсів підприємства
 - Склад фінансових ресурсів підприємства
 - Фінанси підприємств матеріального виробництва
 - Фінанси невиробничої сфери (галузевий розріз)
 - Фінанси підприємств матеріального виробництва та невиробничої сфери (у розрізі форми власності)
 - Функціонування обігових коштів
 - Система факторів формування прибутку
 - Формування чистого прибутку (збитку) підприємства
 - Розподіл і використання прибутку підприємства
 - Грошові фонди підприємств, їх склад
 - Притоки та відтоки коштів у системі грошових потоків підприємства
5. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
6. Підготувати реферат за темою:
 - Економічний зміст та організація фінансів підприємства сфери матеріального виробництва.

- Фінансова робота на підприємстві та організація управління фінансовими ресурсами.
- Особливості організації фінансів банківських установ (*Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с. – С. 316-318*).
- Особливості організації фінансів інститутів спільного інвестування (*Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с. – С. 319-324*).
- Особливості організації фінансів страхових організацій (*Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с. – С. 325-328*).
- Фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади (*Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с. – С. 328-333*).
- Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян (*Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с. – С. 333-336*).
- Фінансова діяльність підприємців – фізичних осіб (*Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с. – С. 336-339*).

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає значення фінансів господарюючих суб'єктів?
2. В чому сутність фінансів підприємств?
3. Яке місце фінансів підприємств у виробництві та основне призначення фінансів підприємств?
4. Що включають в себе фінансові відносини підприємств, які групи та сфери їх виділяють?
5. Які функції фінансів підприємств?
6. Що таке фінансові ресурси підприємств? Який взаємозв'язок фінансових ресурсів з активами та зобов'язаннями?
7. Які основні складові фінансових ресурсів підприємств?
8. В чому особливості фінансових фондів підприємства? Які фонди можуть створюватись?
9. В чому сутність фінансової діяльності підприємства, які її завдання та зміст.
10. Які основні завдання та складові фінансової роботи?
11. Що представляє собою фінансовий механізм підприємства ?
12. Розкрийте основні етапи фінансового механізму підприємства та визначте основні його категорії.
13. В чому зміст, яка структура та які основні завдання фінансової служби на підприємстві?
14. Яке правове регламентування фінансів підприємств?
15. Які існують організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності та форми власності суб'єктів господарювання?
16. За якими критеріями приймається рішення про вибір правової форми організації бізнесу?

17. Які існують суб'єкти господарювання за правом власності та організаційно-правовою формою ведення бізнесу?

18. В чому полягають фінансові особливості приватного підприємства, комерційного підприємства, неприбуткової організації, бюджетної установи, громадського об'єднання, благодійної організації, селянського (фермерського) господарства?

19. В чому полягають особливості фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ (банківських установ, інститутів спільного інвестування, страхових компаній), організацій та установ державної влади, некомерційних організацій (об'єднань громадян), підприємців – фізичних осіб?

Тема 12. Фінанси домогосподарств

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.

2. Скласти опорний конспект матеріалу.

3. Скласти кросворд з основних термінів.

4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

5. Зробіть необхідні розрахунки і заповніть таблицю 12.1. Проаналізуйте структуру сукупних ресурсів всіх домогосподарств. Порівняйте структуру сукупних ресурсів сільських та міських домогосподарств.

Вихідні дані: Використати дані Статистичного щорічника (вашого регіону чи країни).

Таблиця 12.1

Структура сукупних ресурсів домогосподарств
_____ області за _____ р., %

Показники	Всі домогосподарства	В тому числі	
		міські	сільські
Всього сукупних ресурсів	100	100	100
Грошові доходи:			
в т. ч. оплата праці			
доходи від підприємницької діяльності та само зайнятості			
доходи від продажу сільськогосподарської продукції			
пенсії, стипендії, допомоги та субсидії, надані готівкою			
грошова допомога від родичів, інших осіб та інші грошові доходи			

Вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства			
Пільги та субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, на придбання скрапленого газу, твердого, рідкого палива			
Пільги на оплату санаторно- курортних путівок, послуг міжміського транспорту, зв'язку			
Інші надходження			

6. Зробіть необхідні розрахунки і заповніть таблицю 12.2. Проаналізуйте структуру сукупних витрат всіх домогосподарств. Порівняйте структуру сукупних витрат сільських та міських домогосподарств.

Вихідні дані: Використати дані Статистичного щорічника (вашого регіону чи країни).

Таблиця 12.2

Структура сукупних витрат домогосподарств
області за _____ р., %

Показники	Всі домогосподарства	В тому числі	
		міські	сільські
Всього сукупних витрат, грн.	100	100	100
Споживчі витрати			
в т.ч. продукти харчування			
алкоголь			
тютюн			
одяг і взуття			
житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива			
меблі, предмети домашнього побуту, побутова техніка та щоденне обслуговування житла			
охорона здоров'я			
транспорт			
зв'язок			
відпочинок і культура			
освіта			
готелі, кафе і ресторани			
інші товари та послуги			

7. Використовуючи дані, подані в таблиці 12.3. Розрахуйте реальні грошові доходи населення вашого регіону (чи країни) за 5 останніх

років. Проаналізуйте зміни номінальних та реальних грошових доходів населення Полтавської області за даний період.

Вихідні дані: Використати дані Статистичного щорічника (вашого регіону чи країни).

Таблиця 12.3

Номінальні та реальні грошові доходи населення
_____ області за 200__-200__ роки

Показники	200__ р.	200__ р.	200__ р.	200__ р.	200__ р.
Грошові доходи населення в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.*					
Індекси грошових доходів					
Індекси споживчих цін*					
Реальні грошові доходи населення, грн.					
% до 2000 р.					
% до номінальних доходів					

7. Заплануйте такий бюджет, який найкраще задовольнить вас як споживача і врахує ваші доходи. Перевірте, чи ваш запланований дохід дорівнює запланованим видаткам разом з заощадженнями. Якщо видатки перевищують доходи, то подумайте, чим можна пожертвувати, щоб збалансувати доходи і видатки.

Бюджет, який ви зараз можете скласти, є дуже простим. Спробуйте передбачити, які зміни відбудуться у ньому після того, як ви, завершивши навчання, почнете працювати.

А) На окремому аркуші паперу перерахуйте додаткові видатки, що, на вашу думку, у вас з'являться, коли ви станете дорослими.

Б) Використавши таблицю, подану далі, складіть бюджет, який буде відповідати вашим можливостям через 5 років (ціни та зарплату в країні будемо вважати незмінними).

В) Який дохід вам буде потрібен, щоб збалансувати бюджет? Чи забезпечить ваша освіта та майбутня кар'єра той спосіб життя, який ви збираєтесь вести?

Заповніть форму таблиці 12.4, що відображає структуру видатків бюджету.

Таблиця 12.4

Напрямок витрат	Види витрат	Сума витрат (грн.)
Продукти харчування	Овочі та фрукти М'ясо Бакалія Напої Інше	

Житло	Оплата комунальних послуг Витрати на ремонт житла Страхування житла Податок на власність	
Транспорт	Оплата міського транспорту Витрати, пов'язані з експлуатацією власної машини Бензин та мастильні матеріали Страхування машини	
Одягта взуття	Покупки нового одягу та взуття Витрати на ремонт та хімчистку	
Медичне обслуговування	Ліки Догляд за зубами Страхування здоров'я	
Особисті потреби	Розваги Відпочинок Придбання книг, газет, журналів Подорожі під час відпустки Інше	
Податки	Особистий прибутковий податок Податок на соціальне страхування Інші потреби та збори	
Заощадження	10 % від величини доходів після сплати податків	
Страхування	Страхування життя	
Разом		
Загальний місячний дохід		
Надлишок або дефіцит	(+ або -)	

Формуючи бюджет, скористайтесь формою, поданою нижче.

Таблиця 12.5

Тижневий бюджет

Очікувані доходи:		Очікувані видатки:	
Гроші від батьків		Фіксовані видатки	
Заробіток			
Інші доходи			
Всього доходів		Усього фіксованих видатків	
		Речі, які ви хотіли б купити (змінні)	

		видатки: солодощі, касети тощо)	
		Усього змінних видатків	
		Всього видатків	
		Заощадження	
		Всього видатки та заощадження	

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність домогосподарства? Чи є ідентичними поняття „сім'я” та „домогосподарство”?
2. Розкрийте економічні функції домогосподарства.
3. Що являють собою фінансові ресурси домогосподарств?
4. Назвіть об'єктивні та суб'єктивні фактори впливу на розмір фінансових ресурсів домогосподарств.
5. Які основні перешкоди розвитку сімейного підприємництва в Україні?
6. Що представляють собою моделі «стратегії виживання»?
7. Які виділяють види доходів домогосподарств?
8. Назвіть та розкрийте сутність основних видів доходів домогосподарств.
9. Які функції заробітної плати в процесі суспільного відтворення?
10. Розкрийте сутність диференціації доходів населення.
11. Охарактеризуйте поняття „бідність”.
12. Назвіть напрями використання доходів домогосподарств.
13. Яку частку у витратах домогосподарств повинні займати витрати на харчування?
14. Які особливості фінансів домогосподарств в США?
15. Які особливості фінансів домогосподарств в Японії?
16. Чим характерні фінанси домогосподарств Німеччини?

Тема 13. Страхування. Страховий ринок

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
 - Формування і розвиток страхового ринку в Україні.
 - Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні, його організація і зміст.

- Класифікація економічних ризиків та їх місце у страхуванні.
- Страхування як економічний важіль стабілізації ринкової економіки.
- Сфери впливу розвитку страхування на соціально-економічний стан суспільства.
- Соціально-економічна сутність, об'єктивна необхідність і роль майнового та особистого страхування у забезпеченні безперервності суспільного виробництва.
- Системи соціального і медичного страхування в Україні.
- Проблеми удосконалення страхових відносин в Україні і перспективи їх розвитку в сучасних умовах.

Питання для самоконтролю

1. В чому сутність страхування?
2. Які функції страхування?
3. Сформулюйте зміст і основні завдання особистого страхування.
4. В чому сутність майнового страхування?
5. Що таке страховий ринок?
6. В чому полягає необхідність страхування для економічної системи?
7. Що таке страховий внесок?
8. Яке майно сільськогосподарських підприємств може бути застраховане?
9. Які можна визначити події страхування в сільському господарстві?
10. В чому особливості майнового страхування?
11. В чому особливості особистого страхування? Які існують його види?
12. Що таке страхування відповідальності? Які його особливості? Які існують види відповідальності, що можуть бути забезпечені страховим захистом?
13. В чому особливості медичного страхування? Яка його інституційна структура?
14. Чим відрізняються обов'язкове та добровільне медичне страхування?

Тема 14. Фінансовий ринок

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
 - Організація роботи фондових бірж (зарубіжний досвід).
 - Фінансовий ринок України.
 - Історичний розвиток векселя.
 - Фінансові посередники на ринку цінних паперів.

6. Підготуватись до дискусії:

- Фінансовий ринок України. Можливі варіанти шляхів прискорення формування ринку цінних паперів і підвищення його ролі в регулюванні ринкових відносин.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть сутність фінансового ринку та його роль в економічній системі, використавши неокласичну модель кругообороту ресурсів, продуктів і доходів Ірвінга Фішера.
2. Поясніть вплив через фінансовий ринок таких суб'єктів як „державна” та „іноземний сектор” на макроекономічні грошові потоки.
3. Охарактеризуйте основних суб'єктів фінансового ринку.
4. Дайте визначення сутності поняття „заощадження”. За рахунок чого вони формуються?
5. Які існують способи використання грошових коштів. Які грошові потоки називають «ін'єкціями» в кругообороті доходів та продуктів.
6. Поясніть основні фактори, що формують попит на фінансовому ринку?
7. Проаналізуйте фактори, що визначають пропозицію на фінансовому ринку.
8. Дайте визначення поняття „фінансові інструменти”. Назвіть їх основні види та охарактеризуйте властивості.
9. Охарактеризуйте функціональну та інституціональну структуру фінансового ринку.
10. Визначте основні функції фінансового ринку.
11. Визначте структуру грошового ринку.
12. Значення та структура ринку капіталів.
13. Поняття фондового ринку та ринку цінних паперів.

Тема 15. Фінансовий менеджмент

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
 - Фінансовий менеджмент як економічна категорія.
 - Мета і завдання фінансового менеджменту.
 - Функції фінансового менеджменту.
 - Стратегічний і оперативно-тактичний фінансовий менеджмент.
 - Зміна вартості грошей в часі та її урахування при прийнятті фінансових рішень.

Питання для самоконтролю

1. Що значить – прийняти фінансове рішення?
2. Яка головна мета фінансового менеджменту?
3. В чому полягають основні задачі, які дозволяють реалізувати головну мету фінансового менеджменту?
4. Поясніть, чому задачі взаємозалежні, але різноспрямовані?
5. Чому у фінансовому менеджменті максимізація прибутку не вважається головною метою управління?
6. Які функції виконує фінансовий менеджмент?
7. Чим стратегічний фінансовий менеджмент відрізняється від оперативно-тактичного?
8. Що виступає інформаційною базою для фінансового менеджменту?
9. На яких фундаментальних положеннях базується методика прийняття фінансових рішень?
10. Чому при прийнятті фінансових рішень необхідно враховувати зміну вартості грошей в часі?
11. За яким принципом діє у фінансовому менеджменті механізм важеля – як операційного, так і фінансового?
12. Як у фінансовому менеджменті діє механізм операційного ліверіджу?
13. Якими двома показниками можна виміряти операційний ліверідж?
14. Чим пояснюється різниця між величинами цінового та натурального операційного ліверіджу?
15. Чому показник операційного ліверіджу при зміні виручки тільки за рахунок цін завжди буде вищий, ніж при зміні виручки тільки за рахунок натурального обсягу продажу?
16. Поясніть, чому при високому значенні операційного ліверіджу зниження виручки від реалізації може частіше привести до збитковості продажу, ніж при низькому значенні операційного ліверіджу?
17. Чому зниження виручки за рахунок скорочення натурального обсягу продажу призводить до кращого фінансового результату, ніж зниження виручки за рахунок зменшення цін?
18. Які завдання дозволяє розв'язати використання натурального і цінового операційного ліверіджу в процесі планування фінансового результату від продажу?
19. Поясніть, чому операційний ліверідж виступає у фінансовому менеджменті як інструмент, що дозволяє гнучко реагувати на динаміку попиту та приймати фінансові рішення, пов'язані із змінами фінансового результату від продажу?
20. Чому необхідно використовувати обидва види операційного ліверіджу при плануванні фінансового результату від продажу?
21. Що таке вартість капіталу і середньозважена вартість капіталу?
22. Як за допомогою середньозваженої вартості капіталу можна прийняти рішення щодо доцільності вкладання коштів в той чи інший інвестиційний проект?

23. Що таке структура капіталу?
24. Що таке оптимальна структура капіталу?
25. Чому не можна раз і назавжди визначити оптимальну структуру капіталу для підприємства?
26. Чому власний капітал з точки зору фінансового менеджменту дорожчий, ніж запозичений капітал?
27. Навіщо потрібно порівнювати економічну рентабельність власного капіталу і ціну позикових ресурсів?
28. Який механізм дії фінансового важеля?
29. Чи доцільно брати нові позики, якщо ефект фінансового важеля – від’ємна величина?

Тема 16. Міжнародні фінанси

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.

2. Скласти опорний конспект матеріалу.

3. Скласти кросворд з основних термінів.

4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

5. Підготувати реферат за темою:

- Валютне регулювання зовнішньоекономічних зв’язків.
- Валютний курс і конвертованість національної валюти.
- Валютні ринки і фінансовий механізм здійснення валютних операцій.
- Митне регулювання зовнішньоекономічних відносин і митна політика України.
- Державний контроль за здійсненням валютних операцій.
- Шляхи зміцнення і підвищення конвертованості національної грошової одиниці України в умовах економічної кризи.
- Світовий досвід проведення державних грошово-речових лотерей
- Форми і методи залучення іноземного капіталу у розвиток економіки України на сучасному етапі.
- Міжнародні організації в системі міжнародних фінансів.
- Міжнародні кредитно-фінансові інституції в системі міжнародних фінансових відносин.

6. Підготуватись до дискусії:

- Фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності. У чому полягають негативні явища у здійсненні політики лібералізації зовнішньої торгівлі та її вплив на фінансове становище України? Можливі варіанти здійснення заходів щодо вдосконалення фінансового механізму зовнішньоекономічної діяльності для ефективнішого виконання ним функції із захисту вітчизняного виробництва і запобігання незаконному вивезенню вітчизняного капіталу з України.

Питання для самоконтролю

1. Що являють собою міжнародні фінанси і в чому їх призначення?
2. В чому суть поняття „міжнародні фінанси”?
3. Охарактеризувати суб’єкт і об’єкт міжнародних фінансів.
4. За якими напрямками можуть бути згруповані міжнародні фінансові відносини?
5. Які особливості діяльності міжнародних фінансових організацій та інституцій?
6. Які існують міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції?
7. Як формується бюджет ООН і за якими напрямками витрачаються його кошти?
8. Які завдання і функції покладено на Європейський Союз?
9. Які функції виконує МВФ і яким чином сформований його капітал?
10. В чому полягає призначення міжнародного фінансового ринку?
11. Які фінансові інституції входять до групи Світового банку і які функції вони виконують?

Тема 17. Фінансова безпека

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.
2. Скласти опорний конспект матеріалу.
3. Скласти кросворд з основних термінів.
4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.
5. Підготувати реферат за темою:
Фінансова криза: причини виникнення та шляхи подолання.
6. Підготуватись до дискусії:
 - Фінансова стабілізація. Ознаки фінансової стабілізації на макро- і мікрорівнях економіки.
 - Проблема незаконно вивезених з України вітчизняних капіталів, які перебувають на рахунках банків західних країн. Які можливі варіанти повернення цих капіталів і використання їх для інвестування власного виробництва в Україні?

Питання для самоконтролю

1. В чому економічна суть фінансової безпеки країни?
2. Яка структура концепції фінансової безпеки?
3. Охарактеризувати мету, принципи та методи забезпечення фінансової безпеки.
4. Які національні інтереси у фінансово-кредитній сфері та загрози

фінансовій безпеці держави?

5. Яка класифікація пріоритетів і основних напрямів державної політики у сфері фінансової безпеки?

6. Який склад системи підтримування безпеки у фінансово-кредитній сфері?

7. Яка класифікація показників оцінки фінансової безпеки та характеристика їх рекомендованих меж?

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою економікою

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.

2. Скласти опорний конспект матеріалу.

3. Скласти кросворд з основних термінів.

4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

5. Підготувати реферат за темою:

- Порівняльний аналіз фінансів США й індустріальних країн.

- Порівняльний аналіз фінансів індустріальних країн та країн Західної Європи.

- Особливості управління фінансами у США

- Особливості управління фінансами у Німеччині

Питання для самоконтролю

1. Які особливості має фінансова система країни з розвинутою економікою?

2. Які особливості бюджетів країн з розвинутою економікою?

3. Які позабюджетні спеціальні фонди мають розвинуті країни та яке їх призначення?

4. В чому особливості фінансових систем розвинутих країн залежно від місця та ролі банківських установ?

Тема 19. Фінанси Європейського союзу

Завдання:

1. Ознайомитися з матеріалом по темі, наведеному в навчальній літературі.

2. Скласти опорний конспект матеріалу.

3. Скласти кросворд з основних термінів.

4. Скласти анотацію до наукової статті по темі і зробити відповідні висновки по ній.

5. Підготувати реферат за темою:

- Причини інтеграційних процесів в Європі.

- Етапи створення Європейського Союзу.

- Сутність європейської інтеграції.
- Організаційна структура Європейського Союзу.
- Податкова система Європейського Союзу.
- Податкова політика Європейського Союзу.
- Роль Європейського Союзу в світі на даному етапі.
- Сучасний стан розвитку Європейського Союзу.
- Соціальні фонди Європейського Союзу та фінансування певних програм соціально економічного розвитку.
- Переваги і недоліки Європейського Союзу в разі розширення.
- Євроринок: характеристика, понятійний апарат.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть причини інтеграційних процесів в Європі.
2. Визначте етапи створення Європейського Союзу.
3. Розкрийте сутність європейської інтеграції.
4. Поясніть організаційну структуру Європейського Союзу.
5. Що являє собою податкова система Європейського Союзу.
6. Поясніть роль Європейського Союзу в світі на даному етапі.

Форми контролю самостійної роботи

Види самостійної роботи	Форма контролю
- підготовка до лекцій та практичних занять	- опитування, перевірка завдань практичного заняття
- опрацювання лекційного матеріалу	- опитування
- ознайомлення з матеріалом по темі	- опитування
- робота з літературою	- опитування
- складання опорного конспекту матеріалу	- перевірка опорного конспекту
- складання кросворду з основних термінів	- перевірка кросворду
- аналіз існуючих точок зору з певної проблеми	- опитування
- складання структурно-логічної схеми	- оцінювання структурно-логічної схеми
- складання таблиці з дослідженням певного явища	- оцінювання таблиці
- написання анотації по науковій статті	- перевірка анотації
- написання реферату	- перевірка реферату
- підготовка тез за проблемною тематикою	- перевірка тез
- підготовка до дискусії з проблемного питання	- проведення дискусії та оцінювання участі в ній
- виконання вправи або практичного завдання	- перевірка правильності виконання вправи або практичного завдання
- виконання індивідуальних завдань	- перевірка індивідуальних завдань
- підготовка до навчальних та контрольних тестів	- тестування
- підготовка та виконання завдань передбачених програмою практичної підготовки	- перевірка завдань
- написання курсової роботи	- перевірка та захисту курсової роботи
- підготовка до підсумкового семестрового контролю	- проведення заліку та іспиту

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азаренкова Г.М., Борисенко І.І. Фінанси: Практикум: навч.посіб. – К. : Знання, 2008. – 279 с.
2. Аранчій В.І., Краснікова О.М., Черненко Л.В. Фінанси : навч.посібник : Практикум. – Полтава : РВВ ПДАА, 2009. – 216 с.
3. Артус М. М. Фінанси : навч. посіб. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 198 с.
4. Бедь В.В., Когут Ю.М. Фінанси : навч.-методич. посіб. для самост. вивч. дисц.. – К.: МАУП; Ужгород: ЗІ ім. А.Волошина, 2004. – 168 с.
5. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. - К.: НІОС, 2001. – 416 с.
6. Глущенко А. С. Фінанси: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 190 с.
7. Зарєчнєв А.М., Малаєва Т.В., Русанова Р.П. Фінанси. Тести та задачі: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2003. – 196 с.
8. Кириленко О.П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2002. – 212 с.
9. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси. Навчальний посібник. – Львів: „Новий Світ – 2000”, 2006. – 568 с.
10. Кудряшов В.П. Фінанси. Навчальний посібник / Херсон: Олді-плюс, 2002. – 352 с.
11. Опарін В.М. Фінанси: Навч. посібник. - К.: КНЕУ.- 2001. – 240 с.
12. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України: treasury.gov.ua.
13. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики в Полтавській області : poltavastat.gov.ua.
14. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України : ukrstat.gov.ua.
15. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України: sts.gov.ua.
16. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України : minfin.gov.ua.
17. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України: rfu.gov.ua.
18. Офіційний веб-сайт Полтавської міської ради та виконавчого комітету м. Полтави : rada-poltava.gov.ua.
19. Офіційний веб-сайт Полтавської облдержадміністрації: adm-pl.gov.ua.
20. Офіційний веб-сайт Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття: dcz.gov.ua.
21. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України: social.org.ua.
22. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності України: fse.gov.ua.
23. Петровська І.О., Клиновий Д.В. Фінанси (з елементами статистики фінансів). Навчальний посібник. - К.: ЦУЛ.- 2002. – 300 с.
24. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. - К: Центр навчальної літератури, 2003. – 312 с.

25. Стеців Л.П., Копилюк О.І. Фінанси: Навч.посіб. – К.: Знання, 2007. – 235 с.
26. Фінанси (теоретичні основи): Підручник / М.В. Грідчина, В.Б. Заходжай, Л.Л. Осіпчук та ін. - К.: МАУП, 2002. – 280 с.
27. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. /О. А. Шеремет, І. В. Дем'яненко, К.В. Багацька [та ін..] за заг.ред Т. А. Говорушко. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 612 с.
28. Фінанси: курс для фінансистів: Навч.посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. – К.: Знання, 2008. – 567 с.
29. Фінанси: Навч. посіб. / О.П.Близнюк, Л.І.Лачкова, В.І.Оспіщев та ін; за ред. В.І.Оспіщева. - К.: Знання, 2006.-415 с.
30. Фінанси: Навч.посіб. / В.І. Оспіщев, Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк та ін.; За ред. В.І. Оспіщева. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 366 с.
31. Фінанси: Навчальний посібник (за кредитно-модульною системою навчання). / За ред. В.І. Аранчій. – Полтава: ПДАА, 2008. – 729 с.
32. Фінанси: Навчальний посібник / В.С. Загородський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй. – К.: Знання, 2006. – 247 с.
33. Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
34. Фінанси: практикум для студентів усіх напрямів підготовки [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / О. Р. Романенко, Л. П. Даниленко, Л. П. Гладченко [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2015. – 162 с.
35. Фінансові новини на українському ринку : [електронний ресурс] : <http://www.ingbankukraine.com/>
36. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ПРОГРАМА КУРСУ	4
2. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ЗНАНЬ	12
3. ЗАВДАННЯ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	21
4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	104
5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	112
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	139

Підп. до друку 1.09.2017. Формат 60х90 $\frac{1}{16}$. Папір газетний.
Ум. друк. арк. 5,8. Обл.-вид.арк. 5,8. Тираж 30 пр. Зам. 13.
Гарнітура Times New Roman Cyr.

Друк – Редакційно-видавничий відділ Полтавської державної аграрної академії.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2174 від 26.04.2005 р.
Адреса: 36003, м. Полтава, вул.. Сковороди, 1/3.

